lumea

Nr. 13 (230) 21 MARTIE 1968

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame

ARTICOLE ŞI CORESPONDENŢE

4 Goana după aur sau fuga de dolar. *Şerban Bobulescu*
6 Un document O.N.U. în sprijinul dezarmării nucleare. *Marius Ionescu*
7 *Corespondenţă din Geneva*, de la *Romulus Căplescu* : Neproliferarea în discuţia seminarului internaţional al presei.
10 De ce s-a hotărît Robert Kennedy să candideze ? *Felicia Antip*
12 *Corespondenţă din Havana* de la *Victor Stamate* : Fidel Castro despre probleme ale dezvoltării Cubei socialiste
13 R.S. Cehoslovacă : Probleme majore în dezbaterea opiniei publice
14 *Corespondenţă din New York*, de la *Cristian Andreescu* : Cronica O.N.U.
18 Columbia : confruntări de opinii. *Rodica Dumitrescu*
20 *Corespondenţă din Londra* de la *John Gritten*: Un buget controversat
23 Atena : în pregătirea referendumului

INTERVIUL NOSTRU

9 HOANG TU, ambasadorul Republicii Democrate Vietnam la Bucureşti : Solidaritate frăţească

REPORTAJ PE GLOB

15 Trei zile în Liban. Ziua întîia, în istorie. *Costin Murgescu*

SERIALE

21 Kennedy : Cronica unei dinastii (3). *Richard Whalen*
24 Istoria bombei atomice (5). Proiectul la start. *Leandro Castellani* şi *Luciano Gigante*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 The New York Times, Clarin, Newsweek, Le Soir, L'Express, The Observer, Rinascita.

PROFIL

30 SEEWOOSAGUR RAMGOOLAM, primul ministru al Insulei Mauriciu

POŞTA REDACŢIEI (31—32)

În acest număr :

IMPLICAŢIILE MILITARE ŞI ECONOMICE ALE ÎNARMĂRII NUCLEARE

UN DOCUMENT AL O.N.U. ÎNTOCMIT DE 12 FIZICIENI ATOMIŞTI, GENETICIENI, ECONOMIŞTI, SOCIOLOGI ŞI JURIŞTI

pag. 6

GOANA DUPĂ AUR SAU FUGA DE DOLAR

Cum se explică actuala fază acută în disputa monetară inter-occidentală

pag. 4

SURPRIZE ŞI CONTRASURPRIZE

Noul curs al campaniei electorale din S.U.A. după testul de la New Hampshire

pag. 10

BYBLOS

Un pămînt al legendelor

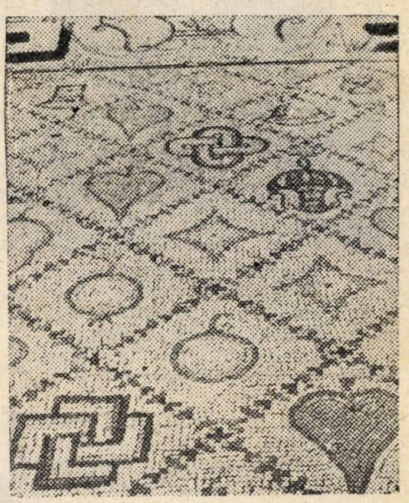

pag. 15

ISTORIA FAMILIEI KENNEDY

pag. 21

La rubrica „Puncte de vedere"

Probleme ale actualităţii politice internaţionale comentate de WALTER LIPPMANN ● PAUL-HENRI SPAAK ● JEAN-JACQUES SERVAN-SCHREIBER

pag. 26

săptămîna

în telegrame

londra

SCHIMBARE LA FOREIGN OFFICE

Reîntoarcerea lui Michael Stewart la conducerea Foreign Office-ului (el a mai ocupat această funcție în perioada ianuarie 1965 — august 1966) nu va antrena nici o schimbare fundamentală în orientarea politicii externe. Cel mult, „stilul" diplomației britanice ar putea fi modificat, se apreciază în capitala londoneză. Și în acest sens sînt evocate calmul și discreția lui Stewart, discursurile

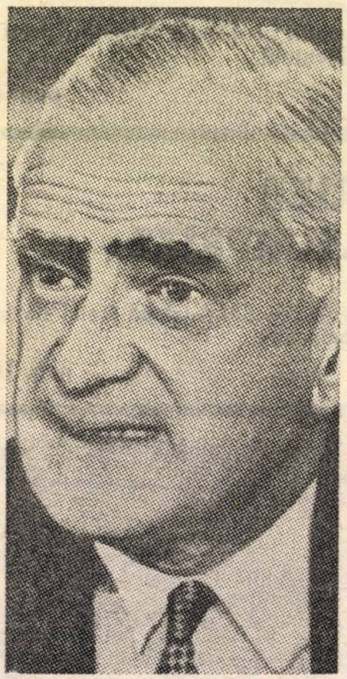

Michael Stewart, succesorul lui George Brown, la conducerea ministerului de externe britanic

lui limpezi și concise. Fără să aparțină clar nici uneia din tendințele de stînga sau dreapta ale partidului laburist, Stewart apare drept un fidel colaborator al premierului Wilson. În ce privește Europa, se consideră că noul titular al Foreign Office-ului ar putea iniția o politică nouă, mai puțin exigentă față de C.E.E., el fiind mai degrabă adeptul unei formule de tranziție cu privire la aderarea Angliei la comunitatea vest-europeană.

După absolvirea studiilor universitare la Oxford, și cîțiva ani petrecuți la Liga Națiunilor, Stewart se va dedica învățămîntului. În 1945 el va fi ales deputat de Fulham. Va ocupa posturi guvernamentale minore în primul guvern Attlee, înainte de a deveni subsecretar de sta la ministerul de război în c doilea cabinet laburist (1951) și apoi secretar parlamentar în ministerul aprovizionării. Stewart s-a familiarizat cu problemele de politică externă, înainte de a fi numit în 1965 secretar de stat la Foreign Office, în perioada cînd a reprezentat Anglia în Adunarea consultativă a Consiliului european și în Adunarea Uniunii Europei occidentale. În august 1966 el va fi numit prim-secretar de stat și ministru al economiei. La cererea sa, în august 1967 va părăsi ministerul economiei rămînînd prim-secretar de stat.

Ca ministru de externe, Michael Stewart va avea printre atribuțiile sale și relațiile cu Commonwealthul (pînă în prezent acestea au constituit un portofoliu separat).

nürnberg

CONGRESUL SOCIAL-DEMOCRAȚILOR

Dezbateri foarte vii au marcat lucrările celui de-al XII-lea Congres al Partidului Social-Democrat din R.F. a Germaniei (P.S.D.G.), desfășurat între 17 și 21 martie. Au fost examinate circa 1 000 de proiecte de rezoluții (de patru ori mai multe decît la ultimul Congres de la Dortmund din 1965), între care un număr mare abordînd problemele securității europene — și în cadrul acesteia abolirea doctrinei Hallstein, recunoașterea existenței celor două state germane, a frontierei Oder-Neisse.

Un loc central a ocupat problema desemnării lui Willy Brandt ca lider al partidului în campania electorală a P.S.D.G din 1969 și a candidaturii sale la funcția de cancelar. (Nu există nici un dubiu că Brandt va încerca în 1969 să forțeze pentru a treia oară accesul la funcția de cancelar federal.) A fost de asemenea discutată alegerea vicepreședinților : a lui Herbert Wehner — unul din părinții spirituali ai marii coaliții și a lui Helmut Schmidt, președintele grupului parlamentar care va acupa locul devenit vacant prin decesul lui Fritz Erler.

Willy Brandt a ținut să sublinieze că, după alegerile parlamentare din 1969, partidul său își va păstra libertatea de acțiune, lăsînd astfel poarta deschisă pentru eventuale alianțe cu alte partide politice. (Din cei 302 delegați participanți la Congres, 173 au aprobat hotărîrea din 1966, iar 129 au votat contra.) În cuvîntarea sa Brandt a abordat și problema frontierei Oder-Neisse. „Respectarea liniei Oder-Neisse, a spus el, pînă la rezolvarea problemei frontierelor în cadrul unui tratat de pace, este rezultatul unei serii de mai multe realități. În consecință, frontierele existente în Europa nu trebuie modificate prin forță. R. F. a Germaniei este dispusă să încheie angajamente în acest domeniu".

belgrad

DESPRE RELAȚIILE IUGOSLAVO — OLANDEZE

Într-o conferință de presă ținută cu prilejul vizitei efectuate în Iugoslavia, ministrul olandez al afacerilor externe și-a exprimat satisfacția în legătură cu evoluția relațiilor iugoslavo-olandeze după 1960, cînd a vizitat pentru prima dată Iugoslavia. „Am discutat mult și despre Piața comună, a arătat ministrul Luns. Independent de poziția guvernului olandez față de problemele interne ale C.E.E., considerăm că aceste probleme nu ar trebui să afecteze terțe țări, printre care și Iugoslavia". Manifestînd o înțelegere deplină față de eforturile Iugoslaviei pentru întărirea relațiilor cu țările membre ale C.E.E., Joseph Luns a declarat : „Olanda consideră că ar trebui autorizată Comisia de la Bruxelles să înceapă tratative cu Iugoslavia. Pentru aceasta este necesar însă un acord care deocamdată nu există. Sperăm că această situație este temporară și Olanda va face tot posibilul pentru a o modifica".

bagdad

RELAȚIILE CU ANGLIA

În curînd va sosi la Bagdad un emisar britanic care va discuta despre reluarea relațiilor diplomatice dintre Marea Britanie și Irak, a anunțat ministrul de externe adjunct irakian, Ismail Khairallah. El a afirmat că „schimbarea parțială" a atitudinii britanice față de criza din Orientul Mijlociu a determinat țările arabe să-și revizuiască relațiile cu această țară. (Observatorii reamintesc că, recent, și R.A.U. a restabilit relațiile diplomatice cu Anglia).

Demonstrație studențească la Calcutta împotriva asasinatelor politice săvîrșite în Rhodesia de regimul Smith

paris

PRELIMINARII LA SESIUNEA PARLAMENTARĂ

În ajunul deschiderii sesiunii de primăvară a parlamentului (2 aprilie), diferitele grupări politice au început să-și precizeze tactica pe care intenționează s-o adopte față de principalele subiecte ce urmează a fi dezbătute. Discuțiile se poartă în special în jurul inițiativei opoziției privind introducerea publicității la televiziunea franceză : propunerea vizează să retragă guvernului și să transmită parlamentului hotărîrea de a autoriza televiziunea să accepte publicitatea comercială. În fața a 130 de deputați gaulliști și a 12 membri ai guvernului, întruniți la Ajaccio (Corsica) în cadrul zilelor de studiu ale Uniu-

nii Democratice pentru cea de a V-a Republică, Georges Pompidou a ținut să sublinieze că nu va accepta nici un fel de modificare a constituției, acuzînd opoziția că urmărește distrugerea instituțiilor celei de a V-a Republici. Cu același prilej, primul ministru a reînnoit oferta de cooperare cu centriștii : hotărîrea anunțată de premier cu privire la faptul că ajutorul financiar acordat de stat învățămîntului privat va fi „completat și prelungit" este considerată de observatori ca o primă ocazie pentru o asemenea apropiere pe plan parlamentar între gaulliști și deputații de centru.

cairo

HEYKAL DESPRE REMANIEREA GUVERNAMENTALĂ

«Schimbările, devenite astăzi atît de necesare, nu sînt consecința directă a războiului din iunie, ci ele derivă din fenomene mult mai vechi, scrie Mohamed Heykal, redactorul-șef al oficiosului „Al Ahram". Aceste schimbări trebuie să intervină în sînul „grupului de la putere" și nu înglobează nici „revoluția", nici regimul reprezentat de Gamal Abdel Nasser, în care masele au încredere». Majoritatea conducătorilor sînt, începînd din 1952, militari, subliniază Heykal ; „unii au mers de la început pe calea cea bună, dar alții au devenit o povară pentru revoluție". In concluzie, el cere o lărgire a bazelor puterii, „eliminarea drepturilor istorice ale unor grupuri sau indivizi" și o mai largă democratizare, în special la nivelul tinerei generații. Toate acestea, afirmă Heykal, sînt necesare pentru consolidarea frontului intern.

berna

DEMERS ELVEȚIAN

Pentru prima oară de la 24 septembrie 1962 — data la care a cerut asocierea la Piața comună — Elveția a făcut un nou gest în direcția Bruxellesului. Simultan, ambasadorii săi în cele șase capitale ale Comunității vest-europene au făcut un demers, menit să marcheze interesul Elveției pentru formula „aranjamentelor comerciale" propusă la 16 februarie la Paris de generalul de Gaulle și cancelarul Kiesinger și dezvoltată, ulterior, la Bruxelles de Willy Brandt. Italia, R.F. a Germaniei, Beneluxul, manifestă tendința de a acorda preferință candidaților declarați ai Comunității (Anglia etc.). Franța, în schimb, cere să se țină cont de interesele tuturor țărilor vest-europene, nu numai de cele ale candidaților oficiali la Tratatul de la Roma. Problema va putea fi urmărită cu ocazia reuniunii de la Luxemburg din 5 aprilie.

Vizita la Moscova a lui Kurt Waldheim, ministrul afacerilor externe al Austriei. Pe aeroportul Șeremetievo, oaspetele este întîmpinat de A. Gromiko, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S.

Recenta demonstrație a tinerilor londonezi împotriva politicii americane în Vietnam este considerată a fi cea mai puternică de pînă acum organizată în Marea Britanie. În fața ambasadei S.U.A., poliția a încercat să-i împrăștie pe manifestanți.

buenos aires

DIN NOU DEMISII

Intenția președintelui Juan Carlos Ongania de a proceda la importante schimbări în rîndul colaboratorilor săi s-a confirmat o dată cu demisia oficială a trei șefi militari, guvernatori ai provinciilor San-Luis, Salta și Chubut. Aceste schimbări își au originea în discursul pronunțat la 5 martie de președinte, în care acesta reproșa administrației că nu-l sprijină în acțiunile sale. Șefii juntei militare, care asumă puterea împreună cu Ongania, au fost profund nemulțumiți de tonul alocuțiunii președintelui.

teheran

UN AVERTISMENT

„Companiile petroliere occidentale își arogă dreptul de a dispune după bunul lor plac de resursele naturale ale Iranului și să ne priveze de redevențe pentru simplul motiv că doresc aceasta", a declarat șahul Reza Pahlavi, într-o cuvîntare pronunțată cu prilejul inaugurării lucrărilor pentru construirea primei oțelării iraniene la Ispahan. Acest avertisment capătă o semnificație deosebită deoarece intervine în momentul în care au fost suspendate negocierile dintre Iran și Consorțiul internațional al petrolului, ca urmare a refuzului acestuia din urmă de a satisface cererea Iranului privind creșterea cu 16,8 la sută a producției petroliere în următorii cinci ani. Data reluării tratativelor nu a fost precizată.

dakar

SEMNIFICAȚIA UNEI REMANIERI

Președintele Senghor a procedat la o remaniere a echipei sale guvernamentale, urmare directă a alegerilor prezidențiale și legislative din 25 februarie. Dacă înlocuirea lui Doudou Thiam, șeful diplomației senegaleze, cu Alioune Badera M'Bengue, secretarul politic al Uniunii senegaleze, nu indică o modificare în orientarea politicii externe a țării, ea este pusă în directă legătură cu intențiile președintelui de a se ocupa mai direct și mai ferm de problemele acestui departament. De altfel, tot în acest sens — al întăririi atribuțiilor șefului statului — este privită întreaga remaniere guvernamentală.

new delhi

VOT DE NEÎNCREDERE

Guvernul statului indian Bihar a căzut ca urmare a unui vot de neîncredere al parlamentului. Evenimentul este considerat de cercurile politice indiene ca o lovitură pentru partidul Congresul Național — aflat la putere pe planul întregii țări — care sprijinea guvernul prezidat de Mandal. Acesta preluase puterea în urmă cu o lună și jumătate, după ce coaliția Frontului unit al stîngii se destrămase. Statul Bihar este, alături de Bengalul occidental, Haryana și Uttar Pradesh, unul din cele patru state indiene care au cunoscut în ultima vreme o serioasă instabilitate politică, reflectată de frecvente schimbări de guverne.

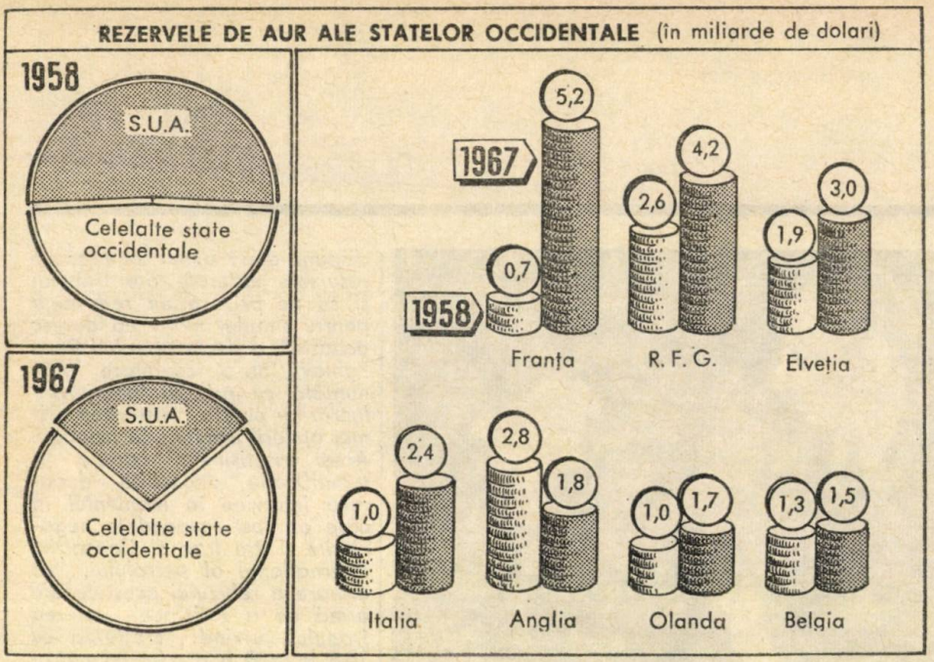

Reproducem după săptămînalul vest-german „Der Spiegel" situația rezervelor de aur (calculate în miliarde de dolari) ale statelor occidentale în 1967, comparativ cu anul 1958

Goana după AUR sau fuga de DOLAR

Șerban Bobulescu

...Într-o încăpere situată la etajul I în imobilul din St. Swithin's Lane din Londra, unde se află sediul băncii N. M. Rothschild & Sons, domnea acalmia.

Ciudat, pentru că era într-o vineri, ultima zi de bursă a săptămînii, pentru că bătăile Big-Ben-ului indicaseră ora 10.30 G.M.T. și „runda infernală" a telefoanelor trebuia să înceapă. De obicei — adică de 41 de ani încoace — la această oră, în locul cu pricina, reprezentanții a cinci case specializate în comerțul cu aur se întruneau pentru a participa, aflîndu-se în legătură telefonică directă cu vînzătorii și cumpărătorii de aur din întreaga lume, la un ritual rămas neschimbat ; la sfîrșitul lui, se stabilea așa-numitul „fixing", cursul zilei pentru tranzacțiile cu metal prețios.

Explicabil, dacă ne amintim că în cursul nopții, puțin după ora 1, în urma Consiliului privat al reginei Angliei, guvernul britanic hotărîse închiderea, în ziua de 15 martie 1968, a tuturor băncilor, a pieței aurului și a bursei.

Stupoarea cuprinsese întreg City-ul, răspîndindu-se cu iuțeală : pentru fiecare era limpede că hotărîrea echivala în fapt, cu embargoul asupra vînzărilor de aur pe timp de trei zile.

Decizia britanică se datora unei cereri a guvernului S.U.A. făcută în vederea „evitării speculațiilor dezordonate" în ajunul unei „importante conferințe internaționale" prevăzută pentru weekend, la Washington.

În același timp, în noaptea de 14 spre 15 martie, S.U.A. majorau taxa oficială a scontului de la 4,50 la 5 la sută și suprimau acoperirea în aur a cotei de 25 la sută din totalul circulației monetare americane ; se sconta astfel că, prin „degajarea" întregului stoc de aur din mausoleul blindat de la Fort Knox (11,4 miliarde dolari) pentru apărarea solvabilității internaționale a monedei americane, spiritele se vor liniști întrucîtva.

Temerile guvernului american porneau de la evenimentele dramatice din ziua de 14 martie : frenezia cumpărărilor de aur pulverizase toate recordurile înregistrate de la devalorizarea lirei sterline. Imense cantități de metal prețios au fost cumpărate la Londra (mai mult de 200 tone), Zürich (peste 100 tone) și Paris (aproape 50 tone).

Declarația din 10 martie a guvernatorilor băncilor centrale din cele șapte țări membre active ale „Pool-ului aurului" *) privind menținerea statu quoului pe plan monetar se dovedise fără efect : recrudescența speculațiilor a atras o nouă creștere a prețului aurului de la 35,20 dolari uncia, la 35,25 în ziua fatală.

Nimeni și nimic nu mai putea împiedica „goana după aur" : zarurile erau de mult aruncate. Zadarnice se dovediseră încercările de detronare a mitului : aurul — Au — cu numărul atomic 79, cel mai maleabil și ductibil dintre toate metalele...

„Febra aurului" este în aceste zile capul de afiș al presei occidentale

O criză mai veche

În interviul acordat la 15 martie 1968 Agenției France Presse, Michel Debré, ministrul economiei și finanțelor al Franței, declara că actuala criză monetară interoccidentală nu s-a declanșat zilele acestea, ci doar a fost accelerată. Dereglarea sistemului monetar occidental se manifestă de mai mulți ani, datorită, în primul rînd, deficitului balanței de plăți a S.U.A., care, în ultimii 17 ani, s-a ridicat la un total de 40 miliarde dolari.

Într-adevăr, la începutul anului 1961, la scurt timp după instalarea sa ca președinte al S.U.A., J.F. Kennedy asigurase întreaga lume occidentală că va menține neschimbat prețul în dolari al aurului, fixat după cum se știe de F. D. Roosevelt, în ianuarie 1934, la 35 dolari uncia de aur fin. Orice majorare a acestui preț ar fi însemnat, implicit, devalorizarea dolarului.

Asigurările lui J.F.K. nu erau întîmplătoare. În anul 1960, în plină campanie electorală, se manifestase o cerere masivă de aur pe piața de la Londra, culminînd spre sfîrșitul lunii octombrie cu o asemenea tulburare pe piețele aurului încît tranzacțiile se încheiau la prețul de 40 de dolari, sau chiar mai mult, uncia de aur fin. Numai intervenția Băncii Angliei, care a acționat pe piață, cu sprijinul Trezoreriei americane, ca principal vînzător de aur, a făcut ca prețul acestuia să fie readus la un nivel „rezonabil", menținîndu-se astfel cursul dolarului.

Primejdia trecuse. Dar slăbiciunea cronică a dolarului continua să pună sub semnul întrebării însești temeliile sistemului monetar occidental...

Săptămîna trecută, cînd, pe piața liberă a aurului de la Paris, prețul aces-

*) În urma unui aranjament încheiat în anul 1962, băncile centrale din Italia, Franța, R.F. a Germaniei, Belgia, Olanda, Elveția și Anglia au căzut de acord să colaboreze cu Banca Federală de Rezervă din New York în cadrul unui consorțiu vînzător, în scopul de a stabiliza piața aurului. Banca Angliei a fost autorizată să acționeze pe piața aurului de la Londra ca agent operator al grupului, cu dreptul de a efectua trageri asupra unui fond al aurului la alcătuirea căruia S.U.A. s-au angajat să participe cu o cotă de 50 la sută. În urma retragerii Franței, în iunie 1967, această cotă a crescut la 59 la sută.

tuia, lăsat în voia jocului cererii și ofertei, se ridicase la circa 44 de dolari uncia, nu trecuseră decît 10 săptămîni de la declarația președintelui Johnson reafirmînd hotărîrea S.U.A. de a menține cursul dolarului. Nervozitatea înregistrată pe piața monetară și a metalelor prețioase era considerată („Le Monde" 3—4. III. 1968) drept urmarea : discursului ținut de senatorul american Javits, recomandînd instituirea unui embargo special asupra aurului ; zvonurilor cu privire la restrîngerea vînzărilor de aur ale Republicii Sud-Africane ; neîncrederii pe care continua să o inspire politica economică engleză după devalorizare.

Adevăratele cauze sînt însă mai complexe.

Politica de hegemonie dusă de Statele Unite a făcut ca această țară să utilizeze tot mai mult moneda sa pentru acoperirea cheltuielilor efectuate în străinătate. De la sfîrșitul războiului și pînă în prezent, întreprinderile americane au investit în afara granițelor S.U.A. circa 56 miliarde de dolari. Nevoile de fonduri ale Europei occidentale au accentuat afluxul de capitaluri americane, care, adăugate la cheltuielile militare și diversele „ajutoare" pentru străinătate însumînd anual 4—5 miliarde de dolari, au agravat balanța de plăți a Statelor Unite. Poziția dolarului a fost subminată continuu de acumularea unor deficite însemnate. Dublul rol al dolarului — de monedă de rezervă și monedă națională — s-a transformat, treptat, dintr-un privilegiu într-o sursă de dificultăți pentru Statele Unite.

În perioada postbelică, autoritățile monetare și întreprinderile particulare din Europa occidentală au achiziționat sume uriașe de dolari, convertind o parte tot mai însemnată din rezervele lor de dolari în aur. Aceasta a provocat cunoscuta „hemoragie" a aurului american. Paralel cu scăderea rezervelor de aur, au sporit și datoriile pe termen scurt ale S.U.A., care au depășit cu mult stocul de aur american destinat să le acopere la un moment dat.

Dolarul: un alergător singuratic de cursă lungă

În cele din urmă, autoritățile monetare vest-europene și, mai ales, speculatorii particulari au început să se întrebe dacă S.U.A. nu vor înceta într-o bună zi să mai acopere cu aur soldurile în dolari ale străinătății și să declare astfel dolarul neconvertibil. Pentru mulți nu mai rămînea decît o singură soluție : să cumpere aur (al cărui preț a rămas neschimbat de 34 de ani și care constituie o rezervă sigură) și cît mai repede, pentru a se pune la adăpostul oricăror surprize.

Efectele nu s-au lăsat așteptate. Dacă în 1958 rezervele oficiale de aur ale S.U.A. reprezentau peste 20 de miliarde dolari, în prezent ele sînt apreciate la numai 11,4 miliarde, în timp ce rezervele de aur ale membrilor Pieței comune au crescut, de la circa 12 miliarde în 1958, la peste 21 de miliarde în 1967.

S.U.A., desigur, nu au asistat impasibile la epuizarea treptată a stocului lor de metal prețios.

Măsurile luate începînd cu programul de restricții „voluntare" expus de J. F. Kennedy în 1962 și continuate de actuala Administrație nu au avut, însă, efectele scontate asupra balanței de plăți americane. Anul 1967 s-a încheiat cu un deficit apreciat la circa 3,6 miliarde de dolari față de 1,4 miliarde în 1966 și 1,3 miliarde în 1965. An de an se acumulează deficite bugetare tot mai mari.

În fața acestei situații, Statele Unite au recurs la o nouă serie de măsuri restrictive, de data aceasta obligatorii, expuse de președintele Johnson în prima zi a noului an. Prin aplicarea programului de restricții obligatorii, autoritățile americane speră ca în 1968 să poată ameliora cu trei miliarde de dolari situația balanței de plăți.

Mulți sînt cei care se îndoiesc de reușita acestui program. Printre aceștia, însuși directorul general al Fondului Monetar Internațional, Pierre-Paul Schweitzer, care, într-o cuvîntare ținută la Clubul Economic din New York, declara că „ar fi o iluzie să se creadă că aceste măsuri pot oferi o soluție durabilă" ; printre altele, el cita cheltuielile cerute de războiul din Vietnam ca una din principalele cauze ale deficitului cronic al balanței de plăți americane („Financial Times", 7.III.1968).

Intensificarea agresiunii în Vietnam a ajuns să coste S.U.A. sume fabuloase, depășind 25 miliarde de dolari anual. În bugetul viitorului an fiscal, cheltuielile militare se ridică la uriașa sumă de 79,8 miliarde dolari, depășind cu 9,7 miliarde dolari nivelul anului fiscal 1966/1967. Este firesc ca o asemenea orientare, care ignoră adevăratele soluții și recurge la măsuri pripite în situațiile critice, să nu poată întruni adeziunea deplină a partenerilor.

Țările creditoare, în special statele membre ale Pieței comune, nu mai pot accepta perpetuarea unei situații anormale constînd în aceea că ele finanțează deficitele cronice ale balanței de plăți americane. Aceasta deoarece, în realitate, fondurile lichide în dolari pe care le dețin sînt depuse la băncile din S.U.A. sau plasate în obligații americane. Astfel, multă vreme S.U.A. n-au fost obligate să-și restrîngă capacitatea de a efectua investiții în străinătate. În ultima vreme devenise însă clar că perpetuarea acestei situații va îngreuna și mai mult balanța de plăți a Statelor Unite, sporind presiunile asupra monedei americane.

Prin devalorizarea lirei sterline a căzut „prima linie de apărare a dolarului". Cum era de așteptat, în urma devalorizării monedei britanice, cererea de aur a crescut în mod considerabil (în ziua de 24 noiembrie 1967, totalul cantității de aur vîndute pe piața de la Londra s-a ridicat la cifra record de 150 de tone). Consecința directă a acestor cereri masive de aur a fost o nouă reducere a rezervelor americane, ceea ce a accentuat și mai mult neîncrederea în dolar. În decurs de cîteva luni, de la devalorizarea lirei sterline, S.U.A. au pierdut aur în valoare de 1,5 miliarde dolari.

În comentariile cercurilor bancare din S.U.A., la cîteva zile după devalorizarea lirei, nu se ascundea faptul că dolarul va fi supus unor presiuni sporite, într-un punct precis : rolul său de monedă de rezervă.

Reuniunea „celor 7"

„Suspense"-ul ce domnea la New York, duminică la ora 14 — ora locală, cu privire la viitorul „pool-ului aurului" și al sistemului monetar interoccidental, s-a prelungit încă trei ore și jumătate.

La ora 17,30 — ora locală, William Mc Chesney Martin, președintele Consiliului de conducere al Sistemului Federal de Rezervă, a apărut în fața ziariștilor dînd citire hotărîrilor luate de reprezentanții celor 7 membri activi ai „pool-ului aurului" în vederea asanării pieței monetare occidentale : băncile centrale se angajează să mențină paritatea actuală a monedelor naționale potrivit cu angajamentele asumate în cadrul Fondului Monetar Internațional ; băncile centrale vor vinde aur numai pentru operații oficiale, la prețul de 35 dolari uncia ; se sistează toate livrările de aur ale băncilor centrale pe piața de la Londra sau pe alte piețe ; se consideră suficiente stocurile de aur actuale ale băncilor centrale, care se angajează să nu mai cumpere aur pe diversele piețe ; Fondul Monetar Internațional acordă un nou credit Marii Britanii.

La Londra, hotărîrile adoptate au fost primite cu satisfacție. Obținerea unui nou credit în valoare de patru miliarde de dolari, în ajunul unor dezbateri bugetare ce se anunțau furtunoase, precum și suspendarea, pînă la 1 aprilie, a pieței aurului de la Londra au mai calmat spiritele, după febra de săptămîna trecută.

Majoritatea observatorilor consideră însă că hotărîrile adoptate duminică au întors o nouă filă în istoria sistemului monetar occidental, consfințind scindarea pieței aurului.

Alături de piața rezervată tranzacțiilor oficiale ale băncilor de emisiune, unde uncia de aur se va vinde în continuare cu 35 de dolari, va exista o piață paralelă, prețul aurului stabilindu-se aici pe baza jocului cererii și ofertei. Dar existența unei piețe paralele unde aurul s-ar putea vinde la 40—50 de dolari uncia nu ne va permite, oare, să asistăm în lunile viitoare la o devalorizare **de fapt** a monedei americane ?

Încă nu este limpede cum va putea Trezoreria americană să continue, multă vreme, vînzările de aur către băncile centrale „agreate" la prețul de 35 de dolari/uncia fără ca, în ciuda acordurilor încheiate, acestea să fie tentate să profite de existența unei piețe libere unde uncia de aur se va ridica la 40—45 dolari sau chiar mai mult.

Pentru a limita la maximum vînzările de aur la prețul oficial, S.U.A. au fost nevoite să creeze o piață liberă a aurului unde va răbufni discordanța între paritatea de 35 dolari, menținută artificial, și valoarea pe care negustorii de aur o acordă acestui metal. E astfel clar că atîta timp cît relația aur-dolar, pe care se bazează în prezent sistemul monetar occidental, nu va reflecta adevăratul raport de forțe, dilema — aur sau dolar ! — va continua să preocupe cercurile financiare și economice din Occident.

Trezoreria americană nu poate apăra dolarul „pînă la ultima uncie de aur". Prin limitarea vînzărilor de aur către băncile centrale occidentale, în scopul stăvilirii eventualelor speculații, convertibilitatea necondiționată a dolarului va înceta să existe. Dolarul nu mai e de multă vreme „tot atît de bun ca și aurul".

Pentru a restabili încrederea în dolar — se consideră în majoritatea cercurilor politice și de afaceri occidentale — este necesar ca, înainte de toate, S.U.A. să-și amelioreze poziția economică și financiară printr-o politică, vizînd, îndeosebi, reducerea cheltuielilor militare. E dificil însă de presupus că în condițiile escaladării războiului din Vietnam, ale actualei politici economice și financiare a Statelor Unite, Administrația americană ar putea învinge dificultățile existente.

Corespondență din Geneva

Neproliferarea în discuția seminarului internațional al presei

Romulus Căplescu

Dacă la Geneva Comitetul celor 18 state și-a încheiat, după cum se știe, lucrările la 14 martie, urmînd a transmite Organizației Națiunilor Unite, sub forma unui raport sintetic, concluziile la care s-a ajuns pînă acum în problema tratatului de neproliferare, această problemă continuă să formeze obiect de discuție într-un alt cadru și anume — seminarul organizat sub auspiciile Institutului Internațional al Presei. Protagoniștii sînt, de data aceasta, ziariști de frunte din 20 de țări, dintre care nouă participaseră și la dezbaterile din Comitetul celor 18, iar scena s-a mutat de la Palatul Națiunilor, la modernul hotel „Intercontinental" aflat la o foarte mică distanță. Scopul seminarului este de a oferi celor prezenți prilejul unei mai temeinice informări, prin intermediul unor expuneri urmate de întrebări și răspunsuri, asupra diverselor și complicatelor aspecte ale dezbaterilor de pînă acum în ceea ce privește neproliferarea.

Organizatorul acestui seminar, Institutul Internațional al Presei, este o asociație particulară — întemeiată în 1951 și avînd sediul la Zürich — a directorilor și redactorilor responsabili de ziare dintr-un număr de 50 de țări. Scopul asociației — potrivit statutului — este dezbaterea unor probleme profesionale, asigurarea unui schimb de păreri și informații, îmbunătățirea activității gazetărești. Institutul a organizat pînă acum, pentru membrii săi, mai multe seminarii internaționale la care au fost dezbătute probleme cum ar fi cea a securității, folosirea pașnică a energiei atomice, probleme cu caracter economic etc.

Ceea ce caracterizează seminarul actual este faptul că, pentru întîia oară, au fost invitați să ia parte la o asemenea dezbatere și reprezentanți ai unor țări care nu sînt membri ai Institutului. În acest sens, organizatorii întîlnirii au relevat cu satisfacție, în cuvîntul inaugural, prezența unor gazetari din țările socialiste — Cehoslovacia, Polonia, România, U.R.S.S.

Pe lîngă acest aspect, de loc lipsit de importanță, seminarul este, firește, în primul rînd, după cum consideră cei aproximativ 40 de gazetari participanți — un bun prilej pentru un schimb activ de păreri, de confruntări de opinii asupra problemelor în dezbatere.

Conceput să se desfășoare doar trei zile (18—20 martie inclusiv), seminarul și-a orientat lucrările în jurul a patru teme principale : tratatul de neproliferare și semnificația sa politică, problema garanțiilor și a controlului, tratatul și folosirea pașnică a energiei atomice, tratatul și dezarmarea. La prima temă au luat cuvîntul, prezentînd expuneri, șeful delegației U.R.S.S. în Comitetul celor 18, Aleksei Roscin, locțiitorul șefului delegației S.U.A., Samuel de Palma, doamna Alva Myrdal, șeful delegației Suediei, și Mohammad Azim Hosain, șeful delegației Indiei, care au prezentat fiecare o sinteză a punctelor de vedere ale delegațiilor respective așa cum au reieșit ele în ultima etapă a dezbaterilor din comitet. Cea de-a doua și de-a treia temă au fost expuse de către experți, seminarul luînd sfîrșit cu expunerea ultimei teme de către șeful delegației britanice, F. Mulley. Deși s-a stabilit ca seminarul să se desfășoare într-un cadru închis — scopul său fiind, după cum am spus, o mai bună informare a ziariștilor cu material de referință și documentare care să-i ajute să înțeleagă mai bine problema în dezbatere — s-a convenit însă ca alocuțiunile celor cinci oratori membri ai Comitetului de la Geneva să poată fi reproduse de gazetarii prezenți. Programul a inclus, de asemenea, și o vizită la Centrul european de cercetări nucleare (C.E.R.N.) care-și consacră activitatea exclusiv cercetărilor fundamentale. Seminarul, sau mai degrabă conferința de presă colectivă, pentru că în fond despre aceasta este vorba, a oferit posibilitatea unui dialog — pe de o parte între cei ce au expus o temă și gazetari, iar pe de altă parte între aceștia din urmă, în pauzele dintre ședințe și cu prilejul diferitelor manifestări organizate pentru ei. Excursiile și discuțiile care au avut loc au reamintit o coincidență de date : dacă la 14 martie 1963 Comitetul celor 18 și-a încheiat bilanțul etapei premergătoare discutării la O.N.U. a proiectului de tratat, exact cu șase ani în urmă, adică la 14 martie 1962, avea loc în frumosul oraș de pe malul lacului Leman, prima ședință a amintitului Comitet, care-și propunea să dezbată multiplu și complex problema dezarmării generale și totale, inclusiv unul din aspectele sale parțiale, neproliferarea armelor nucleare. De atunci, cu unele pauze mai mari sau mai mici, acest din urmă aspect a ținut capul de afiș la Geneva, suferind o evoluție al cărei rezultat este consemnat în raportul înaintat O.N.U.

Încercînd să aprecieze, din șirul de etape parcurse, pe cea care a luat sfîrșit joia trecută și care s-a concretizat prin depunerea de către cei doi copreședinți ai unui text revizuit — al doilea în ordinea cronologică — al proiectului de tratat, participanții la seminar au reținut declarația locțiitorului șefului delegației S.U.A. că noul text reprezintă o îmbunătățire față de cel anterior, precum și remarca șefului delegației sovietice că aceste îmbunătățiri constituie rodul unor eforturi colective. În discuțiile colegiale care s-au înfiripat, s-a evidențiat caracterul util al schimburilor de idei și păreri care au caracterizat această etapă, eforturile depuse în vederea îmbunătățirii textelor propuse anterior.

O idee care s-a reliefat cu pregnanță în aceste discuții este aceea a lipsei de temeinicie a unor afirmații făcute de-a lungul stadiilor succesive de pînă acum, în sensul că diferitele texte prezentate pe parcurs reprezintă maximum a ceea ce s-a putut cădea de acord, că ele nu mai erau perfectibile.

În context, se relevă și flagranta șubrezenie a tezei potrivit căreia deziderat țărilor nenucleare cu problema garanțiilor să fie expres prevăzută într-un tratat de neproliferare ar fi nerealistă. Or, garantarea securității unui stat în schimbul renunțării de către acesta la producerea sau procurarea armei atomice reprezintă una din cele mai legitime și elementare cerințe. Un asemenea tratat trebuie să aibă în vedere tocmai consolidarea securității statelor și nu invers, aceasta fiind cu atît mai valabil cu cît el nu reprezintă un scop în sine ci unul din mijloacele susceptibile de a contribui la realizarea destinderii internaționale, a întăririi securității generale.

În discuțiile prilejuite de seminarul de la Geneva s-a reliefat faptul, așa cum s-a întîmplat de altfel și în cadrul lucrărilor Comitetului celor 18 sau în timpul dezbaterilor generale ale Adunării Generale a O.N.U., că adoptarea unui tratat de neproliferare reprezintă un act de mare responsabilitate a cărui elaborare exclude graba și impune, prin însești implicațiile și țelurile sale, eforturi perseverente și susținute, dezbateri laborioase și căutări stăruitoare. Numai în acest fel un atare tratat poate deveni acel instrument eficient pe care îl reclamă popoarele, numai pe această cale interesele tuturor părților pot găsi un răspuns unanim acceptabil.

Se apreciază de altfel aici că un asemenea mod de abordare și înțelegere a problemei este pe deplin posibil, acest lucru fiind demonstrat de dezbaterile de pînă acum și de unele modificări aduse proiectului inițial de tratat.

Acest rezultat trebuie să constituie un imbold pentru luarea în considerare, examinarea și acceptarea și a altor propuneri avînd drept scop ameliorarea tratatului, lichidarea lacunelor pe care, în forma sa actuală, proiectul revizuit de tratat continuă să le conțină.

Fără îndoială că pe acest plan problema garanțiilor prezintă o însemnătate deosebită. Nu puțini au fost gazetarii care și-au exprimat părerea că introducerea în tratat a amendamentului românesc în această chestiune precum și a sugestiilor și propunerilor prezentate de numeroase alte state ar permite ca tratatul de neproliferare să poată deveni într-adevăr un mijloc eficient de luptă al popoarelor în vederea înlăturării primejdiei nucleare, pentru consolidarea păcii și securității internaționale.

Referindu-se la cerințele majore care trebuie să-și găsească o soluționare corespunzătoare într-un tratat de neproliferare, majoritatea gazetarilor au remarcat și faptul că proiectul nu include asumarea de către puterile nucleare a unor obligații concrete și ferme în direcția dezarmării nucleare.

Sînt reținute, în acest sens, și observațiile reprezentantului indian, A. Husain, care și-a exprimat regretul că proiectul de tratat nu cuprinde nici o dispoziție care să frîneze ceea ce el a denumit „proliferarea verticală". Explicînd, el a subliniat că proiectul nu dă nici un fel de caracter obligatoriu sau urgent continuării de negocieri în vederea dezarmării. Sîntem de părere, a spus reprezentantul indian, că fiecare din pașii pe care-i vom face, oricît de mici, va trebui să reprezinte o măsură eficace care să ducă în mod cert la dezarmare.

Este de remarcat că o serie de gazetari amintesc că, fiind făcută în ultimul moment, propunerea tripartită prezentată de S.U.A., U.R.S.S. și Anglia, de a atribui Consiliului de Securitate rolul principal în ceea ce privește garanțiile de securitate, nu a putut fi discutată la Geneva și că, avînd în vedere importanța deosebită a acestei probleme, propunerea făcută va trebui reluată și examinată, cu toate implicațiile ei, de Națiunile Unite.

Cea mai mare parte a discuțiilor desfășurate în cadrul seminarului confirmă necesitatea depunerii unei munci aprofundate, unei conlucrări active a statelor interesate pentru ameliorarea prevederilor tratatului, subliniindu-se că dezbaterea proiectului de tratat de Adunarea Generală a O.N.U. — ca etapă imediat următoare — va oferi cadrul în vederea înfăptuirii, ca urmare a unor căutări permanente și răbdătoare, a noi pași înainte în această direcție, ca tratatul de neproliferare să reprezinte cu adevărat o reflectare a dezideratului fundamental pe care îl constituie dezarmarea nucleară.

Prin însemnătatea problemelor pe care și-a propus să le abordeze, seminarul de la „Hotel Intercontinental" a fost urmărit cu atenție în Elveția, țara gazdă.

Geneva, 19 martie

un document O.N.U. în sprijinul dezarmării nucleare

„A cunoaște adevărata natură a pericolului care ne amenință poate constitui o primă etapă, extrem de importantă, în vederea evitării acestui pericol".

U THANT

Convinsă că în prezent cursa înarmărilor, și în primul rînd a înarmărilor nucleare, constituie cea mai gravă amenințare împotriva păcii și că popoarele lumii trebuie să fie pe deplin informate asupra acestei amenințări, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat, la 5 decembrie 1966, o rezoluție prin care „roagă secretarul general să pregătească un raport concis asupra efectelor unei eventuale folosiri a armelor nucleare și asupra implicațiilor pe care achiziționarea și perfecționarea acestor arme le-ar putea avea asupra economiei și securității statelor".

Pentru întocmirea acestui raport, secretarul general al O.N.U. a desemnat un grup de experți consultanți, compus din Wilhelm Billing (Polonia), Alfonso Leon de Gray (Mexic), Vasili S. Emelianov (U.R.S.S.), Martin Fehrm (Suedia), Bertrand Goldschmidt (Franța), Bennett Lewis (Canada), Takashi Mukaiba (Japonia), H.M.A. Onitiri (Nigeria), John G. Polfrey (S.U.A.), Gunnar Randers (Norvegia), A. Sarabhai (India) și Solly Zuckerman (Anglia).

Oameni de știință de prestigiu în țările lor, personalități consacrate ale vieții științifice internaționale, cei 12 experți-fizicieni atomiști, radiologi, geneticieni, specialiști în dezarmare, economiști, sociologi, juriști și universitari — au elaborat un document menit să informeze opinia publică internațională asupra dimensiunilor pericolului nuclear care planează asupra omenirii și, prin aceasta, să avertizeze din nou asupra urgenței adoptării unor măsuri de dezarmare nucleară, singurele capabile să ofere soluții de fond problemei înlăturării amenințării unui cataclism termonuclear.

Secretarul general al O.N.U., asociindu-se concluziilor unanime ale grupului de experți, a înaintat acest raport spre examinare celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. Apreciind că larga difuzare a acestui raport ar contribui la o mai bună înțelegere a gravei amenințări pe care o reprezintă armele nucleare, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat, la 19 decembrie 1967, o rezoluție prin care roagă secretarul general „să publice acest raport în cît mai multe limbi" și invită organizațiile naționale și internaționale, guvernamentale și neguvernamentale să utilizeze toate mijloacele de care dispun „pentru a face raportul larg cunoscut".

Raportul întocmit de grupul de experți consultanți dezvoltă pe aproximativ 60 de pagini o analiză temeinică, pe alocuri detaliată, a trei probleme importante : a) efectele folosirii eventuale a armelor nucleare ; b) incidențele economice ale achiziționării și perfecționării armelor nucleare și c) consecințele achiziționării și perfecționării armelor nucleare asupra securității statelor. Raportul propriu-zis este consolidat de multiple anexe cuprinzînd date tehnice, elemente de referință pentru partea descriptivă a acestui document.

Discuțiile purtate în jurul problemei neproliferării armelor nucleare, ca una din măsurile tranzitorii, parțiale, spre dezarmarea nucleară, conferă un caracter de certă actualitate acestui raport.

Reținem atenția, încă din partea introductivă, aprecierile asupra efectului distructiv al arsenalelor nucleare existente. În legătură cu aceasta, raportul menționează : „există un fapt fundamental și ineluctabil : arsenalele nucleare deja constituite conțin arme nucleare a căror putere se evaluează în megatone și fiecare dintre acestea au o putere de distrugere mai mare decît aceea a tuturor explozibilelor clasice utilizate vreodată în scopuri războinice de la descoperirea pulberii".

Raportul subliniază că dimensiunile pericolului nuclear, valorile inestimabile pe care le amenință, determină caracterul și urgența măsurilor ce se impun a fi luate. Interzicerea folosirii, încetarea producției și lichidarea stocurilor armelor nucleare oferă răspunsul cel mai adecvat cerinței legitime a popoarelor de a trăi în pace și deplină securitate, de a fi absolvite de coșmarul războiului termonuclear.

Lumea contemporană cunoaște un proces de dezvoltare a economiei, științei și culturii, de progres material și spiritual nemaiîntîlnit în istorie. Crearea unui climat de pace și securitate, de destindere și încredere între state, menit să asigure un cadru optim pentru realizarea acestor năzuințe, constituie o preocupare majoră a tuturor popoarelor. Adoptarea de măsuri hotărîte, de natură să ferească omenirea de un dezastru nuclear și să-i asigure posibilitatea de a fructifica cît mai deplin cuceririle științei și tehnicii moderne, pentru realizarea aspirațiilor ei de progres, se impun ca o cerință de prim ordin. Interzicerea folosirii armelor nucleare, încetarea producției acestor arme și lichidarea totală a stocurilor existente reprezintă calea sigură pentru înlătu-

→

rarea pericolului unui război mondial.

Acestui scop — diminuarea și apoi înlăturarea pericolului nuclear — trebuie să-i corespundă orice altă măsură din domeniul dezarmării atomice, inclusiv neproliferarea armelor nucleare. Este, de aceea, necesar ca un tratat să ofere garanții ferme de securitate țărilor nenucleare care se angajează să nu producă și să nu achiziționeze asemenea arme.

Voința fermă a popoarelor de a scoate în afara legii armele nucleare s-a impus chiar de la începutul activității Organizația Națiunilor Unite. Este semnificativ, în acest sens, faptul că prima rezoluție pe care Adunarea Generală a adoptat-o preconiza, între altele, înfăptuirea unor măsuri destinate să elimine din arsenalele naționale armele atomice și orice alte arme de distrugere în masă.

Consecințelor nefaste ale existenței arsenalelor nucleare, ale cursei înarmărilor asupra păcii și securității internaționale li se adaugă urmări la fel de grave pe planul relațiilor economice.

Grupul de experți consultanți, făcînd o analiză complexă a consecințelor înarmărilor nucleare, ajunge la concluzii importante pe care le citățm în continuare : „Este evident că orice cursă a înarmărilor absoarbe resurse care ar putea servi la ridicarea nivelului de viață. Eforturile pentru îmbunătățirea condițiilor de existență găsesc cele mai bune rezultate în dezvoltarea schimburilor internaționale de produse tehnice avansate. Temerile și neîncrederile reciproce pe care le provoacă cursa înarmărilor contravin acestui proces".

Grupul de experți își încheie raportul prin cîteva concluzii privind măsurile de dezarmare ce ar trebui întreprinse. „Un acord pentru a împiedica diseminarea armelor nucleare, apreciază autorii, ca acela pe care îl recomandă Organizația Națiunilor Unite, care ar fi negociat în mod liber și respectat cu adevărat, ar constitui un pas mare în direcția dorită, ca de altfel și un acord asupra reducerii arsenalelor nucleare existente. Securitatea pentru toate țările trebuie să fie căutată în eliminarea tuturor stocurilor de arme nucleare și interzicerea utilizării lor, cu ajutorul dezarmării generale și complete". Autorii raportului ajung la concluzia că „un tratat de interzicere completă a experiențelor nucleare, inclusiv a celor subterane, ar servi în mod egal cauzei neproliferării și, evident, ar contribui de asemenea la frînarea cursei înarmărilor nucleare". De asemenea, „măsuri eficace care să garanteze securitatea țărilor neposesoare de arme nucleare ar face același lucru (ar servi cauzei neproliferării — n.n.)... Noi zone denuclearizate, altele decît Antarctica și America Latină, de o întindere geografică cît mai mare posibil... ar contribui deopotrivă la sporirea securității. Aceste măsuri de limitare a înarmărilor nu pot ele singure să suprime amenințarea unui conflict nuclear. Ele ar trebui să fie considerate nu ca scopuri în sine, ci numai ca măsuri care ar putea să conducă la reducerea volumului armelor nucleare, la diminuarea tensiunii în lume și, în cele din urmă, la eliminarea armelor nucleare.

Țările nenucleare ca și cele care posedă asemenea arme vor trebui să muncească împreună pentru a crea condiții care să permită liberul acces la materii prime, materiale și informații, în scopul de a valorifica toate utilizările pașnice pe care energia atomică le poate oferi și de a promova securitatea internațională".

Început cu invocarea pericolului pe care-l reprezintă armele nucleare pentru omenire, raportul se încheie cu aceeași idee : „Amenințarea cu catastrofa incomensurabilă care s-ar abate asupra umanității, dacă un război nuclear ar izbucni vreodată, din eroare sau ca urmare a unei intenții irresponsabile, este atît de reală încît persoanele avertizate din lumea întreagă reclamă, pe bună dreptate, cu insistență ca măsuri de dezarmare să fie luate în plus față de cele cîteva măsuri de limitare a înarmărilor care au făcut deja obiectul unor acorduri."

Deși raportul conține și unele considerațiuni susceptibile de discuție, tezele dezvoltate în general sînt de o incontestabilă importanță, punînd într-o lumină multiunghiulară complexele probleme pe care latura distructivă a forței atomului le-a ridicat și le menține în fața popoarelor.

Prin ținuta sa științifică, prin materialul de referință folosit, prin concluziile la care ajunge, raportul secretarului general al O.N.U. asupra efectelor unei eventuale folosiri a armelor nucleare s-a impus atenției comunității internaționale. Edificatoare în acest sens sînt voturile celor 113 state care s-au pronunțat în favoarea rezoluției ce recomandă spre examinare acest raport.

După cum este cunoscut, delegația română și-a dat votul, alături de delegațiile celorlalte state membre ale O.N.U., atît în 1966, cînd s-a hotărît elaborarea acestui raport, cît și în 1967, la recomandarea lui către opinia publică internațională.

Referindu-se la raportul secretarului general al O.N.U. asupra efectelor eventualei utilizări a armelor nucleare, reprezentantul României declara la 27 noiembrie 1967, în Comisia întîia a Adunării Generale a O.N.U. că acest raport „a sintetizat în mod sobru și cu atît mai convingător riscurile fără precedent la care este expusă astăzi omenirea, ca urmare a existenței și posibilității de folosire, fie și din eroare sau accident, a armelor nucleare. Soluția problemei ne este indicată de viața însăși — producția de arme nucleare trebuie să înceteze, folosirea acestor arme trebuie interzisă, iar stocurile existente distruse..."

Examinînd acest raport, reprezentantul Republicii Socialiste Cehoslovace în aceeași Comisie sublinia, la 14 decembrie 1967 : „Nu este vorba numai de o analiză a unor experți, ci de un document extrem de convingător prin elementele sale științifice pe care le conține și prin concluziile sale ineluctabile la care ajunge, concluzii care relevă întreaga gravitate a amenințării pe care armele nucleare o fac să apese asupra omenirii".

Aprecieri favorabile la adresa acestui raport au fost făcute și de personalități din țări neutre și țări occidentale. Alva Myrdal, reprezentantul suedez în Comitetul celor 18 state pentru dezarmare de la Geneva, califica acest raport drept „un excelent rezumat, scurt în forma sa, dar extrem de impunător prin conținutul său".

Raportul asupra efectelor unei eventuale utilizări a armelor nucleare, din care am reținut doar cîteva momente, utilizînd forța de expresie a cifrelor, a tabelelor și graficelor, atrage atenția asupra unora dintre pericolele ce amenință astăzi omenirea, valorile sale materiale și spirituale.

Sper că prezentul raport și dezbaterile la care el va da naștere — declara secretarul general al O.N.U. — vor permite nu numai o mai bună înțelegere a consecințelor cursei înarmărilor nucleare, dar vor facilita, de asemenea, căutarea mijloacelor de a-i pune capăt.

Marius IONESCU

„ZIUA INTERNAȚIONALĂ ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII RASIALE"

Ziua de 21 martie a fost proclamată, printr-o rezoluție a Adunării Generale a O.N.U., „Ziua internațională împotriva discriminării rasiale". Proclamînd această zi internațională (care marchează comemorarea masacrului de la Sharpeville — Africa de Sud) Adunarea cere statelor care mai practică încă discriminarea rasială să se conformeze tuturor documentelor internaționale ce condamnă această practică. Expresie a unei politici deliberate și oficiale, care privează omul de atributele elementare ale demnității umane, discriminarea rasială constituie o sfidare la adresa civilizației, o amenințare a păcii și securității popoarelor. Forma cea mai flagrantă de manifestare a discriminării rasiale o constituie politica de apartheid practicată de oficialitățile din Republica Sud-Africană. În baza unei legislații de inspirație fascistă, peste două treimi din populația de culoare este lipsită de orice drepturi și supusă arbitrariului organelor administrative și polițienești. Politica rasistă a autorităților din Rhodesia, se înscrie în aceeași arie a discriminării rasiale, care constituie o rușine a secolului nostru. Preconizînd inegalitatea dintre oameni, pe criteriul rasei, discriminarea rasială este în contradicție cu normele și principiile înscrise în Carta O.N.U. care proclamă egalitatea în drepturi a tuturor, indiferent de rasă, sex etc., ea fiind totodată incriminată de numeroase documente internaționale, cum ar fi Declarația cu privire la acordarea independenței tuturor popoarelor coloniale, Convenția cu privire la genocid, Declarația drepturilor omului, Declarația cu privire la discriminarea rasială ș.a.

O serie de rezoluții ale Consiliului de Securitate și ale Adunării Generale a O.N.U., condamnînd discriminarea rasială, recomandă măsuri drastice împotriva statelor care practică o asemenea politică.

Lupta pentru eliminarea discriminării rasiale din viața societății a luat o mare amploare, îmbrăcînd forme diverse. Într-o serie de țări s-au creat comitete anti-apartheid. Au fost organizate colocvii internaționale avînd ca temă lupta împotriva acestei politici rasiste, marșuri ale populației de culoare din S.U.A. pentru egalitate în drepturi etc.

După cum se știe, condamnările pronunțate de tribunalul militar din R.S.A. împotriva unor patrioți din Africa de sud-vest, execuțiile recente din Rhodesia au provocat valuri de proteste în lumea întreagă.

Ziua internațională împotriva discriminării rasiale are în acest an o semnificație deosebită, ea încadrîndu-se în Anul internațional al drepturilor omului.

Opinia publică din țara noastră se pronunță cu hotărîre împotriva discriminării rasiale. Reprezentanții României la O.N.U. și în alte organizații internaționale au condamnat în numeroase rînduri cu vehemență practicile rasiste.

C. S.

interviul nostru

HOANG TU

ambasadorul R. D. Vietnam la București

SOLIDARITATE FRĂȚEASCĂ

În cadrul Săptămînii de solidaritate cu lupta poporului vietnamez, care s-a desfășurat între 13 și 19 martie 1968, au avut loc, în țara noastră, adunări și mitinguri ale oamenilor muncii în sprijinul luptei eroice a poporului vietnamez. În telegramele și mesajele adoptate cu acest prilej, participanții și-au exprimat solidaritatea cu lupta curajoasă a poporului vietnamez pentru libertate, independență și apărarea ființei naționale, au condamnat agresiunea americană împotriva Vietnamului. Ei au reafirmat hotărîrea poporului român de a acorda bravului popor vietnamez întregul său sprijin material, politic, diplomatic și moral, pînă la cucerirea deplină a victoriei asupra intervenționiștilor.

Cu rugămintea de a răspunde la cîteva întrebări în legătură cu lupta eroică a poporului vietnamez, redacția revistei „Lumea" s-a adresat ambasadorului R.D. Vietnam la București, Hoang Tu.

— Împreună cu toate forțele iubitoare de pace și libertate din lume, poporul nostru își exprimă deplina admirație, prețuire și solidaritate cu lupta dreaptă a poporului vietnamez pentru respingerea victorioasă a agresiunii americane. Am dori să prezentați cititorilor noștri noi aspecte ale luptei eroice a poporului vietnamez.

— După cum se știe, prin ofensiva generalizată și insurecția simultană a armatei și poporului din Vietnamul de sud, la începutul acestui an, au fost obținute succese remarcabile din toate punctele de vedere ; lupta de eliberare a țării noastre a intrat într-o etapă nouă. Această etapă prezintă următoarele caracteristici :

1. Armata și poporul din Vietnamul de sud au dezvoltat inițiativa pe toate fronturile, atacînd succesiv inamicul pretutindeni ; astfel, convoaiele de transport americano-saigoneze, pe uscat și pe mare, bazele militare, despre care se pretindea că ar fi imbatabile, au fost și sînt lovite fără încetare. A fost scoasă din luptă o parte importantă a forței inamicului, a fost distrusă o mare parte a bazelor mașinii de război americane. După ofensiva de la începutul acestui an, — au trebuit să recunoască ofițerii americani de la Pentagon — armata americană din Vietnamul de sud se află într-o defensivă pronunțată, neputînd prevedea intențiile și obiectivele armatei de eliberare din Vietnamul de sud.

2. Trupele marionetă, pe care se sprijină trupele agresoare americane, sînt în curs de dezagregare în zone întregi ; zonele eliberate se măresc din ce în ce mai mult. Poporul instaurează și dezvoltă puterea de stat chiar într-un număr de orașe. Așa-zisul plan de pacificare, unul din cele două brațe ale cleștelui făcînd parte din faimosul plan al lui Westmoreland, a eșuat complet. Astfel, reluarea lui a devenit practic imposibilă.

Înfrîngerile militare și politice ale inamicului în ultimele două luni au făcut ca intențiile sale agresive să fie puternic zdruncinate. Aceasta este una dintre victoriile cele mai semnificative ale armatei și poporului nostru din Vietnamul de sud

3. Forțele revoluționare au crescut și s-au maturizat rapid. Din punct de vedere militar, armata de eliberare din Vietnamul de sud a învins și învinge inamicul pretutindeni : în regiunea de munte, la cîmpie și chiar în orașe.

Nici un cuib și nici o bază, oricît de bine fortificate și oricît de bine înzestrate cu armamente moderne, nu pot fi ferite de loviturile armatei de eliberare. Prin creșterea rapidă a celor trei feluri de armate, prin folosirea abilă a armelor simple și moderne de care dispune în momentul de față, avînd, în același timp, sprijinul puternic al poporului, armata de eliberare din Vietnamul de sud învinge armata de peste un milion de soldați americani, trupele marionetă și satelite, și îi pune într-o poziție defensivă acută, în care nimic nu mai poate fi salvat.

Din punct de vedere politic, o victorie deosebit de importantă în această nouă etapă este aceea că frontul împotriva imperialismului american se extinde din ce în ce mai mult. Multe organizații patriotice ale poporului, care înainte acționau în zonele ocupate de dușmani, își desfășoară acum activitatea în mod deschis și se alătură Frontului Național de Eliberare în lupta comună împotriva agresorilor americani, pentru independență și libertate. Numeroși ofițeri, soldați din rîndurile armatei marionetă își dau seama de intențiile agresive ale imperialiștilor americani, de trădarea intereselor poporului de către clica Thieu — Ky și dezertează din rîndurile acestei armate, alăturîndu-se poporului în lupta împotriva dușmanilor comuni. Această situație confirmă justețea politicii de largă uniune națională a Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud în lupta împotriva agresorilor americani, politică exprimată în programul său politic și care duce la succese strălucite.

4. Victoriile fără precedent ale armatei și poporului nostru din Vietnamul de sud constituie, de asemenea, o victorie a popoarelor din țările socialiste, a popoarelor iubitoare de pace din întreaga lume, inclusiv a opiniei publice progresiste americane.

În timp ce dușmanii se află într-o situație extrem de critică, se manifestă divergențe serioase între generalii americani și Administrație, între imperialismul american și regimul marionetă, între imperialiștii americani și sateliții lor ; popoarele iubitoare de pace din întreaga lume, bucurîndu-se de victoriile noastre, ne încurajează și mai puternic, condamnînd cu energie agresorii americani și crimele lor barbare, cerîndu-le să înceteze necondiționat bombardamentele asupra R.D. Vietnam, să pună capăt războiului de agresiune din Vietnam. Această victorie comună a creat condiții favorabile pentru lărgirea frontului unit al popoarelor lumii în lupta împotriva imperialismului în frunte cu imperialiștii americani. Aceste victorii remarcabile și multilaterale constituie solide premise pentru obținerea unor noi victorii cu caracter decisiv.

Împreună cu poporul nostru din sud, armata și poporul nostru din nord au învins și învinge în războiul dus împotriva imperialismului american, continuînd opera de construire a socialismului, cu o nouă orientare, corespunzătoare condițiilor de război. Pînă în ziua de 17 martie 1968, noi am doborît 2 800 de avioane, mii de piloți americani au fost uciși sau luați prizonieri, fiind dejucate astfel uneltirile agresorilor în războiul de distrugere dus de imperialiștii americani.

Construcția economică și activitățile cultural-sociale continuă să se dezvolte normal, asigurînd în mare parte nevoile imperioase ale poporului și, totodată, cerințele în ce privește apărarea țării.

Războiul constituie o încercare a trăiniciei oricărei orînduiri sociale. Victoriile obținute pe cîmpul de bătălie, stabilitatea marelui spate al frontului ilustrează în mod elocvent linia justă, clarvăzătoare a F.N.E. și, totodată, demonstrează superioritatea regimului socialist, instaurat în nord, asupra oricărei alte orînduiri.

— Cum apreciați amplul curent de opinie, care cîștigă tot mai mult teren în lume, în favoarea cauzei drepte a Vietnamului, concretizat și în Săptămîna de solidaritate cu lupta eroică a poporului vietnamez, ce se desfășoară în această perioadă ?

— Imperialiștii americani au suferit și suferă înfrîngeri în cele două zone ale Vietnamului, dar, în virtutea naturii lor agresive, ei nu renunță la planurile lor intervenționiste. Mai mult decît oricînd, ei și-au dezvăluit fața adevărată de agresori barbari. Ei au bombardat sălbatic teritoriul R.D. Vietnam, distrugînd orașe, construcții culturale, mo-

→

numente istorice, opere de artă națională ale țării noastre. Ei folosesc bombe cu napalm, substanțe toxice și gaze toxice pentru a masacra poporul nostru din sud. Pe de altă parte, S.U.A. trimit noi trupe de întărire în sud, continuă escaladarea războiului în nord, amenință cu folosirea armelor atomice tactice pentru a se salva de situația dezastruoasă din sud, extind războiul în Laos, se dedau la acțiuni de provocare împotriva independenței și neutralității Cambodgiei. Cu cît acțiunile lor sînt mai sălbatice, cu atît apare mai clar fața lor josnică și criminală de agresori și de trădători. Cei 31 de milioane de locuitori din ambele zone ale Vietnamului, uniți ca un singur om, învingînd greutățile și netemîndu-se de nici un sacrificiu, sînt hotăriți să continue rezistența pînă la victoria finală.

Baza justă pentru reglementarea problemei vietnameze o constituie poziția în patru puncte a guvernului R.D. Vietnam și programul politic al F.N.E., care este reprezentantul autentic al poporului sudvietnamez. Această poziție consecventă constituie o expresie concentrată a clauzelor acordurilor de la Geneva din 1954 cu privire la Vietnam. De asemenea, în declarațiile ministrului afacerilor externe al R.D. Vietnam din 28 ianuarie și 29 decembrie 1967 s-a arătat că, dacă S.U.A. doresc într-adevăr convorbiri cu R.D. Vietnam asupra problemelor interesînd ambele părți și eventual asupra altor probleme, S.U.A. trebuie, în primul rînd, să înceteze necondiționat bombardamentele și orice alt act de război împotriva R.D. Vietnam.

Această poziție justă se bucură de sprijinul deplin al țărilor socialiste și al tuturor popoarelor iubitoare de pace din lumea întreagă, de adeziunea largă a opiniei publice mondiale. Dăm o înaltă apreciere sprijinului multilateral al țărilor socialiste, printre care și Republica Socialistă România, sprijinului popoarelor iubitoare de pace și dreptate, inclusiv al opiniei progresiste din S.U.A., considerîndu-l ca foarte prețios, o încurajare puternică pentru poporul vietnamez, un factor important indispensabil și care aduce o însemnată contribuție la victoriile noastre asupra imperialiștilor americani, pentru salvarea națională. Ne bucură faptul că în cadrul Săptămînii de solidaritate cu lupta eroică a poporului vietnamez, muncitorii, tineretul, studenții, alte pături și categorii sociale au organizat mitinguri, manifestîndu-și solidaritatea cu lupta noastră împotriva agresiunii americane. Aceasta constituie o nouă manifestare a prieteniei militante dintre țările noastre.

Permiteți-mi cu acest prilej ca, în numele Partidului celor ce muncesc din Vietnam, al guvernului și poporului vietnamez, să exprim mulțumirile noastre sincere Partidului Comunist Român, guvernului și poporului Republicii Socialiste România, care ne-au acordat și continuă să ne acorde un sprijin permanent și un ajutor multilateral, prețios, eficace în lupta noastră împotriva imperialiștilor americani, pentru salvarea națională.

Adresez, de asemenea, mulțumirile noastre călduroase redacției revistei „Lumea" pentru posibilitatea pe care mi-a oferit-o de a-mi exprima părerile. Adresez cititorilor revistei „Lumea" mulțumiri pentru atenția cu care urmăresc lupta noastră. Vă doresc multe succese în activitatea dumneavoastră.

Trăiască prietenia de nezdruncinat dintre poporul vietnamez și poporul român !

De ce s-a hotărît

Lovitură de teatru : Robert Kennedy își anunță intenția de a candida în alegerile prezidențiale. Întreaga campanie electorală ia o turnură nouă. Șansele diverșilor candidați posibili sînt reconsiderate. Se avansează pronosticurile cele mai contradictorii : în fața valului pe care-l va dezlănțui intrarea în vîltoare a senatorului Kennedy, președintele Johnson va abandona partida. Ba nu, Robert Kennedy a așteptat prea mult și suporterii lui au trecut în masă de partea lui McCarthy. Ca atare, divizarea voturilor liberale va asigura desemnarea și realegerea lui Lyndon Johnson. Ba nu, nu va fi reales pentru că partidul democrat, solicitat de patru pretendenți — Johnson, Kennedy, McCarthy și dizidentul Wallace — își va pierde orice coeziune și va fi înfrînt în alegeri de partidul republican. Ba nu... „Caveat, lector", păzește-te, cititorule, de nenumăratele erori pe care „experții" le vor mai comite pînă în ziua alegerilor, avertizează un cunoscut ziarist american.

În acest joc al surprizelor și contrasurprizelor, o singură constantă se impune în mod categoric : factorul-cheie al deciziilor (previzibile sau neașteptate) și probabil factorul-cheie al rezultatului final este războiul din Vietnam. Dintr-o componentă a politicii externe americane, agresiunea împotriva poporului vietnamez și atitudinea opiniei publice americane față de această agresiune s-au transformat în dominante ale întregii vieți politice a Statelor Unite. Escaladării războiului pe pămîntul asiatic i-a corespuns, în interiorul S.U.A., o subordonare crescîndă a tuturor problemelor problemei covîrșitoare, unice, a acestui război.

N-a trecut prea multă vreme de la 30 ianuarie, cînd Robert Kennedy a declarat pentru ultima oară că „în nici una dintre circumstanțele care se pot prevedea" nu va opune candidatura sa candidaturii președintelui Johnson. Circumstanța pe care n-o prevăzuse nici el, nici nimeni altcineva și care l-a determinat să revină brusc asupra hotărîrii sale de a aștepta pînă în 1972 a fost formidabilul succes al candidaturii lui Eugene McCarthy în alegerile preliminare din New Hampshire. Eugene McCarthy, care și-a ales ca temă unică a campaniei opoziția față de războiul din Vietnam, a fost preferat președintelui Johnson de 42 la sută dintre alegătorii democrați din New Hampshire. Dintre cei 24 delegați ai statului la Convenția democrată, 20 îl vor sprijini pe McCarthy și numai 4 îl vor sprijini pe Johnson.

Toată lumea a fost surprinsă, dar cel mai surprins dintre toți s-a arătat a fi Robert Kennedy. Adversar declarat al escaladării, partizan al lichidării războiului din Vietnam la masa unei conferințe precedate de încetarea bombardamentelor asupra R.D. Vietnam, fratele mai tînăr al lui John Kennedy nu credea că opinia sa ar fi și opinia majorității poporului american. Nu o dată lăsase să se înțeleagă că e dezamăgit de sprijinul pe care, presupunea el, corpul electoral îl acordă politicii vietnameze a Administrației. Venind imediat după publicarea rezultatelor din New Hampshire, noua sa hotărîre a fost interpretată de unii ca fiind dictată de temperamentul său impulsiv. Alții — din nou ne aflăm pe terenul lunecos al supozițiilor — afirmă că un Kennedy nu se avîntă într-o bătălie decît după ce a dobîndit, prin calcule meticuloase, certitudinea că o va cîștiga. E preferabil deci să ne limităm la fapte și la explicațiile publice ale principalilor interesați.

La cartierul general din Manchester (New Hampshire) al lui McCarthy, prietenii săi politici jubilau. La o conferință de presă ținută la 13 martie, el își exprimase convingerea că va putea obține desemnarea din partea Convenției democrate. Asta contrazicea iarăși prevederile tuturor experților. De 84 de ani, adică din anul 1884, nu s-a mai întîmplat ca partidul politic la putere să refuze desemnarea președintelui în funcție. Dar, după cum avea să declare mai tîrziu Robert Kennedy, referindu-se la propria sa intrare în cursa pentru președinție, nu ne aflăm într-un an electoral obișnuit. Anomalia războiului din Vietnam poate transforma orice pare imposibil în posibil.

Miercuri, 14 martie, o primă lovitură venea să zdruncine speranțele partizanilor lui McCarthy : la Washington, senatorul Robert Kennedy făcuse o primă declarație în sensul că este pe cale de a-și reconsidera poziția în problema candidaturii. Pînă sîmbătă cînd, în „Caucus room", aceeași sală vastă a Capitoliului în care, la 12 ianuarie 1960, John Kennedy își anunțase intenția de a candida la președinția Statelor Unite, Robert Kennedy avea să facă la fel, declarații succesive clarificaseră pozițiile celor interesați. Robert Kennedy spusese că principalele obstacole în calea propriei sale candidaturi au fost îndepărtate de alegerile din New Hampshire : este vorba de presupunerea că această candidatură ar fi fost determinată de resentimentele sale personale împotriva președintelui Johnson și ar fi dus, ca atare, la o dezbinare ireparabilă a partidului democrat. Victoria lui McCarthy „a demonstrat însă clar că o mare parte a democraților sînt preocupați de direcția spre care se îndreaptă țara atît în politica externă cît și în cea internă".

Eugene McCarthy declarase că noua linie adoptată de Robert Kennedy nu-l va determina să renunțe la hotărîrea sa de a lupta pînă la capăt pentru investitură. Cei doi aspiranți democrați la președinție (ambii irlandezi, catolici, reprezentînd cercurile intelectuale de nuanță liberală) se întîlniseră în prealabil fără a se putea pune de acord. Așadar, fiecare va face campanie electorală pe cont propriu, dar pe platforme asemănătoare. În privința obiectivului central — modificarea politicii americane față de Vietnam — îi separă doar nuanțe neînsemnate. Deși exponenți ai aceluiași curent de opinie, ei pornesc la drum cu șanse inegale. Robert Kennedy este, înainte de toate, reprezentantul unui clan puternic, unit, extrem de bogat, dispunînd de un aparat politic rodat și însuflețit de iozinca lansată de bătrînul Joseph Kennedy : un Kennedy nu se mulțumește niciodată cu locul doi. El însuși, la cei 42 de ani ai săi, are o experiență politică diversă și amplă. Ca principal manager al fratelui său John Kennedy a învățat, în 1960, cum se duce o campanie prezidențială victorioasă. Trebuie notat însă și ceea ce îl handicapează : poziția ambiguă de pînă acum i-a înstrăinat o parte însemnată a tineretului liberal pe care contează.

Robert Kennedy să candideze?

Pentru majoritatea tineretului american, McCarthy rămîne totuși un profesor aproape necunoscut, în timp ce Robert Kennedy, aureolat de mitul fratelui său și personificînd într-un fel imaginea „noii frontiere", exercită o binecunoscută și verificată atracție. Rezervele majore se manifestă în alte cercuri. Aparatul tradițional și oarecum osificat al partidului democrat nu-l simpatizează pe acest „rebel" care nu o dată a jignit susceptibilități sus-puse. În mediul sindical dăinuie încă impresia că, în înverșunata sa campanie împotriva conducerii corupte a sindicatului camionagiilor, Robert Kennedy, pe atunci ministru de justiție, a încercat să iasă în evidență pe socoteala sindicatelor. Vechii liberali nu i-au iertat serviciile aduse ultrareacționarului Joseph McCarthy. Și lista ar putea continua. Cine citește însă istoria familiei Kennedy e înclinat să creadă că șeful ei de astăzi nu se va lăsa înfrînt de contrarietăți ca cele menționate. În condițiile sfîșierii provocate de războiul din Vietnam, Robert Kennedy se va strădui să apară ca omul în măsură să readucă Statelor Unite prestigiul extern și coeziunea internă. Declarația lui program, prezentată simbătă, este concludentă în această privință : a hotărît să candideze „nu pentru a se opune altei persoane, ci pentru a propune o politică nouă". „Țara se află pe o cale primejdioasă" și ca atare s-a simțit „obligat să acționeze astfel pentru a găsi o soluție diverselor ei probleme : să evite vărsarea de sînge în Vietnam și în orașele americane, să înlăture prăpastia dintre albi și negri, dintre bogați și săraci". El se va strădui să redreseze mai ales „imaginea Statelor Unite peste hotare" întrucît celelalte state „nu au acum încredere în S.U.A.". E în joc „viitorul Statelor Unite", actuala politică față de Vietnam poate duce la un al treilea război mondial". „Criza aurului este o criză a încrederii în Statele Unite și în politica lor".

Să consemnăm un incident semnificativ survenit după anunțarea candidaturii lui Kennedy. Săptămînalul „Time" și postul de televiziune C.B.S. au afirmat că, joi, Robert Kennedy i-ar fi dat un ultimatum președintelui Johnson : sau declară la televiziune că recunoaște necesitatea unei revizuiri complete a politicii vietnameze și că va numi în acest scop o comisie formată din oameni desemnați de Kennedy și condusă de el, sau acesta din urmă va face act de candidatură. Președintele Johnson ar fi respins ultimatumul sub cuvînt că o asemenea soluție ar „ridica moralul inamicului" și ar duce la uzurparea atribuțiilor prezidențiale. Iată acum comentariul lui Robert Kennedy despre aceste relatări. : „Este o deformare nefericită și incredibilă a ceea ce s-a întîmplat în realitate. Sînt șocat. Incidentul demonstrează, în termenii cei mai ascuțiți cu putință, de ce poporul american nu mai crede ceea ce spun președintele și Casa Albă, de ce credibilitatea conducerii noastre politice a fost erodată într-un mod atît de critic și de ce este atît de clar că singura cale de a schimba politica noastră în Vietnam trece prin schimbarea administrației de la Washington". Spunînd că „poporul american are dreptul să cunoască faptele", el a precizat că Sorensen a

Eugene McCarthy după prima victorie
...Candidatura lui Robert Kennedy nu l-a descumpănit

Robert Kennedy anunțîndu-și candidatura. În prim plan : soția sa, Ethel, și doi dintre cei zece copii ai lor

făcut inițial o vizită la Casa Albă la invitația președintelui. Solicitat de acesta să-i sugereze unele idei noi, Sorensen a propus într-adevăr ideea unei comisii dar, a subliniat Kennedy, „nu eu îi dădusem această idee domnului Sorensen, el nu mă reprezenta pe mine, nu m-a propus pe mine ca membru al comisiei și n-a legat în nici un fel această idee de perspectiva candidaturii mele. Sînt surprins că regulile tradiționale privind caracterul confidențial al convorbirilor de la Casa Albă nu sînt respectate de Casa Albă însăși".

În acest caz, apreciază comentatorii americani, Administrația a procedat la fel ca și în campania electorală din New Hampshire, desfășurată de ea sub lozinca „un vot pentru McCarthy este un vot pentru Vietcong". În New Hampshire, alegătorii au fost neplăcut impresionați de acest mod incorect de a prezenta problemele și au reacționat dîndu-și votul lui McCarthy. Atacul contra lui Robert Kennedy va avea, se crede, rezultate similare.

De altfel, revizuirea radicală a politicii față de Vietnam pe baza unei consultări în limitele constituționale este cerută stăruitor și deschis în Senat și în Camera Reprezentanților, dar este respinsă categoric de guvern. Printr-un subterfugiu, Comitetul senatorial pentru relațiile externe a obținut ceea ce Dean Rusk îi refuza de aproape doi ani : o confruntare deschisă în problema războiului din Vietnam. La exact trei ani de la trimiterea primelor unități combatante cu efective de 3 500 de oameni în Vietnam, guvernul american se pregătește pentru o „revizuire de la A la Z" în sensul unei noi escaladări majore. De ce proporții ? A fost citată cifra de 206 000 oameni propusă de generalul Wheeler.

În această situație, Congresul a înțeles să-și exprime public cererea de a fi consultat înainte de adoptarea oricărei noi hotărîri majore. Secretarul de stat care la 21 decembrie 1966, la 27 aprilie 1967, la 12 octombrie 1967 și 30 noiembrie 1967 refuzase o dezbatere deschisă cu Comitetul senatorial pentru relațiile externe a fost determinat acum s-o accepte ca o condiție a aprobării „ajutorului pentru străinătate" de către Comitet. La începutul săptămînii trecute, timp de peste zece ore, șase camere de televiziune care transmiteau în direct, 25 de aparate de filmat și 150 de ziariști și fotoreporteri au fost de față la confruntare, calificată ulterior drept un „dialog al surzilor".

Nu numai Senatul ci și Camera Reprezentanților încearcă, fără succes, să-și spună cuvîntul. Cam un sfert dintre membrii Camerei Reprezentanților (120) s-au declarat pînă acum coautori ai unui proiect de rezoluție introdus în septembrie 1967 care cere revizuirea faimoasei „rezoluții a golfului Tonkin". Un nou proiect de rezoluție propus săptămîna trecută de 21 de congresmeni preconizează interzicerea trimiterii oricăror trupe suplimentare în Vietnamul de sud. Dar puterea executivă nu consideră necesară consultarea forului legislativ în aceste probleme. „Președintele Johnson este comandantul suprem și acționează ca atare", a ținut să precizeze acum cîteva zile purtătorul de cuvînt al Casei Albe.

„În situația dată, scria James Reston în concluzia unui articol recent, problema Vietnamului va trebui supusă juriului poporului, în alegerile prezidențiale. A fost o întîmplare că dezbaterea Rusk—Fulbright despre Vietnam s-a sfîrșit în momentul cînd în New Hampshire începeau alegerile prezidențiale, dar poate fi o întîmplare semnificativă. E de presupus că politica vietnameză a Americii va fi decisă în noiembrie, prin vot".

Felicia ANTIP

Fidel Castro despre probleme ale dezvoltării Cubei socialiste

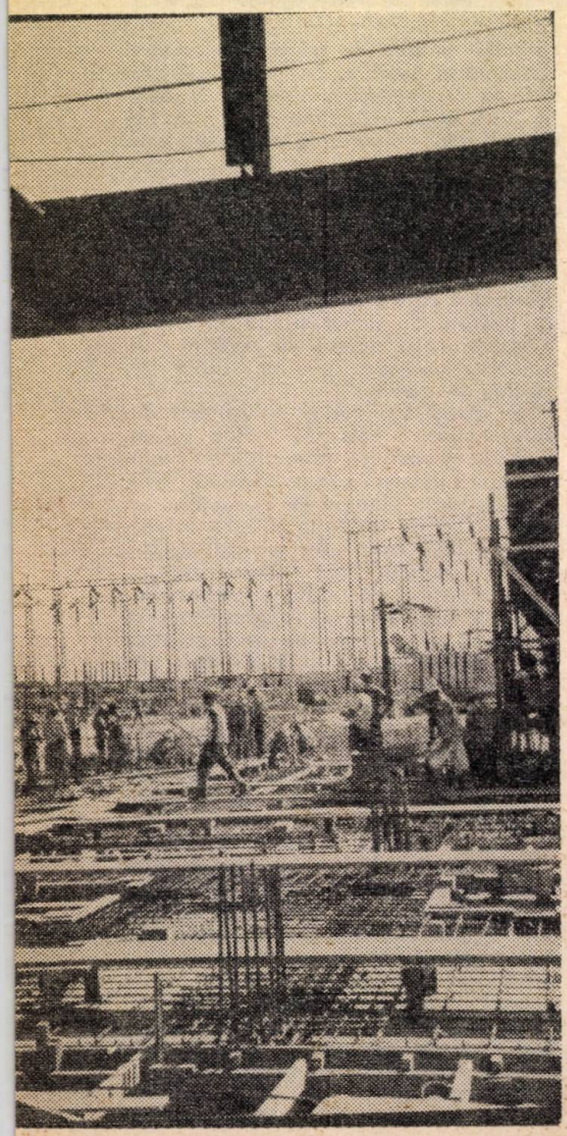

Pe șantierul viitoarei centrale electrice de la Nuevitas

În fața Universității din Havana a avut loc sărbătorirea celei de-a 10-a aniversări a demonstrației de protest a tineretului revoluționar din capitala Cubei, înăbușită în sînge de zbirii dictatorului Batista. La adunarea consacrată aniversării, la care au fost prezenți membri ai conducerii de partid și de stat, șefi și membri ai unor misiuni diplomatice acreditați la Havana, precum și zeci de mii de studenți, muncitori, intelectuali din capitală, Fidel Castro, prim-secretar al C.C. al P.C. din Cuba și prim-ministru al Guvernului Revoluționar, a rostit o amplă cuvîntare.

La începutul cuvîntării sale, Fidel Castro a spus : „Știm că există o serie de probleme pe agendă, că mulți așteaptă un prilej ca acesta pentru a auzi explicații asupra problemelor. Masele cer frecvent să se explice toate problemele mari sau mici... Stilul acestei revoluții a fost întotdeauna de a explica maximum de probleme posibil".

Referindu-se, pe scurt, la problema „microfracțiunii", vorbitorul a spus că aceasta era neînsemnată ca forță politică, deși ca intenție politică actele sale au fost foarte grave. Curentul microfracțiunii — a precizat el — era făți reformist, reacționar și conservator. Tribunalele revoluționare nu au fost atît de severe după cum doreau mulți. Dar, la urma urmelor, o severitate care nu e necesară nu a fost niciodată caracteristica acestei revoluții.

Fidel Castro s-a referit apoi la unele „tendințe comode manifestate în domeniul economiei", la folosirea abuzivă a ideii că în orice problemă vine dinafară un ajutor imediat pentru rezolvarea ei. „Această mentalitate comodă, a spus el, era de natură să îndepărteze poporul de la ideea că efortul hotărîtor trebuie să-l facem noi înșine, că prima noastră datorie de țară în curs de dezvoltare este să ne gîndim să depunem un efort maxim pentru a impulsiona această economie... În aceste timpuri, în care poporul învață drumul greu al dezvoltării economice, hotărîtoare este voința noastră, convingerea noastră că, fără sau cu resurse din exterior, noi vom duce țara înainte".

Vorbitorul s-a ocupat apoi pe larg de problemele care se ridică, în prezent, în fața economiei Cubei. Referindu-se la actuala campanie de recoltare și de prelucrare a trestiei de zahăr, Fidel Castro a spus că, în pofida secetei cumplite din anul trecut, Cuba va produce anul acesta cinci milioane și jumătate tone de zahăr. În legătură cu aceasta, el a vorbit despre lucrările de îndiguiri și irigații care se desfășoară în Cuba pentru asigurarea unei creșteri considerabile a suprafețelor cultivate cu trestie de zahăr. „Obiectivul nostru de a obține o producție anuală de zece milioane tone de zahăr, a subliniat vorbitorul, este mai mult decît o sarcină economică, este o chestiune de onoare pentru revoluția noastră. Această sarcină reprezintă unitatea de măsură a revoluției noastre și nu ne îndoim că o vom realiza".

„Cuba, a spus în continuare Fidel Castro, va depune mari eforturi în toate domeniile activității economice, sociale, culturale. Pentru aceasta vor fi investite, numai în anul 1963, aproape un miliard de pesos, cu patru sute de milioane mai mult decît în 1962. În aceste cifre nu este inclusă valoarea muncii voluntare pe care o realizează oamenii muncii și care reprezintă un efort din cele mai însemnate."

Primul ministru a declarat că guvernul va lua în curînd măsuri pentru lichidarea oricăror forme de activitate parazitară care mai dăinuie în țară. „Trebuie să oprim obținerea nelimitată de cîștiguri pe seama muncii cinstite, trebuie să smulgem definitiv rămășițele capitalismului", a subliniat vorbitorul.

„Țara noastră — a spus Fidel Castro — are propria sa personalitate, criteriile sale, absoluta sa independență. Vom urma calea noastră, vom lupta pentru adevăratul comunism, generos, uman. Mare este efortul pe care trebuie să-l îndeplinim. Vom lupta cu dîrzenie pentru a reduce la maximum dependența noastră față de exterior, pentru că am cunoscut amărăciunea de a depinde de ceea ce vine dinafară și de a vedea cum aceasta se poate converti într-o armă împotriva noastră, vom apăra independența și suveranitatea noastră, indiferent care ar fi prețul".

Referindu-se în continuare la bogățiile naturale ale țării, Fidel Castro a spus : „Afirm că în subsolul țării există petrol, și efortul fundamental în această direcție este să-l găsim. La Guanabo, o sondă în funcțiune dă 90 tone pe zi. În apropiere s-a forat o altă sondă, cu o presiune dublă".

Fidel Castro a spus că s-au descoperit zăcăminte de asfaltită, care poate fi folosită drept combustibil. El a spus că trebuie creată siderurgia, trebuie îmbunătățită exploatarea zăcămintelor de nichel.

Primul ministru a subliniat faptul că este momentul ca revoluția să ia un puternic avînt în direcția creșterii spiritului de muncă, a conștiinței revoluționare, a combativității maselor pentru ca dușmanii revoluției să nu-și facă nici un fel de iluzii.

„Să nu uite nimeni — a spus Fidel Castro în încheiere — că steagul acestei revoluții a fost înălțat de o mînă de oameni și dus mai departe de partea cea mai combativă și mai neînfricată a poporului cuban. Aceștia vor ști să fie la înălțimea celor o sută de ani de luptă pentru independența Cubei, generația actuală va ști să apere această independență pînă la ultima picătură de sînge".

Havana, 19 martie

R. S. Cehoslovacă:

Probleme majore în dezbaterea opiniei publice

Activitatea politică vie, cu participarea largă a comuniștilor, a maselor de oameni ai muncii, continuă să se desfășoare în capitala R. S. Cehoslovace, pe întregul teritoriu al țării. Este, aceasta, o reflectare a hotărîrilor plenarelor din decembrie și ianuarie ale C.C. al P.C. din Cehoslovacia care au abordat — așa cum arată presa țării — probleme de primă importanță ale activității partidului, au luat hotărîri politice însemnate pentru dezvoltarea R. S. Cehoslovace.

Într-un comunicat cu privire la ședința Prezidiului C.C. al Partidului Comunist din Cehoslovacia, care a avut loc săptămîna trecută la Praga, transmis de agenția C.T.K., se subliniază că „membrii de partid și majoritatea covîrșitoare a opiniei publice au întîmpinat cu deplin acord hotărîrile acestor plenare".

În întreaga țară, la 9 și 10 martie, apoi la 16 și 17 martie, și-au desfășurat lucrările conferințele raionale și regionale ale Partidului Comunist din Cehoslovacia. Atmosfera dezbaterilor, relatează agenția C.T.K., a fost „însuflețită și sinceră", delegații exprimîndu-și „sprijinul deplin față de noua conducere a partidului și de procesul de democratizare din țară".

Luînd cuvîntul la conferința orășenească de partid din Brno, Alexander Dubcek, prim-secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, a spus : „În lunile care au trecut, întregul nostru partid a început să retrăiască și să simtă ceea ce am simțit noi în timpul celor trei plenare anterioare ale Comitetului Central al P.C. din Cehoslovacia, cînd puneam întrebarea ce este de făcut pentru ca partidul să răspundă cît mai bine sarcinilor ce-i stau în față". Al. Dubcek sublinia că în fondul situației politice din ultimele zile se include „complexitatea trecerii spre o nouă etapă în realizarea hotărîrilor plenarei din ianuarie". „Dacă C.C. al P.C. din Cehoslovacia a fost destul de capabil ca la plenara din ianuarie să rezolve cele mai fundamentale probleme ale activității partidului, ei va avea destulă tărie și pe viitor nu numai pentru a împiedica o reîntoarcere la trecut, dar și pentru a dezvolta noua linie progresistă și spiritul activ al muncii partidului continua el. Comitetul Central trebuie să urmărească acest proces pentru a-l dirija. El l-a inițiat și el trebuie să stea în fruntea acestui proces. În această privință nu pot exista nici un fel de îndoieli. Lucrătorii de partid trebuie să lămurească în mod convingător că procesul nostru nu duce la diminuarea rolului conducător al partidului". Primul secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia remarca faptul că „în legătură cu concluziile plenarei din ianuarie, au putut să-și exprime părerea, și majoritatea covîrșitoare își exprimă părerea în mod pozitiv, toate grupurile și păturile sociale ale societății cehoslovace, neținînd seama de generația căreia îi aparțin, comuniștii și cei fără de partid".

„Aceasta, a spus Al. Dubcek, se referă în mod cert la rolul conducător al partidului în societatea noastră, pe care căutăm să-l adîncim. Rezolvarea sarcinilor contemporane ale partidului nu trebuie și nu poate fi îndreptată spre slăbirea rolului conducător al partidului. Dimpotrivă, trebuie să găsim forme și metode mai eficiente pentru o traducere în viață mai efectivă a rolului său conducător".

Referindu-se la actualele preocupări majore ale actualității cehoslovace, B. Lastovicka, președintele Adunării Naționale, declara într-o cuvîntare : „Sensul profund al eforturilor ultimelor plenare ale C.C. al P.C. din Cehoslovacia constă în străduința de a îndepărta continuu și definitiv din viața noastră socială manifestările negative, care au frînat dezvoltarea societății noastre, de a sfîrși în mod radical cu deformările, de a crea condiții pentru o sinceră colaborare a tuturor forțelor pozitive, de a crea impulsuri pentru inițiativă și efort voluntar, premise pentru rezolvarea problemelor concrete și necesităților vieții oamenilor".

În cadrul conferințelor anuale ale organizațiilor de partid raionale și regionale, la care au luat parte membri și membri supleanți ai Prezidiului C.C. al P.C.C. și membri ai Comitetului Central, au fost abordate probleme legate de „măsurile de democratizare în partid și în întreaga viață socială" (C.T.K.), exprimîndu-se atașamentul față de politica partidului.

În rezoluția adoptată de delegații la conferința raională a P.C.C. din Bruntal (Cehia de nord) se arată : „Conferința noastră raională s-a desfășurat într-o asemenea atmosferă de activitate politică cum nu a mai avut loc din februarie 1949. Noua direcție politică a partidului se bucură de simpatia generală și de sprijin nu numai în rîndul comuniștilor, dar și în rîndurile nemembrilor de partid". „Am ajuns la concluzia că activitatea plenarei din ianuarie a C.C. al P.C.C. a depășit prin importanța sa toate evenimentele anilor trecuți", scriu comuniștii delegați la conferința raională a partidului din Presov (Slovacia de est). Comuniștii participanți la conferința raională din Kutna Hora (Cehia centrală) au subliniat : „Concluziile practice, care treptat se realizează în viața de partid, ne conving de faptul că întregul proces de renaștere va continua și că el nu va înceta".

Delegații la conferința orășenească de partid din Bratislava au ascultat cuvîntarea lui Gustav Husak, care a spus între altele : „Dacă vorbim despre procesul de democratizare, vorbim concomitent despre răspunderea politică. Persoanele care nu se bucură de încrederea oamenilor trebuie să părăsească arena politică".

Activitatea amplă, de confruntare a părerilor, care are loc în cadrul partidului și în întreaga societate cehoslovacă, pune în evidență rolul conducător al Partidului Comunist din Cehoslovacia. „În fruntea acestui proces pășește partidul nostru — scria, în «Rude Pravo», O. Cernik, membru al Prezidiului C.C. al P.C.C. Partidul este și va rămîne forța conducătoare a societății noastre. Dezvoltarea democrației interne de partid nu înseamnă nici pe departe că partidul poate să devină un oarecare club de discuții. Ca partid revoluționar militant, el trebuie să-și asigure capacitatea sa de acțiune printr-o disciplină liber consimțită, dar fermă, să respecte principiile centralismului democratic".

La sfîrșitul lunii martie, relatează agenția C.T.K., va avea loc ședința plenară a C.C. al P.C. din Cehoslovacia, căreia îi vor fi supuse spre discutare proiectul de acțiune a partidului și proiectul de modificare a muncii partidului și organelor sale.

■

În cuvîntarea rostită la conferința orășenească de partid din Brno, Al. Dubcek sublinia că politica externă a Cehoslovaciei pornește de la necesitatea asigurării independenței, suveranității și securității Cehoslovaciei socialiste și de la interesele internaționale ale socialismului în lume. „Baza temeinică a politicii externe cehoslovace — a declarat Al. Dubcek — o constituie întărirea alianței cu Uniunea Sovietică și consolidarea unității țărilor socialiste. Relațiile noastre se întemeiază pe principiile egalității în drepturi, respectului reciproc, avantajelor reciproce și politicii internaționaliste". Primul

→

secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia a afirmat că Cehoslovacia va dezvolta și în viitor relațiile reciproc avantajoase cu diferite state și organizații internaționale, va promova o politică europeană activă, orientată spre dezvoltarea colaborării între toate țările și spre asigurarea securității pe continentul european. „Vom năzui și pe viitor la consolidarea frontului antiimperialist și vom sprijini toate popoarele care luptă împotriva imperialismului și neocolonialismului, în primul rînd lupta poporului vietnamez", a arătat el.

Un comunicat dat publicității cu privire la conferința comuniștilor din Ministerul Afacerilor Externe sublinia că „politica externă cehoslovacă trebuie să aibă un specific propriu, să folosească argumentele sale proprii în îndeplinirea sarcinilor comune ale luptei pentru pace și progres în lume".

Problemele securității europene fac obiectul unui recent articol apărut în ziarul „Svobodne Slovo". Securitatea, consideră ziarul, este o parte componentă, inseparabilă, a fiecărei politici externe europene. De aceea, „asigurarea securității propriului stat este o sarcină primordială a fiecărui guvern în domeniul activității sale externe". Articolul apreciază în continuare perspectivele asigurării securității pe continentul european. „Colaborarea fermă, de lungă durată a tuturor statelor europene în domeniile economic, cultural și politic — remarcă el — este, fără discuție, o bază foarte solidă pe care s-ar putea construi securitatea europeană. De la măsuri parțiale, chiar dacă ele sînt importante, este necesar să se treacă treptat la elaborarea unei soluții de lungă durată". Autorul articolului conchide: „Dezvoltarea colaborării europene va crea desigur în Europa un climat integral favorabil în care privirea asupra securității europene se va face dintr-o altă optică. Ea va crea premise favorabile și pentru rezolvarea unui șir de alte probleme europene complexe, inclusiv complicata problemă germană". În legătură cu aceasta, ziarul „Rude Pravo" din 16 martie scrie: „Noi considerăm ca una din sarcinile cheie întărirea solidarității cu R.D.G.". Ziarul subliniază, în continuare, realitatea existenței celor două state pe teritoriul fostei Germanii. „Nu închidem ochii însă nici în fața existenței celui de-al doilea stat german — Republica Federală a Germaniei — a cărui evoluție o urmărim cu atenție, chiar dacă continuă să ne neliniștească manifestările revanșarde și neonaziste. Pe de altă parte, urmărim cu interes tendințele forțelor raționale din această țară, care încearcă să introducă în politica R.F.G. spiritul colaborării internaționale pe baza situației actuale din Europa și a respectării realităților apărute după cel de-al doilea război mondial".

■

După cum reiese din materialele publicate în presa cehoslovacă, activitatea politică intensă din țara prietenă, concretizată în adunări de partid, în întruniri ale oamenilor muncii, în diferite alte aspecte, învederează că sfera de probleme, conținutul de idei, orientarea și concluziile adoptate în cadrul plenarelor C.C. al P.C. din Cehoslovacia din decembrie 1967 și ianuarie 1968 au o rezonanță amplă în rîndurile comuniștilor, ale întregului popor cehoslovac, angajat în opera de dezvoltare a societății socialiste, de înflorire continuă a patriei sale.

Corespondență din New York

Cronica O. N. U.

Cristian Andreescu

După aproape o lună de discuții, oficiale și neoficiale, în problema Africii de sud-vest, Consiliul de Securitate a adoptat, la 14 martie, o nouă rezoluție care cere guvernului Africii de Sud să elibereze și să repatrieze imediat cetățenii din Africa de sud-vest arestați și deținuți de către autoritățile de la Pretoria. În rezoluție se subliniază că în cazul că guvernul Africii de Sud nu va da curs acestei cereri, „Consiliul de Securitate se va întruni spre a hotărî imediat asupra unor acțiuni sau măsuri efective în conformitate cu prevederile respective ale Cartei Națiunilor Unite". Secretarul general al O.N.U., U Thant, trebuie să raporteze Consiliului de Securitate asupra modului de îndeplinire a rezoluției cel mai tîrziu la 31 martie 1968.

În legătură cu executarea în Rhodesia a unor cetățeni de culoare, 36 de state africane au cerut, la 12 martie, convocarea urgentă a Consiliului de Securitate. Reprezentanții celor 36 de țări cer Consiliului să examineze măsurile și acțiunile ce se impun spre a se permite poporului din Rhodesia de sud (poporul Zimbabwe) să-și exercite dreptul inalienabil la autodeterminare.

Situația din Rhodesia de sud a fost examinată, de asemenea, de către Comitetul Special al O.N.U. în problema aplicării declarației cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale (Comitetul celor 24) și de către Comisia drepturilor omului. La 7 martie ambele organisme au condamnat în unanimitate asasinarea unor cetățeni de culoare din acest teritoriu și au atras atenția Consiliului de Securitate asupra necesității de a se întreprinde măsuri imediate, în conformitate cu Carta O.N.U., în vederea „restabilirii păcii și securității în colonia Rhodesia de sud".

La 1 martie, Comitetul celor 24 a început dezbaterile în problema Guineei ecuatoriale care, în conformitate cu rezoluția 2355 (XXII) adoptată de Adunarea Generală la ultima sesiune, trebuie să obțină independența cel mai tîrziu în iulie 1968.

■

La 18 martie, Consiliul de Securitate a hotărît prelungirea cu încă trei luni a mandatului forțelor O.N.U. din Cipru. În raportul înaintat Consiliului de Securitate, secretarul general al O.N.U., U Thant, apreciază că în cursul ultimelor trei luni a avut loc o destindere generală a situației din Cipru, destindere care a culminat cu ridicarea de către guvernul cipriot a restricțiilor aplicate cipriotilor turci. Această perioadă de trei luni a fost, după părerea secretarului general, perioada cea mai calmă după izbucnirea incidentelor din decembrie 1963.

„Relaxarea restricțiilor, se spune în raportul secretarului general, demonstrează clar că poporul cipriot simplu, de origine greacă sau turcă, dorește să trăiască în pace și armonie și pare că este deja pregătit să accepte și să sprijine compromisuri rezonabile".

Pentru normalizarea în continuare a situației și pentru a înainta spre o soluție în problema Ciprului, U Thant a sugerat următoarele: Ca răspuns la măsurile de normalizare întreprinse de guvernul cipriot, conducătorii cipriotilor turci să permită cipriotilor greci accesul în zonele aflate sub controlul lor; cipriotii greci și cei turci să renunțe la confruntarea militară dintre ei; părțile interesate să manifeste un spirit de acomodare care este esențial pentru desfășurarea negocierilor; reprezentantul special al secretarului general în Cipru, B. F. Osorio-Tafall, va fi împuternicit să invite în viitorul apropiat personalități de conducere reprezentînd cipriotii greci și pe cei turci la o întîlnire în scopul inițierii de discuții în problema Ciprului; Grecia și Turcia să dea dovadă de spirit de moderație, conciliere și înțelegere.

În noua rezoluție a Consiliului de Securitate se subliniază că prelungirea mandatului forțelor O.N.U. din Cipru cu încă trei luni, pînă la 26 iunie 1968, se face „în speranța că spre sfîrșitul acestei perioade un progres suficient spre o soluție finală va face posibilă retragerea sau reducerea substanțială a acestor forțe".

■

La 18 martie, la sediul O.N.U. s-a deschis prima sesiune a Comitetului Special pentru studierea folosirii pașnice a teritoriilor submarine situate dincolo de limitele jurisdicției naționale. Acest Comitet, compus din 35 de state, printre care și România, are misiunea de a întocmi un studiu asupra activităților trecute și prezente ale O.N.U., instituțiilor specializate și ale altor organisme internaționale în domeniul teritoriilor submarine, precum și asupra acordurilor internaționale existente în această privință; un raport asupra aspectelor științifice, tehnice, economice și juridice ale folosirii pașnice a teritoriilor submarine; o indicație cu privire la mijloacele practice de promovare a cooperării internaționale în domeniul explorării, conservării și exploatării teritoriilor submarine, a subsolului acestora și a resurselor lor.

Deschizînd prima ședință a Comitetului, secretarul general al O.N.U., U Thant, a arătat că ritmul de dezvoltare a științei și tehnicii transformă regiunile submarine în teritorii tot mai accesibile și folosibile în scopuri științifice, economice, militare și în alte scopuri. „Cooperarea internațională în acest domeniu, a declarat U Thant, este indispensabilă. Orice explorare sau exploatare a teritoriilor submarine trebuie să fie efectuată în conformitate cu țelurile și principiile Cartei O.N.U., în interesul menținerii păcii și securității internaționale și în avantajul întregii omeniri".

New York, 19 martie

TREI ZILE ÎN LIBAN

ziua întîia: în istorie

Costin Murgescu

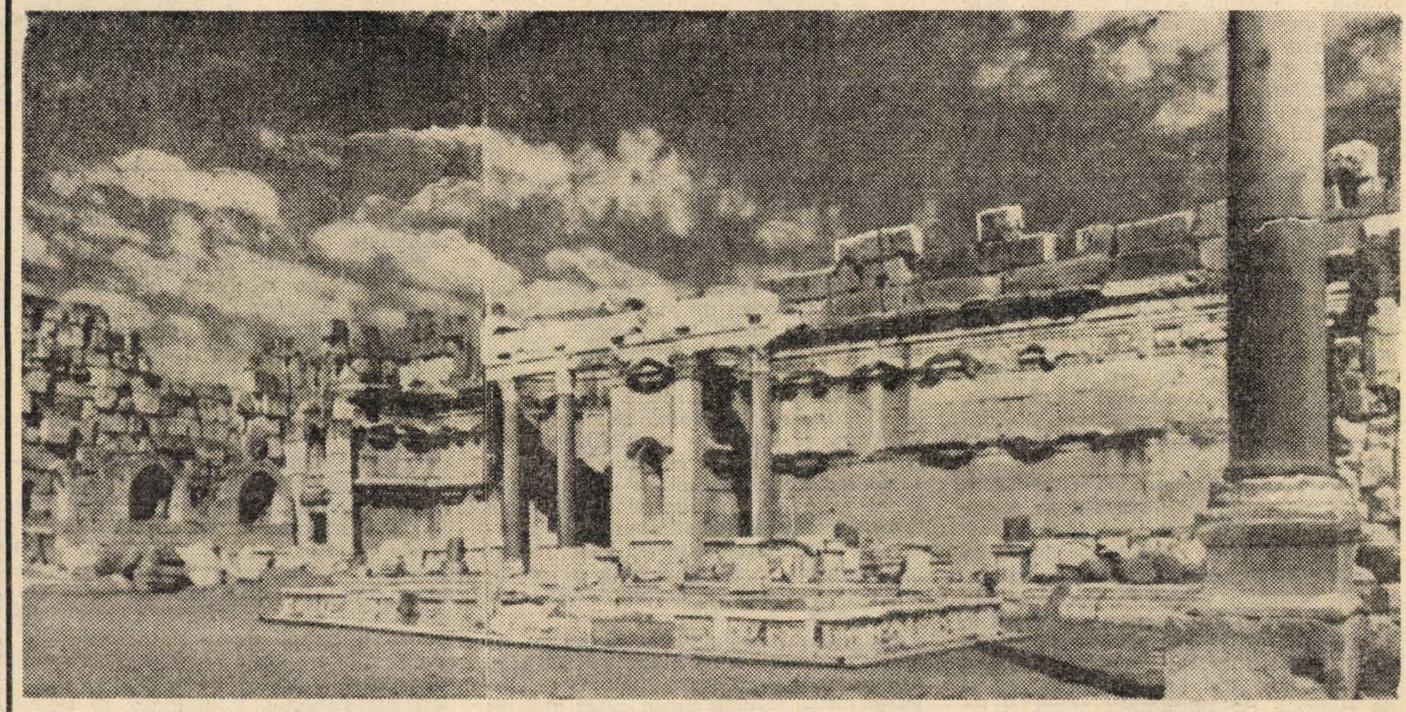

Baalbek : „Curtea sacrificiilor"

Abia treci peste frămîntata insulă a Ciprului și petele de lumină ale orașelor schițează conturul litoralului libanez de la sud de Tyr pînă spre nord de Tripoli. Peste cîteva minute, cînd aterizezi la Beirut, te afli exact în mijlocul imensului intrînd răsăritean al Mediteranei, între promontoriul turc și Egipt.

Liban — mai puțin decît suprafața medie a două dintre județele noastre, bucată din străvechiul pămînt al Canaanului, inima Feniciei.

Acum, sîntem la Byblos.

Dacă pășești în legendă, primii oameni ar fi părăsit grotele dealurilor calcaroase din față, adunîndu-se în jurul fîntînei de pe malul mării, spre care o potecă îngustă se înșurubează lent, într-o spirală asemănătoare celei pe care, cîteva milenii mai tîrziu, Wright avea s-o folosească la construcția muzeului Guggenheim din New York.

Textele vechi vorbesc despre orașul Gebal. Libanezii spun astăzi așezării, care nu mai are decît 2 000 de locuitori, Jbail sau Jebail.

Byblos i-au spus grecii, crezînd că, poate, pe aici își va fi pus capăt zilelor frumoasa Byblis, nepoata sau strănepoata lui Minos, nefericită în dragostea vinovată pentru fratele ei, Caunos. Frumoasa Byblis n-a apucat să citească nici măcar în stele și a crezut doar în semnele simțurilor ei. Istoria are însă ironiile sale. În orașul care purta — prin jocul fanteziei populare — numele fetișcanei îndrăgostite, s-a consumat, cu peste trei milenii în urmă, una din cele mai mari revoluții ale civilizației : alcătuirea de către fenicieni a primului sistem de scriere alfabetică.

Cînd au preluat și perfecționat alfabetul, grecii au avut probitatea respectării adevărului istoric. Iar cartea s-a numit biblion. Și geneza unei familii etimologice care, începînd cu cărțile sfinte (Biblia), s-a îmbogățit de-a lungul veacurilor cu biblioteca și bibliografia, s-a înnobilat cu bibliologia și bibliofilia (rarisim degenerată în bibliomanie sau bibliolatrie), spre a se constitui, inevitabil, în ultimul veac, în disciplină științifică : biblioteconomie, bibliotehnie.

Așa cum te îndeamnă orice ghid, urci întîi pe donjonul castelului cruciat. Mediterana se frămîntă cu o sălbăticie pe care nu i-am bănuit-o pînă astăzi. În aerul pur și rece al dimineții, se sculptează viguros coasta vînăt-cafenie, cu pete albe, care pătrunde stîncoasă în mare, spre sud, la Beirut, spre a se trage în golf, ușor, aici.

La picioarele noastre și ale donjonului, un scurt promontoriu înverzit. Misterul civilizațiilor care s-au succedat pe această fîșie de pămînt l-a atras din secolul trecut pe Renan (mormîntul Henriettei Renan este, de altfel, ceva mai la nord, lîngă satul Amșit). Cîteva generații de arheologi au desfăcut apoi, strat cu strat, construcțiile și orașele ridicate unele peste altele, de-a lungul mileniilor. Dezgropate și reconstituite, sînt așezate acum unele alături de altele.

Pe zece hectare, șapte milenii de istorie.

Cea mai veche amintire păstrată la Byblos datează cam din anii 5000 înaintea erei noastre. Printre ruine, cu ajutorul lor, pătrundem în trecut.

Spre extremitatea vestică, satul erei de piatră, cu locuințele dezordonat amestecate printre mormintele vremii. Vase de lut, scule de piatră, „moară" pentru strivit cereale, un bloc de piatră cu micile șanțuri prin care se scurgea uleiul stors din măsline.

Cîțiva pași mai spre sud. Geometria satului eneolitic, cu cabanele sale cînd circulare, cînd rectangulare, cînd elipsoidale, cu vestigiile de început ale marii aventuri a metalului.

Alți douăzeci de pași spre dreapta. Ești în incinta localității preurbane din anii 3200—3000. Alături, „marea reședință" mărturisește amploarea construcțiilor urbane ale epocii preamorite (2500—2100 înaintea erei noastre).

Puțin spre nord. Zidurile ce înconjurau orașul mileniului al treilea poartă încă urmele incendiului care l-a mistuit în momentul cuceririi de către Amoriți (spre anul 2000) și ruinele templului din aceeași epocă. Pentru a-l scoate

→

la lumină, templul cu obeliscuri, ridicat în perioada amorită deasupra lui, a fost mutat și reconstituit la alți cîțiva metri spre răsărit. În mijlocul acestui amalgam de așezări, templul Baalat-Gebal, stăpîn al Byblosului, în care s-a oficiat trei milenii la rînd. Alături, elegantul amfiteatru roman, a cărui scenă are drept fundal nesfîrșitul azuriu al Mediteranei.

Și, din nou cîțiva pași, pentru a reveni în mileniul al doilea, cu necropola regilor din Byblos, care te obligă să reflectezi la ingeniozitatea tehnicilor cu ajutorul cărora fenicienii transportau tonele de blocuri de marmură ale monumentalelor sarcofagii, le coborau pe perne de nisip și le așezau în cripte.

Aleea unor grațioase colonade te readuce o clipă în epoca romană, pentru a-ți deschide în față perspectiva dominatoare a Castelului. Castelul : trei etaje și o terasă ; ziduri, creneluri și contraforturi ; șanț înconjurător și pod de acces ; scări și construcții pentru apărătorii lui. Ziduri ridicate de cruciați și zid rămas de la Fatimizi ; blocuri de piatră scoase din templele romane și altele din construcții persane ; elemente de arhitectură bizantină și elemente de arhitectură arabă ; un colț mărturie pentru stăpînirea lui Saladin după alungarea cruciaților și altul pentru cruciații genovezi cînd recuceresc locurile din mîna lui Saladin ; scări construite de mameluci și poartă ridicată de turci ; amintiri ale emirilor locali și amintiri, sub formă de ghiulele, ale flotei engleze ; o moschee și o biserică în stil roman din evul mediu creștin.

Byblos, zece hectare, pe care vestigiile a șapte milenii deschid un fascinant dialog cu istoria.

Cu istoria unor necontenite lupte, în cursul cărora orașul acesta, ca și Tyrul și Sidonul, avînd în spate munții Libanului și în față nemărginirea mării, este dominat, atacat, cucerit și recucerit, distrus și înzestrat, ocrotit și împilat, rînd pe rînd, de faraonii Egiptului și de Hicsoși, de popoarele mării și de regii asirieni, de Cirus cel Mare al Persiei și de Alexandru cel Mare al Macedoniei, de Pompei, de împărații romani și de cei ai Bizanțului, de cruciații lui Frederic Barbarossa și de mameluci, de sultanii Turciei și de garnizoanele franceze.

Dialog cu istoria. Dialog cu miturile și cu legendele în care, lipsit de vocații militare, poporul acesta s-a retranșat și a visat. Dialog cu tehnica și civilizația pe care, abil și imaginativ, a slujit-o.

Pe pietrele templelor și clădirilor din Byblos, ca și pe cele de la Tyr sau Sidon, oul vieții succede sistematic săgeții morții. „Nevinovatul, noul ou, Palat de nuntă și cavou". Semnul multimilenar al fertilității aduce pe ruinele cetăților feniciene adierea unui simbol pe care, cu sintetismul lui ermetic, îl reînnoia Ion Barbu în „Oul dogmatic" :

„În gălbenuș,
Dă roadă spornicul albuș.
Durata — înscrie — în noi o roată".

În colțul acesta de lume, în care viața se măsoară nu cu anii și deceniile, ci cu secolele și mileniile, istoria se dizolvă în legendă, realitatea în visare.

Pentru egipteni, Byblos era pămînt al zeilor.

Fîntîna din mijlocul ruinelor nu este așadar o simplă fîntînă, spre care femeile feniciene de acum trei mii de ani, ca și femeile libaneze de acum trei decenii, coborau legănîndu-și trupul drept, cu cofele pe cap, spre a lua apă de băut. Nu, fîntîna este însuși locul unde Isis, întruchiparea principiului feminin universal, a venit, a vegheat la poarta regelui Malcandros, a alăptat din degetul ei pe copilul acestuia, s-a transformat în rîndunică și a făcut farmece spre a-și salva din stîlpul palatului regal fratele (sau soțul), pe Osiris, căzut victimă răutății întunericului, lui Set.

Rîul care se varsă în mare la sud de oraș nu este nici el un simplu rîu izvorît din grotele de la Afqa și în care torenții de primăvară varsă praf de minereuri din munții Libanului, dînd apelor reflexe ruginii. Explicația ar fi prea simplă și lipsită de poezie. Rîul este al lui Adonis, fiul foarte controversatului incest al Smyrnei cu Theias. Frumosul Adonis, păscînd turmele prin munții Libanului, își împărțea anul între Afrodita și Persepona, stîrnindu-le rivalitatea, în care — după cum se știe — ar fi intervenit și Artemis. Pînă la urmă, Adonis a căzut victimă fie răzbunării Artemisei, fie geloziei lui Ares, iubitul mai vechi al Afroditei, fie supărării lui Apollo — ceea ce exact nu se mai știe. Ca atare, primăvara, cînd Adonis a fost sfîșiat de mistreți, rîul vine ruginiu deoarece aduce din grota de la Afqa, unde este mormîntul frumosului erou, stropi din sîngele lui. Micile flori albe și parfumate ale boschetelor de mirt sînt lacrimile Smyrnei. Anemonele înfloresc din stropii de sînge ai lui Adonis. Unii trandafiri sînt roșii în Liban pentru că, fugind să-și îngrijească iubitul rănit, Afrodita s-a înțepat în spini și a colorat astfel florile. Byblos a fost timp de veacuri o vastă scenă de solemnități și rituri de primăvară închinate dragostei dintre Afrodita și Adonis, centrul cultului lui Adonis — răspîndit în întreaga lume mediteraneană — care reproduce ciclul anotimpurilor : reînvierea primăverii, rodnicia verii, moartea toamnei și somnul lung al iernii, din care-l scoală iar sărutul vîntului de primăvară.

Pe tărîmul legendelor, aproape întreaga mitologie se mută pe această porțiune din pămîntul miraculos al Canaanului și o bună parte chiar aici, la Byblos, care era marele centru al fenicienilor, pe vremea cînd Tyrul și Sidonul nu erau încă decît niște mărunte și neînsemnate porturi pescărești.

Un cercetător libanez, Joseph Chami, a publicat anul trecut o carte pasionată și pasionantă în același timp, pe care, prefațînd-o, un specialist de prestigiul emirului Maurice Chebab o consideră nu numai ca o apologie a fenicienilor, dar ca o operă de știință ce demonstrează serviciile pe care fenicienii le-au adus civilizației în domeniile cele mai variate.

Pe firul nebulos și fermecător al legendei, aici vor fi trăit titanii și se va fi desfășurat titanomahia, iar după ce Cronos-Timpul l-a înfrînt pe Uranus-Cerul, va fi tras zid în jurul locurilor pe care trăia, fundînd orașul Byblos. Tot feniciană va fi fost și zeița Atena, așa încît teogonia lui Hesiod nu ar fi, în parte cel puțin, decît preluarea și helenizarea unor vechi istorii siro-hitite.

Prin ținuturile acestea va fi trăit de altfel și Noe, a cărui arcă s-a oprit nu pe Ararat, ci pe muntele Hermon, în inelul de sud din lanțul Antilibanului ; mormîntul, la Karak Nouh, în Bekaa, este făcut să-l poată cuprinde în toată lungimea celor 30 m pe care-i avea în imaginația localnicilor.

Dar, cu vechiul testament pășim pe nesimțite din legendă în istorie, întîlnim pe cercetașii lui Moise raportîndu-i acestuia că în față se deschide o țară în care curge lapte și miere, întîlnim pe Solomon folosind la construcția templului din Ierusalim lemn de cedru de Liban și meșteri constructori de la Byblos.

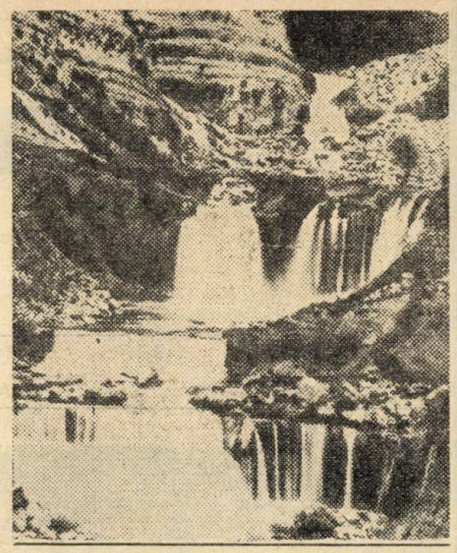

Leagănul legendei lui Adonis : cascada de la Afqua

Malraux spunea la Grenoble că valorile pe care le aduce fiecare civilizație sînt inseparabile de un imens domeniu al imaginarului care le învăluie așa cum inconștientul înconjoară conștientul.

Înainte de războiul Troiei, la Sidon, învățatul Moklos ar fi fundat școala atomistă, pe care avea s-o preia apoi Democrit. Thales, care în feniciană înseamnă „al treilea", va fi fost un emigrant fenician naturalizat în Milet. Tot fenician, născut la Sidon, inițiat în misterele școlilor din Tyr și Byblos, va fi fost și Pitagora. Din Byblos era originar Filon, autorul „Minunatei istorii a Feniciei" pe care o citează Eusebiu din Cesarea. Zenon din Citium, fondatorul școlii stoice, „era un fenician care vorbea prost grecește". Din părțile acestea ale Feniciei, Papinianus și Domitius Ulpianus, creatori ai dreptului roman. Tot de prin părțile acestea, împărații Romei, Septimiu și Alexandru Sever. Într-un timp, pe coasta Libanului a propovăduit Isus din Nazareth ; Petru a numit episcopi la Byblos, Beirut, Sidon și Tyr ; Pavel a vizitat locurile înainte de a pleca la Roma.

„Vino, vino-mi din Liban, mireasa mea, din Liban vino cu mine, de pe vîrful muntelui Amana, de pe culmile Sanirului și ale Hermonului, din vîrfurile leilor și din munții Pardoșilor !... Ale tale buze sînt ca un fagure de miere ; miere curge, lapte curge de sub limba ta, iubito, iară vălurile tale au mireasma pajiștilor din Liban... O fîntînă din grădină, un izvor de apă vie care curge din Liban".

La rîndul ei, mireasa își cîntă mirele în aceeași fermecătoare contopire cu natura de aici. „Obrajii lui sînt ca răzoare de trandafiri balsamici, sînt stoguri mirezmate, iar buzele lui roșii, la fel cu crinii roșii, au respirarea dulce a mirului de smirnă... Stîlpi de alabastru îi sînt picioarele odihnind pe temelii de aur și el la înfățișare este, întreg, Libanul — la fel cu cedrii de măreț".

Versetele Cîntării Cîntărilor sînt înscrise în Liban pînă și pe hărțile turistice.

Unde începe istoria ? Unde se termină imaginarul ?

Cine-ar cuteza să le separe, mai ales pe această coastă însorită de Mediterană unde se întretaie drumurile Asiei, Africii și Europei, unde și valorile și nimbul lor de imaginar sînt potențate

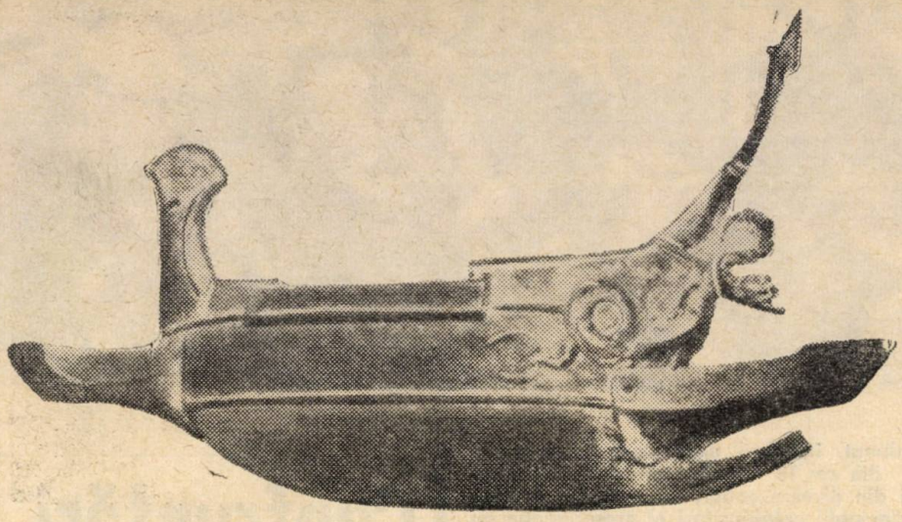

Macheta în bronz a uneia din corăbiile feniciene care străbătea odinioară Mediterana

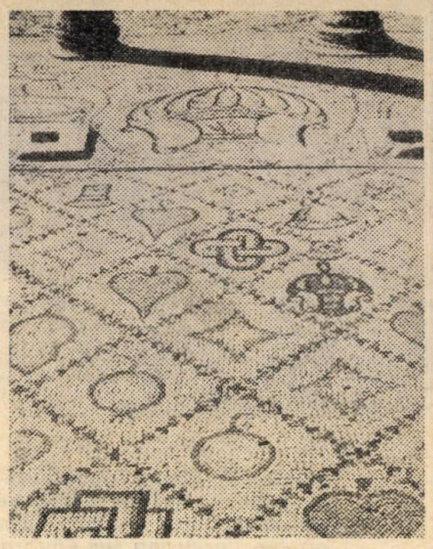

Mozaic paleocreştin

prin milenare confruntări şi contopiri de rase, de limbi, de religii şi civilizaţii ?

În cartea sa, Chami încearcă să stabilească relaţii între evenimentele reale şi credinţele filozofico-religioase din istoria Feniciei. De cînd Max Weber a găsit în etica protestantă germenii spiritului capitalist, pentru ca R. H. Tawney să regăsească aceiaşi germeni în texte catolice, iar Werner Sombart să construiască o amplă schemă sociologică prin corelarea apariţiei economiei capitaliste cu psihologia istorică a poporului evreu, drumul defrişărilor istorice de această natură pare larg deschis. Este încă de văzut în ce măsură s-ar confirma astfel părerea lui André Malraux potrivit căreia, în aproape toate marile civilizaţii ale trecutului, figura superioară a omului, cea care îl exaltă, a fost ordonată de religie (în sensul ei larg, filozofic). Scriitorul francez are însă, incontestabil, dreptate cînd afirmă că valorile profane nu s-au substituit nicăieri valorilor religioase şi că ele fundează o civilizaţie a Aventurii în sensul cel mai înalt, în care omul înaintează luminîndu-se de torţa pe care o ridică în mîna sa, spre a conchide că nici o civilizaţie nu se poate dispensa de visurile sale.

Cine-ar putea nega că omul acestei ţări feniciene a purtat o bună bucată de drum torţa, în marea aventură istorică a omului ? Mărturiile sînt pretutindeni în jurul nostru. Aici, la Byblos ; mai la sud, la Sidon ; şi mai la sud, la Tyr ; spre răsărit, peste lanţul Libanului, în lunga şi roditoarea vale Bekaa.

La Byblos, încă de acum şase mii de ani, cîmpurile erau însămînţate cu aceleaşi cereale care se cultivă şi astăzi, erau domesticite majoritatea animalelor pe care le întîlneşti în fermele din jur. Concluziile la care au ajuns, pe baza cercetărilor arheologice, Pierre Montet şi, după el, Maurice Dunand, descrierea făcută evoluţiei uneltelor şi construcţiilor din Byblos, rezumă un fragment din marea aventură a civilizaţiei umane, aşa încît, păşind printre ruine, nu poţi să nu simţi fiorul cuvintelor lui Goethe, pe care Dunand le pune pe frontispiciul ultimei sale cărţi închinate Byblosului : „Die Zeit hat eine heilige Kraft". („Timpul are o putere divină").

Unii savanţi consideră pe fenicieni părinţi ai ştiinţei agronomice. Terasarea migăloasă a pantelor Libanului şi Antilibanului a cîştigat pentru agricultură metru cu metru de pămînt ; spectacolul grandios al acestor terase durează însă de mii de ani.

Construcţiile portuare de la Tyr, studiate de Poidebard, ca şi cele de la Sidon, par a se fi bazat pe soluţii tehnice a căror ingeniozitate reprezintă încă subiect de reflecţie. De la pescuitul marin, fenicienii au ajuns primii la extragerea purpurei şi la un îndelungat monopol în fabricarea stofelor de lînă colorate.

Secole întregi, corăbiile feniciene au dominat apele Mediteranei, legînd diferitele ei regiuni într-o reţea de schimburi comerciale şi generînd mereu noi cartagine (Kart-hadaşt = oraş nou), colonii feniciene din Cipru şi Rhodos pînă în nordul Africii şi peninsula iberică.

Călătoria lui Hannon, cîrmuitorul Cartaginei, în jurul Africii, cu cinci secole înaintea erei noastre, pare a fi nu numai un simbol al tenacităţii feniciene în explorarea lumii necunoscute dar şi cel mai înalt model de organizare a unei expediţii de cercetare pe care ni l-a lăsat antichitatea.

Au pătruns cu corăbiile, cu produsele şi cunoştinţele lor, cu specialiştii şi cu spiritul lor întreprinzător, cu cultura şi credinţele lor în întreaga lume înconjurătoare ; au pus pecetea influenţei lor asupra popoarelor învecinate şi au adus contribuţia geniului lor la civilizaţiile mediteraneene. În acelaşi timp, pe fondul originar semitic, canaanian-fenician, s-au altoit de-a lungul vremii elementele ammoreene, arameene, egiptene, hitite, asiriene, arabe etc.

Unii specialişti consideră că amestecul s-a fixat definitiv după cucerirea arabă, cristalizîndu-se într-un tip indefinisabil, „o sinteză etnică cu particularităţi proprii" : libanezul.

În încercarea sa de a reconstitui trecutul poporului său, „aşa cum corabia feniciană, înfruntînd furtunile, pornea în întîmpinarea noilor orizonturi", Chami ajunge la concluzia că „în pofida tuturor ocupaţiilor străine ale teritoriului libanez, intervenite între sec. VII î.e.n. şi sec. XX e.n., Libanul şi-a conservat mai mult sau mai puţin intactă propria sa personalitate, limba sa, cu variaţiile şi deformaţiile pe care le-a suferit în timp patrimoniul său, tradiţiile sale şi folclorul său".

Sigur este că, în procesul unei îndelungate simbioze istorice, poporul acesta a dat tuturor vecinilor şi a primit de la ei. Vocaţia marinărească şi comercială l-a făcut să fie mereu deschis lumii.

Populaţia Libanului este astăzi de circa două milioane de locuitori. Dar aproximativ un milion şi jumătate de libanezi trăiesc ca emigranţi în toate continentele, în Statele Unite, ca şi în Brazilia şi Argentina, în Mexic, ca şi în Canada sau Cuba, în Egipt sau în Noua Zeelandă, în Senegal şi în Africa de Sud, în Ghana sau în Kuweit. Activitatea coloniilor de emigranţi libanezi continuă, în condiţiile societăţii contemporane, rolul vechilor comptuare şi colonii feniciene.

Cu o balanţă comercială puternic deficitară, Libanul are o balanţă de plăţi activă ca urmare a veniturilor din investiţii de capital, transporturi şi asigurări, comerţ de tranzit şi turism sau alte servicii. În ziarele libaneze, paginile speciale dedicate activităţii financiare, bancare şi comerciale, fac faţă cu succes celor dedicate sportului şi cuceresc din spaţiul dedicat altor activităţi.

Unii consideră Libanul drept o Elveţie a Orientului Mijlociu. Poate au în vedere coexistenţa de religii, de rase şi limbi. Poate au în vedere turismul. Poate au în vedere sistemul politic, unde o democraţie parlamentară de tipul celei de a treia republici din Franţa reuşeşte să se menţină, nu fără a stîrni însă periodic furtuni şi permanent critici. Poate au în vedere rolul comercial-bancar al Libanului în viaţa Orientului arab.

Poate... Dar dacă similitudinile sînt sugestive pînă la un punct, cursul agitat al istoriei şi jaloanele lui fundamentale ar fi, poate, mai corect interpretate spunîndu-se că Elveţia este, în anumite limite şi în pale culori, un Liban al Europei.

În Elveţia, privirile se opresc pe crestele munţilor care o înconjoară, o ocrotesc într-un fel şi o izolează în altul. Din Liban, cu toate porţile şi ferestrele larg deschise, privirile pătrund cu iscoditoare imaginaţie spre depărtările fără sfîrşit ale apelor sau ale nisipurilor din deşertul Orientului, depărtări pline de taine ce se cer dezlegate şi de nedorite apariţii ce se cer înfruntate.

Bogotá. Un dialog improvizat i-a adunat, în jurul unei mese rotunde, în prezența a numeroși ziariști, pe 12 din cei 13 membri ai cabinetului președintelui Lleras Restrepo. Chemați din diverse colțuri ale țării, de la Manizalez, Cartágena sau Chicoral, principalii colaboratori ai președintelui au încercat să evidențieze liniile generale de orientare, succesele precum și insuccesele din activitatea economică, socială sau politică a anului 1967. În discuțiile ce se purtau în jurul mesei rotunde din palatul prezidențial de la Bogotá, avea să se facă nu numai un bilanț al anului ce se încheiase ci și o evaluare a întregii activități depuse în perioada de guvernare, evaluare cu atît mai necesară, cu cît avea loc în ajunul alegerilor legislative de la 17 martie 1968. (Coaliția guvernamentală „Frontul național", formată din partidele liberal și conservator, a obținut, la alegerile de duminică, o majoritate de 64 de locuri în parlament, din totalul de 93 de mandate).

Confruntări de opinii

COLUMBIA

Fără a ne reîntoarce, în timp, la acea „Mare Columbie" care includea, acum 150 de ani, Venezuela și Ecuadorul, sau la vremea cînd, conservatori și liberali (deosebiți unii de alții doar prin faptul că primii mergeau la *mesa* de la ora 10, iar ceilalți la cea de 9) alternau la putere de parcă ar fi fost *whigs* și *tories* în Anglia, trebuie, totuși, să ne reîntoarcem în 1957 pentru a înțelege mai limpede situația politică a Columbiei de azi, precum și sarcinile pe care și le-a asumat echipa guvernamentală formată de președintele Carlos Lleras Restrepo.

În mai 1957, în fața tentativei generalului Rojas Pinilla — care, la 13 iunie 1953 ocupase scaunul prezidențial al Columbiei plasîndu-și tancurile în cele patru colțuri ale capitalei — de a-și prelungi mandatul care expira în 1958, conservatorii și liberalii formează o coaliție: generalul este nevoit să ia drumul exilului. Cele două partide tradiționale încheie în acele zile un acord, „Pactul Frontului Național", pe o perioadă de 16 ani, prin care prevăd paritatea în distribuirea funcțiilor publice și alternanța la președinție a cîte unui membru din fiecare partid. (A fost un pact al celor două mari partide ale burgheziei naționale, prin care se asigură monopolul lor la conducerea țării). Un liberal, Lleras Camargos, era ales în 1958; un conservator, Guillermo Léon Valencia, în 1962 și un alt liberal, actualul președinte Carlos Lleras Restrepo, în 1966. Pactul dintre cele două partide a fost respectat. „A funcționat", spun columbienii. Președintele Restrepo și-a asumat — în 1966 — funcțiile, înconjurat de o echipă ministerială numită dinainte și cu un program de „transformare socială". După cei patru ani de președinție a lui Guillermo Léon Valencia, ani „de inerție aproape totală datorată în mare parte incompetenței președintelui" („El Tiempo", Bogotá), Columbia aștepta din partea noului guvern ceva asemănător unui miracol. „Dar — scria același cotidian — în economie nu există miracole. Poate exista, însă, o politică clară și organică în problemele de schimb, monetare și fiscale".

„Drumul transformărilor"

„Nu pot spune că sînt satisfăcut. Sînt chiar departe de a mă considera astfel", declara, la aniversarea unui an de la instalarea sa în postul de președinte al Columbiei, Carlos Lleras Restrepo. „Cred — adăuga președintele — că s-au depus eforturi vădite pentru învingerea dificultăților și s-au obținut succese. S-au creat, de asemenea, instrumente de acțiune foarte utile. Sîntem, totuși, departe de ziua în care vom putea spune că avem în fața noastră, deschis, drumul transformărilor".

Cît privește aspectele pozitive ale politicii duse de actuala echipă guvernamentală columbiană, „sînt puțini aceia — comenta revista mexicană „Visión" — care pot nega că de cînd Lleras Restrepo și-a asumat rolul de președinte s-a îmbunătățit situația economică și politică a Columbiei".

Cu un an și jumătate în urmă, în primele șapte luni ale lui 1966, balanța comercială a țării era deficitară cu 97,3 milioane dolari, iar în anul fiscal corespunzător costul vieții crescuse cu 13 la sută; exporturile de cafea, care produc 70 la sută din devizele Columbiei, scăzuseră vertiginos o dată cu prețul de cost. Astfel stînd lucrurile, Fondul Monetar Internațional blochează toate creditele destinate Columbiei, chiar și împrumuturile pe care se angajase să le trimită, condiționînd acordarea unor noi credite de efectuarea unei devalorizări a peso-ului. Lleras Restrepo refuză. Sconta pe anumite resurse interne, dar s-a lovit de obstrucția puterii legislative care s-a opus sistematic anumitor cheltuieli pe care le considera exagerate. Abținerea parlamentarilor făcea imposibilă intrarea în vigoare a unor măsuri economico-financiare socotite de puterea executivă de maximă urgență. În noiembrie, cînd situația părea să degenereze într-o criză, este convocată, la palatul prezidențial, echipa guvernamentală. O oră după încheierea dezbaterii, în dimineața zilei de 30 noiembrie 1966, vocea crainicului anunța la postul de radio Bogotá măsurile adoptate de guvern pentru rezolvarea crizei financiare. Se făcuse apel la decretele-lege care, fără a fi consultat în prealabil parlamentul, prin simpla semnătură a președintelui și a membrilor cabinetului, deveneau legi excepționale. Se preconiza un sever program economic, impunîndu-se reducerea cheltuielilor statului, ruperea legăturilor cu F.M.I. și intensificarea comerțului cu țările socialiste.

Noua politică de schimb adoptată la 29 noiembrie 1966 — arăta ministrul de finanțe Espinosa Valderrama — „a însemnat o cotitură în orientarea de pînă atunci. Ceea ce observatorilor străini li se părea, poate, în acele zile, o încercare hazardată, a dat rezultate. Rezervele Băncii Columbiene s-au ridicat, pînă la 17 decembrie, la suma de 74,5 milioane dolari, iar la 26 decembrie Fondul Monetar Internațional anunța că ne aflăm la zi cu plata datoriilor".

Din exportatori — importatori ?

„Nu putem accepta ca în numele principiului apărării intereselor private să fie permisă lezarea intereselor naționale de

← *Conferință de presă la palatul prezidențial din Bogota. Membri ai cabinetului columbian răspund la întrebările ziariștilor*

către capitalurile străine... Aceasta este valabil, în primul rînd, în domeniul exploatării petrolului nostru", spunea în septembrie 1967 președintele Restrepo.

Economia columbiană se bazează pe două produse: cafeaua și petrolul. Profiturile pe care monopolurile nord-americane le realizează prin operațiunile petroliere în Columbia sînt uriașe; în perioada 1965—1966, investițiile străine în industria petrolieră columbiană erau de 650 milioane dolari, beneficiile de 1,5 miliarde dolari. Înființată în 1949, întreprinderea de stat „Ecopetrol" (Emprensa Columbiana de Petróleos) primea abia în 1951 mandatul de exploatare a țițeiului din Valea Magdalena și mult mai tîrziu reușea să-și construiască o rafinărie la Barrancabermeja. Societățile străine au continuat să dețină 80 la sută din producția de țiței, 50 la sută din capacitatea de rafinare, 96 la sută din volumul de distribuție și 98 la sută din export. S-a ajuns pînă acolo încît „Ecopetrol" se vede pusă în situația de a cumpăra cu valută forte țițeiul extras din solul columbian, a-l prelucra parțial și apoi a vinde produsele rafinate unor întreprinderi de desfacere controlate tot de capitalul străin. Ministrul minelor și petrolului, Gustavo Arrieta, aflat în jurul mesei rotunde de la Bogotá, preciza: „În Columbia cumpărăm petrolul cel mai scump din lume. Pentru că foloseam rafinăria de la Cartágena, plăteam Statelor Unite pentru un litru de petrol 2,70 dolari. În schimb, dacă același petrol se îmbarca pentru export în același port Cartágena, el se vindea în S.U.A. cu prețul de 2,20 dolari. Plăteam propriul nostru petrol cu 0,50 dolari mai mult".

„Dacă nu se imprimă un ritm accelerat investițiilor naționale — arăta Gustavo Arrieta — e foarte probabil ca în cel mult zece ani, din exportatori de petrol să devenim importatori". Pentru evitarea unei atari situații, Congresul Național Columbian a votat un proiect de „naționalizare progresivă a petrolului" care prevede instaurarea treptată a controlului statului asupra principalelor întreprinderi petroliere, precum și acordarea de ajutoare speciale, menite să consolideze sectorul de stat din economia columbiană. Prima măsură concretă a fost luată la Barrancabermeja: s-a început construcția unui complex petrochimic sub patronajul societății columbiene de stat „Ecopetrol", în spiritul proiectului „naționalizării progresive".

„Țara orașelor"

Pentru a participa la convorbirea cu ziariștii, ministrul economiei, Antonio Alvarez Restrepo, a venit în grabă de la Medellín, centrul industrial al Columbiei: „Cred că rezultatele cele mai bune se pot vedea în sectorul dezvoltării industriale și în cel al exporturilor. Am investit mai mult de un miliard de pesos în noi ramuri industriale și pentru dezvoltarea celor existente. A fost atinsă limita minimă prevăzută pentru 1967, de 120 milioane dolari".

În economia columbiană, sectorul industrial începe să ocupe un loc important, fiind unul din cele mai dinamice sectoare. Industrializarea, începută în anii de după cel de-al doilea război mondial, înregistrează rezultate vizibile în special în ramurile siderurgică și petro-chimică. Columbienilor le place să numească adesea Columbia „țara orașelor". Cu 15 ani în urmă, numai Bogotá se putea considera singurul mare oraș al țării. Acum, Medellín, Cali, Barranquilla, Cartágena, Bucaramanga, Manizales, Pereira au devenit sau sînt pe cale să devină și ele mari așezări citadine.

Noua politică de schimb impusă de necesitatea de asigurare a stabilității monetare a țării a avut, în același timp, asupra sectorului industrial un efect paradoxal. Lipsa unor importuri suficiente de materii prime și echipament industrial a dus la stagnarea relativă a dezvoltării unor ramuri ale industriei. Pe de altă parte, însă, anul monetar 1968 oferă industriei columbiene baze financiare mai solide decît anul 1967. Perspectivele aprovizionării cu materii prime și deci perspectivele dezvoltării industriale — se afirmă — par optimiste ; dacă în 1967 media importurilor de materii prime a oscilat între 25 și 35 milioane dolari lunar — arăta ministrul economiei — pentru 1968 se prevede o creștere pînă la 40 milioane de dolari.

Cu toate acestea, dezvoltarea economică a Columbiei este departe de a fi armonioasă; în economia țării se manifestă fenomene contradictorii. Pe de o parte, marile întreprinderi industriale, cu o tehnică superioară, pe de altă parte, micul artizan cu procedee primitive; de de o parte, plantațiile mecanizate, dispunînd de tehnicieni calificați care defrișează pădurile cu buldozerul, pe de alta, „el campesino" care nu are decît „el machete" (toporul); marile firme comerciale în legătură constantă cu restul lumii și micul producător în legătură sporadică cu piața internă. Anumite punți încep să se formeze între cele două sisteme ; totuși, atîta vreme cît 80 la sută din proprietari ocupă 40,22 la sută din pămînturile cultivabile și nu cultivă decît 10 la sută, atîta vreme cît 1 la sută din industriași posedă 60 la sută din industrie și o mie de familii își împart 40 la sută din venitul național, Columbia continuă să rămînă o țară a marilor contraste sociale.

Alături de acea „clase alta", clasa privilegiată, o mare parte a populației duce o existență marginală, cu resurse minime de subzistență, fără asistență medicală, fără apă potabilă, fără școli. Alături de elegantele cartiere — „la zona negra", cocioabele ; alături de marile latifundii — „minifundia", minuscule parcele agricole. Mișcările țărănești de partizani, declanșate în noiembrie 1949, au înregistrat de-a lungul anilor succese însemnate. Zone întregi — Tequendama, Marquetalia, Tolima, Sumapaz — cuprinse de mișcarea de partizani, s-au transformat în focare ale luptei pentru dreptate socială. În fața pericolului, guvernul liberal Lleras-Camargos a promulgat în 1961 legea pentru reforma agrară, care nu a fost înfăptuită însă nici pînă azi. Problema țărănească rămîne înscrisă la ordinea zilei...

Un bilanț

„Sînt anumite aspecte ale politicii noastre externe care trebuie evidențiate, pentru că au semnificația unei prezențe reale a Columbiei pe arena internațională" — declara, în fața cabinetului columbian, ministrul afacerilor externe, Germán Zea Hernández.

În cadrul continentului latino-american au fost remarcate acțiunile Columbiei urmărind „asigurarea unității țărilor continentului", „integrarea lor treptată într-o luptă comună împotriva subdezvoltării".

Cu prilejul diverselor întîlniri interamericane, președintele Restrepo a afirmat

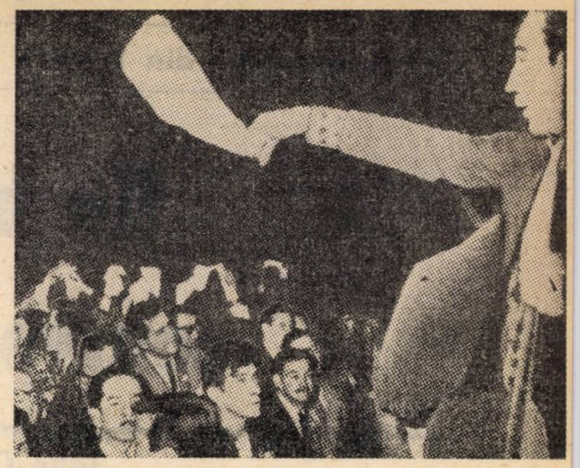

Cu o mare manifestație publică s-a încheiat săptămîna trecută, în piața „La Perseverancia" din Bogota, campania electorală în vederea alegerilor legislative

în cîteva rînduri adeziunea sa la „principiul sacru al neintervenției". Columbia a criticat intervenția militară a Statelor Unite în Santo Domingo și s-a opus propunerii nord-americane de creare a forțelor interamericane. (Lleras Restrepo a fost unul din cei ce au rupt tradiția care cerea ca un președinte latino-american, o dată ales, să facă pelerinajul la Washington.)

Guvernul columbian s-a pronunțat în favoarea coexistenței pașnice și a cooperării între popoare, „pe baza cărora se poate realiza mai bine schimbul de valori materiale și culturale dintre state". În acest sens au fost întreprinse unele acțiuni vizînd lărgirea legăturilor comerciale cu alte state, independent de sistemul lor social-politic. O misiune comercială columbiană a vizitat în iulie 1967 o serie de țări socialiste, încheind cu ele acorduri economice și de plăți. În noiembrie 1967, în dorința de a promova o mai bună înțelegere reciprocă și de a dezvolta cooperarea între Republica Socialistă România și Columbia, pe baza respectării mutuale a suveranității, integrității teritoriale, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, guvernele celor două țări au hotărît să stabilească relații diplomatice la rang de ambasadă. „Am stabilit — declara Zea Hernández — relații diplomatice cu România și nu ne gîndim să oprim această politică a noastră, ci s-o continuăm". Pe această linie se înscrie restabilirea, ulterioară declarației ministrului de externe, la 19 ianuarie 1968, a legăturilor diplomatice între Columbia și U.R.S.S.

„Cred — spunea ziariștilor ministrul de externe columbian, referindu se la prezența Columbiei în arena internațională — că e de ajuns să arăt că în cursul anului 1967 am semnat 12 tratate internaționale, în afara acordurilor comerciale care au fost încheiate cu diverse țări. Guvernul a prezentat aproape 32 de proiecte de lege asupra unor acorduri internaționale, ce urmează a fi supuse parlamentului. Am participat la aproape 14 reuniuni internaționale, exceptînd cele cu organisme financiare".

Confruntarea de opinii din jurul mesei rotunde de la Bogotá dezvăluie o imagine complexă și contradictorie a preocupărilor de pînă acum, a realităților și perspectivelor ce stau în fața cabinetului columbian în următorii doi ani, pînă la alegerile prezidențiale din 1970.

Rodica DUMITRESCU

Corespondență din Londra

Un buget controversat

John Gritten

Ministrul de finanțe Roy Jenkins a împlinit astăzi toate așteptările celor care preziceau că el va oferi „cel mai brutal buget". După cum spunea un comentator : „Povara taxelor masive pare nesfîrșită". Dl Jenkins abia a anunțat o sporire a impozitelor, și ne-a și avertizat că această creștere nu i se pare suficientă. Pentru englezi 19 martie va fi o zi de care-și vor aduce aminte ca de o zi neagră — sporirea taxelor la benzină, whisky, gin, țigări ; au crescut și impozitele la automobile și la diversele forme de pariuri și jocuri de noroc. S-au mărit și taxele la achizițiile în rate, forma cea mai accesibilă de cumpărare pentru familiile cu venituri modeste. Dar nu există o creștere generală a impozitelor pe venituri — Marea Britanie fiind probabil dinainte națiunea cu impozitele cele mai mari în Europa occidentală în ceea ce privește veniturile. Salariaților li s-a spus de asemenea că guvernul intenționează să publice o Carte Albă în cursul acestei săptămîni pentru a prelungi înghețarea salariilor, pentru alte 12 luni și că se va aplica o legislație împotriva celor care încalcă această politică. Deși se presupune că aceste măsuri se aplică și creșterii prețurilor, toată lumea știe că este virtual imposibil să controlezi creșterea prețurilor în așa-zisa „economie mixtă". Singura veste bună pentru englezii de rînd a fost aceea că subsidiile familiale vor fi sporite începînd din octombrie, beneficiile concentrîndu-se asupra familiilor celor mai nevoiașe.

Reacția imediată internațională față de buget a fost destul de favorabilă și cursul lirei a urcat pe piața monetară mondială. Dl Jenkins a declarat că bugetul său este menit să aducă o contribuție majoră la stabilitatea și dezvoltarea sănătoasă a sistemului financiar internațional și că el va crea condiții în interior pentru un surplus substanțial și de durată al balanței de plăți a țării. Deficitul balanței comerciale de luna trecută — diferența între importuri și exporturi — a atins cifra de 70 milioane lire sterline, cu 43 milioane mai mult decît în ianuarie și cel mai mare deficit de la devalorizarea lirei sterline din noiembrie 1967. Devalorizarea a făcut ca cifrele comerciale ale Marii Britanii să arate mai rău decît înainte, deoarece creșterea de 38 milioane lire a importurilor — pînă la 655 milioane — s-a datorat sporirii prețurilor cu circa 10 la sută. Ministrul de finanțe speră să economisească 933 milioane de lire sterline prin măsurile sale privind sporirea impozitelor.

În pofida cîtorva aplauze laburiste, care l-au salutat pe Jenkins după discursul-maraton de 2 ore, e aproape sigur că numeroși deputați ai partidului guvernamental vor critica în cursul dezbaterii din această săptămînă bugetul, pe motiv că nu a îndreptat în suficientă măsura arma taxelor împotriva celor bogați și pentru că sporirea impozitelor și taxarea indirectă adoptate de dl Jenkins îi va lovi cel mai greu pe cei care trăiesc pe bază de salarii. Cu numai cîteva zile înainte de buget, se anunțaseră creșteri ale tarifelor pentru poștă, telefon și gaze. Deputații laburiști de stînga pot scoate în evidență faptul că numărul milionarilor britanici a crescut de la 131 la 170, de la venirea la putere a actualului guvern laburist. Sau că, deși profiturile totale comerciale ale firmelor particulare au crescut cu 32 la sută iar veniturile totale cu 35 la sută între 1961 și 1965, impozitele au crescut numai cu 10 la sută. Este sigur că se va menționa că bugetul lui Jenkins nu a schimbat suprataxa — impozitele suplimentare asupra veniturilor mai mari de 3 000 de lire pe an (care este aproximativ de trei ori mai mare decît venitul mijlociu).

Controversele nu vor afecta numai grupul parlamentar laburist ; e ușor de prevăzut nemulțumirea concretizată prin acțiuni militante din partea muncitorilor britanici — 600 000 dintre ei actualmente fără lucru. Prin contrast, primele reacții în cercurile financiare atît britanice cît și din străinătate au fost că guvernul se arată în sfîrșit hotărît în onorarea obligațiilor sale față de bancherii străini. Așa cum scria un comentator (într-un ziar conservator) : „A fost evident că dl Jenkins, satisfăcînd poate opinia importantă a bancherilor străini, a adus cabinetul într-o opoziție majoră cu propriii săi susținători — și începînd de astă-seară lupta se va dezlănțui între sindicate și guvern, în legătură cu restricțiile obligatorii privind salariile". Același comentator afirma că „această luptă ar putea chiar să amenințe stabilitatea guvernului în următoarele cîteva luni".

Londra, 19 martie

George Brown nu mai stă în prima bancă

Dacă este adevărat sau nu că, într-o ocazie politic-mondenă, George Brown a cuprins cu brațul talia uneia din principesele britanice, nu se mai poate ști : atît cel interesat cît și unii ziariști au negat autenticitatea relatărilor din presă. Există, în schimb, fotografii care atestă indiscutabil că ministrul de externe a avut, în primăvara trecută, inițiativa de a-l ține de mînă pe președintele Franței în timpul unei plimbări pe aleile de la Trianon — familiaritate cu totul surprinzătoare, care a contribuit, spun unii, la simpatia președintelui pentru diplomatul britanic, chiar dacă nu a ajutat cu nimic intrării Angliei în C.E.E.

Presa, în special presa interesată de cancanuri, a făcut o publicitate de cele mai multe ori exagerată atitudinilor mai puțin ortodoxe ale lui George Brown. O fotografie a ministrului de externe dansînd avîntat (cu soția sa) avea, în unele ziare, prioritate față de imaginea primului ministru ținînd un discurs. Ripostînd, Brown a exprimat de mai multe ori aprecieri severe la adresa ziariștilor ; totuși, după o serie de asemenea incidente, dl Brown a avut, la sfîrșitul anului trecut, inițiativa de a „face pace" — oferind un cocteil la care a participat un număr apreciabil de ziariști.

În privința demisiei lui Brown, săptămîna trecută, rolul dificultăților în relațiile cu presa este minor, dacă nu chiar nul (chiar ca factor luat în considerare de premierul Wilson atunci cînd a acceptat această demisie). Scrisoarea prin care Brown își anunța hotărîrea se referă nu la dezacordul într-o problemă anume, ci la anumite deosebiri de concepție a modului în care guvernul lucrează și ia hotărîri. Este, firește, o aluzie la faptul că Brown nu a fost consultat în legătură cu ultimele măsuri privind politica monetară. Dar formula din scrisoarea de demisie duce la concluzia că au existat cazuri concrete cînd Brown nu a fost de acord cu hotărîrile finale adoptate de guvern. Se știe de altfel că, în iulie 1966, Brown preconiza accelerarea activității economice, în timp ce guvernul a optat pentru o politică deflaționistă. Mai recent, în cursul dezbaterilor asupra reducerilor bugetare, Brown a fost pînă în ultimul moment alături de ministrul apărării, Healey, susținînd menținerea dispozitivului militar „la est de Suez".

Speculînd asupra mobilurilor demisiei, unele comentarii au atras atenția asupra dificultăților mai vechi în relațiile dintre Brown și primul ministru. Rivali, în 1963, în disputa pentru succesiunea liderului laburist Gaitskell, cei doi oameni politici nu au colaborat de o manieră cordială, unele deosebiri temperamentale amplificînd dezacordurile în materie politică.

Din acest punct de vedere, prezența lui Michael Stewart la conducerea diplomației britanice omogenizează echipa guvernamentală. Într-o anumită măsură, însă, această omogenizare va fi plătită printr-o și mai mare diversitate a grupului parlamentar. Eliberat de consemnele impuse de calitatea de ministru, George Brown nu se va jena să-și exprime divergențele cu linia cabinetului Wilson.

Ziarele n-au deplîns retragerea omului politic care le-a oferit atîtea titluri ademenitoare. Dar comentatorii mai prudenți și-au notat că, în timp ce guvernul traversează o perioadă critică, George Brown, retras pe băncile din fundul clasei laburiste, așteaptă.

Mihai MATEI

O veche fotografie de familie. Al doilea din stînga este John Fitzgerald, viitorul președinte; în centru, Joseph Kennedy, capul familiei, avîndu-l în stînga sa pe Edward, astăzi senator; primul din dreapta este Robert Kennedy iar al treilea din dreapta, Joseph jr., căzut în al doilea război mondial

KENNEDY:
CRONICA UNEI DINASTII

„Casta oamenilor bine"

Dar banii cheltuiți cu atîta larghețe și campania desfășurată atît de impecabil nu au fost hotărîtoare. În ultimă instanță, meritul a revenit candidatului și el este acela care a jucat rolul esențial. Purtînd un corset care îi ținea dreaptă spinarea bolnavă, gîndindu-se la baia caldă care avea să-i ușureze durerile la sfîrșitul zilei, John făcea campanie timp de 14 ore pe zi. Deși talentul lui de orator creștea zilnic, declarațiile sale nu aveau nimic extraordinar. Se menținea la subiectele obișnuite ale liberalismului: mijloace de subzistență, muncă, locuințe, pensii pentru foștii combatanți și securitate socială. Chiar și pe acest teren era foarte prudent.

Exaltarea pe care o aprindea John Kennedy în ochii celor ce îl ajutau în campania electorală și receptivitatea auditoriului său nu aveau întotdeauna legătură cu ceea ce spunea. Ele erau determinate aproape exclusiv de personalitatea lui. Era un Kennedy și, în consecință, o celebritate.

Importanța forței desfășurate a fost demonstrată cu prilejul unui eveniment monden de anvergură excepțională, care a avut loc la hotelul „Commander" din Cambridge. Fiecare dintre persoanele înscrise pe listele electorale a primit o invitație gravată, completată de mînă, prin care destinatarul era rugat să onoreze cu prezența sa o recepție cu bufet dată în cinstea candidatului și a familiei sale. Experții se întrebau cine mai ceruse vreodată alegătorilor să se îmbrace în ținută de seară pentru a fi prezentați candidatului, ca și cînd ar fi fost vorba de un personaj regal. În seara recepției era deosebit de cald, dar 1 500 de persoane, în majoritatea lor alegătoare în cele mai frumoase toalete ale lor, au venit la hotelul „Commander". Ele formau o coadă care, începînd din saloanele hotelului, se întindea de-a lungul holului, ajungea pe stradă și pînă în parcul vecin. În fruntea persoanelor care primeau se afla Kennedy senior, fostul ambasador în Marea Britanie. A fost prima și ultima sa apariție politică în cinstea fiului său. Începînd din ziua aceea, marile recepții au devenit o trăsătură clasică a campaniilor electorale ale lui Kennedy.

Dar, oricît ar părea de paradoxal, membrii familiei Kennedy continuau să nu fie primiți în vechile familii din Boston și rămîneau foarte sensibili la această jignire. Într-o zi, pe cînd John era încă student la Harvard, părinții au venit să-l ia cu mașina pentru a-l duce la New York. John luase cu el pe un coleg aparținînd uneia dintre cele mai distinse familii din Boston. În timpul călătoriei. Rose Kennedy s-a adresat prietenului fiului său și l-a întrebat cu o notă de disperare în voce: „Spune-mi, cînd vor binevoi să ne primească persoanele bine din Boston?"

Prevederile sondajelor de opinie s-au dovedit exacte: în alegerile preliminare, John a înregistrat o victorie zdrobitoare. În timp ce soseau aceste rezultate, bătrînul Kennedy se ținea la o oarecare distanță de candidat — care rămăsese foarte calm — și de partizanii săi plini de vioiciune, spectator fericit și mîndru sub aerul său impasibil. În schimb, bunicul viitorului președinte nu s-a putut stăpîni. El s-a urcat pe masă și, cu picioarele sale anchilozate, a schițat un pas de dans cîntînd melodia „Dulce Adeline". A fost cîntecul lebedei pentru o întreagă epocă din politica Bostonului. Bătrînii încăpățînați, zgomotoși și fanfaroni aveau să fie dați deoparte.

Fără program și fără doctrină politică, refuzînd să poarte eticheta de „liberal" sau de „conservator" pe care unii căutau cu tot dinadinsul să i-o atașeze, John s-a prezentat doar ca „democrat de Massachusetts". El vota în conformitate cu interesele circumscripției sale, asociindu-se liberalilor din Cameră cînd era vorba de măsuri favorabile alegătorilor săi cu salarii scăzute, dar trecînd de partea conservatorilor în problemele de politică externă. Mai tîrziu, cînd a devenit necesar să prezinte o imagine mai liberală pentru a răspunde unor ambiții mai largi, a prezentat scuze și explicații diferite pentru inconsecvențele sale inițiale: „Pe atunci veneam de lîngă tatăl meu și erau singurele lucruri pe care le cunoșteam". Or, opiniile exprimate de tatăl său între 1945 și 1950 aveau un caracter extrem de conservator.

O inițiativă temerară

Îndoielile pe care le nutrea la început Joe Kennedy în privința reușitei lui John în politică au luat sfîrșit cînd a văzut ușurința cu care fiul său a fost reales, fără să fi fost nevoit să depună prea multe eforturi sau să ducă o campanie prea activă. În 1948, el nu a întîmpinat opoziție nici în alegerile preliminare ale partidului democrat, nici în alegerile generale. În toamnă, și-a înfrînt adversarul republican cu cinci la unu. Locul lui John Kennedy era asigurat atîta timp cît dorea să-l păstreze.

Încă din 1949, John Kennedy, membru de dată relativ recentă al Congresului (fusese ales pentru prima oară în Cameră în 1947; a devenit senator în 1952), a început să năzuiască în mod serios spre posturile cele mai importante. În fiecare joi seara pleca cu avionul de la Washington la Boston. Frank Morrissey, care îi conducea secretariatul, venea să-l aștepte la aeroport și John Kennedy începea atunci în mașină un turneu prin Massachusetts, unde își petrecea week-end-urile rostind discursuri. Lunea următoare lua din nou avionul spre Washington și, timp de trei zile, își îndeplinea din nou îndatoririle parlamentare. Datorită acestor absențe numeroase nu găsea timpul necesar pentru a se distinge în Cameră. Dar, de la începutul anului 1952, străbătuse Massachusetts-ul în toate direcțiile, de zeci și zeci de ori, făcînd cunoscut numele Kennedy alegătorilor din cele 351 de orașe și localități ale acestui stat.

Cînd a început această lungă campanie preliminară, el se gîndea să candideze pentru postul de guvernator în 1950, atunci cînd titularul, democratul Paul Dever, avea să ajungă la sfîrșitul mandatului său. Încetul cu încetul însă, John și-a schimbat părerea și s-a hotărît să-și încerce șansele direct în Senat, în 1952. A găsit drumul liber întrucît guvernatorul Dever, care în mod normal ar fi trebuit să se opună senatorului conservator Henry Cabot Lodge, a preferat, temîndu-se de popularitatea acestuia din urmă, să-și păstreze postul de guvernator. John Kennedy, în vîrstă de 34 de ani, s-a grăbit să-și anunțe de îndată candidatura. Majoritatea politicienilor profesioniști din Massachusetts au considerat că e un risc, o inițiativă temerară menită să se termine printr-o înfrîngere umilitoare. Dacă se ținea seama de succesele precedente ale lui Cabot Lodge, prognoza nu era de loc exagerată. De la prima sa victorie în Senat,

→

Vezi „Lumea" nr. 11 și nr. 12

repurtată în 1936, el învinsese trei oameni politici irlandezi, foarte populari. Pentru a obține un triumf atît de strălucit în Massachusetts, stat populat de numeroși irlandezi, trebuia să-și asigure și votul unor democrați convinși.

Eventualii rivali, ca guvernatorul Dever, se temeau că vor fi dezavantajați de aureola care-l învăluia pe Cabot Lodge. Bunicul acestuia, primul senator Henry Cabot Lodge, domnise peste Massachusetts timp de 20 de ani. El își demonstrase influența sa în Senat, punîndu-se în fruntea luptei împotriva lui Wilson, care visa să aducă America în Liga Națiunilor. Mergînd mai departe în trecut, întîlneai o impunătoare serie de strămoși care întemeiaseră și modelaseră familia Cabot Lodge, adunaseră averi și dobîndiseră renumele pe care se sprijinea cu atîta siguranță actualul senator Cabot Lodge. Situația sa înaltă părea să facă parte dintr-o ordine firească a societății, pe care irlandezii de origine umilă erau incapabili să o răstoarne, indiferent de inteligența sau energia lor.

John Kennedy considera însă că, în ce-l privește, îl înfruntă pe Cabot Lodge de pe o poziție de egalitate. Desigur, bunicul său fusese înfrînt de bunicul lui Cabot Lodge în cursul dificilei bătălii electorale din 1916. Dar bogățiile de curînd adunate de familia Kennedy eclipsau cu mult vechea avere a familiei Cabot Lodge. Mai mult : din oamenii celebri din care descindea Cabot Lodge nu mai rămăseseră decît personaje austere, în portrete decolorate. Tatăl lui Kennedy însă era în plină vigoare, avea o ambiție feroce și era robustul fondator al unei familii cum nu se mai văzuse la Boston de pe timpurile străbunicului lui Lodge.

Cei doi adversari se asemănau atît de frapant încît parcă ieșiseră din același tipar. Amîndoi tineri, milionari, educați la Harvard, își începuseră cariera făcînd gazetărie. Amîndoi fuseseră decorați pentru acte de eroism în cursul celui de-al doilea război mondial. Amîndoi profesau opinii publice de un liberalism moderat. Așa cum avea să o arate campania pe care au dus-o într-un stil de oameni bine crescuți, punctele asupra cărora aveau păreri diferite erau neînsemnate.

În reuniunile de familie, Joe Kennedy îi recomanda fiului său să se măsoare în luptă cu Cabot Lodge, spunîndu-i în această privință : „Dacă-l bați, înseamnă că ai bătut un om de calitate. De ce să te mulțumești cu mai puțin ?" Această afirmație, plină de siguranță de sine, ar trebui citată mereu ca un exemplu tipic al spiritului combativ care anima familia Kennedy. Ea nu exprimă însă decît o parte a adevărului despre felul în care lupta Kennedy. Niciodată nu și-a angajat personalitatea și resursele într-o bătălie himerică. El lupta pentru a cîștiga, dar numai după ce era convins că are toate șansele să învingă.

Duelul Kennedy — Cabot Lodge

În amintirile lor despre anul 1952, tatăl și fiul nu erau de acord asupra rolului jucat de Joe în această campanie. După cît ținea minte John, tatăl său rămăsese în culise la Hyannis Port. Joe își amintea însă că fusese la Boston, ceea ce era adevărat. Încercarea lui John de a minimaliza rolul jucat de tatăl său se încadra în atitudinea cu privire la modalitățile și motivele victoriei sale. Cu mulți ani mai tîrziu avea să scrie : „Se spune : «Kennedy a învins grație banilor. Kennedy nu ar fi fost ales niciodată dacă tatăl său nu ar fi fost milionar». L-am învins pe Cabot Lodge pentru că m-am străduit timp de trei ani. Am muncit pentru a obține rezultatul la care am ajuns".

Într-adevăr, a muncit. Dar chiar dacă a preferat să nu recunoască acest lucru, bogăția și numele cu care l-a înzestrat tatăl său i-au înlesnit totuși victoria.

Mark Dalton, un om calm, cu maniere agreabile, care organizase precedentele campanii electorale ale lui John, s-a înapoiat fidel la postul său. Dar în 1952, cabinetul său juridic luase proporții care nu-i mai permiteau să lucreze ca voluntar neretribuit. De aceea, el a acceptat să fie remunerat. Aceste noi dispoziții au durat doar 15 zile. „Dalton ședea la biroul său pregătindu-se să-și fumeze pipa, cînd Joe Kennedy a intrat ca o furtună", povestește un martor al scenei. „Joe a întins pe masă toate registrele de socoteli, le-a studiat vreo cinci minute fără să scoată un cuvînt și apoi l-a amenințat pe Dalton cu degetul urlînd : «Dalton, ai cheltuit zece mii de dolari din banuții mei și n-ai făcut nici o scofală». A doua zi, Dalton dispăruse".

Robert Kennedy, pe atunci în vîrstă de 26 de ani, proaspăt licențiat al Facultății de Drept a Universității din Virginia, a fost acela care a preluat sarcina materială a campaniei electorale. Novicele a dat dovadă de prea puțin respect față de oamenii politici mai experimentați. La fel de străin de Boston cum fusese și fratele său la început, nu cunoștea nici una din notabilitățile locale. Un om politic de prim plan din Boston a făcut o vizită la sediul pe care Kennedy îl deschisese în vederea alegerilor și a fost uluit constatînd că nimeni, nici chiar responsabilul acestui serviciu, nu-l recunoștea. „Mă întrebi cine sînt ? a urlat el. Vrei să spui că nimeni nu mă cunoaște ? Și numești asta un sediu electoral ?" Enervat, Robert l-a dat afară pe vizitator.

Campania din 1952 a fost cea mai bine organizată campanie din istoria statului Massachusetts. În culise, în centrul organizației, trona Joe Kennedy, care pretindea într-una perfecțiunea. Pentru toți participanții era de la sine înțeles că numai candidatul lua hotărîrile finale, dar diferitele posibilități ce îi erau supuse reprezentau în general un produs al „trustului creierului" format din consilieri aleși cu grijă de tatăl său. „Cînd nimeni nu reușea să ia o hotărîre, povestea un colaborator, se telefona bătrînului și el dădea soluția".

Amploarea publicității făcute de Kennedy era uluitoare. În întreaul stat Massachusetts au fost distribuite 900 000 de exemplare ale unui mic ziar ilustrat în opt pagini, care îl arăta pe locotenentul Kennedy pe punctul de a-și salva camarazii de luptă în Pacific. Pe prima pagină se afla o fotografie a lui Joe Kennedy-fiul, căzut în război, a cărui misiune fatală a fost folosită pentru următoarea manșetă : „John realizează visul fratelui său care si-a găsit moartea deasupra Canalului Mînecii".

Una din principalele teme ale campaniei electorale era de a-l face pe Cabot Lodge răspunzător de declinul industrial si de șomajul din Massachusetts, fără a se ține seama un singur moment că guvernatorul Dever își ducea campania electorală lăudînd prosperitatea economică ce apăruse sub conducerea sa. Hotărîrea adoptată de strategii lui Kennedy pentru a-l depăși pe Cabot Lodge s-a dovedit infinit mai eficace. Era o manevră îndrăzneață, deosebit de oportunistă, posibilă numai datorită posturii ambigue a lui John Kennedy. Pe de o parte, acesta îl învinuia pe Cabot Lodge de conservatorism retrograd, subliniind că, în ceea ce-l privește, el a susținut din toate puterile programul social al „Fair Deal"-ului, preconizat de președintele Truman. Pe de altă parte, îl acuza pe adversarul său de a fi dat un prea mare sprijin politicii externe a Administrației Truman. Instigatorul acestui apel la voturile republicanilor conservatori a fost Joe Kennedy.

Un punct interesant de notat : Joe Kennedy a găsit mijlocul de a acorda în 1952 un ajutor financiar generos atît republicanului conservator Taft cît și democratului liberal Stevenson, care încercau să obțină președinția Statelor Unite. În cursul unei vizite pe care a făcut-o în Massachusetts, Stevenson l-a susținut pe John, spunînd despre el : „E un băiat pe placul meu".

McCarthy (este vorba de fostul senator McCarthy, cunoscut pentru vederile sale ultrareacționare — n.t.) era un prieten intim al familiei Kennedy și îndeosebi al ambasadorului. În 1952, Kennedy și-a dat seama că dacă McCarthy va veni în Massachusetts să-l sprijine pe Cabot Lodge, șansele fiului său vor avea foarte mult de suferit. De aceea, el a luat toate măsurile pentru a-l îndepărta pe senator. În acel an, McCarthy, care tocmai suferise o operație grea, rămăsese aproape fără un ban. Kennedy a reamintit mai tîrziu această împreiurare : „E adevărat că i-am dat o mică contribuție lui Joe McCarthy, dar nu mai mult de 2 000 de dolari și în orice caz nu pentru a-l determina să nu vină în Massachusetts. Am făcut-o pentru că unul dintre prietenii noștri comuni, Westbrook Pegler, îmi ceruse s-o fac..."

Cabot Lodge, ocupat cu campania în favoarea alegerii lui Eisenhower în funcția de președinte, a recunoscut prea tîrziu pericolul în care se afla și s-a înapoiat în grabă la Massachusetts, cu două luni înainte de alegeri. Dar, în acel moment, membrii familiei Kennedy strînseseră mîinile a două milioane de alegători. În timpul campaniei, ei au dat nu mai puțin de 33 recepții oficiale la care au participat aproape 75 000 de persoane.

În seara alegerilor, după un an și jumătate de planuri de bătălie și șase luni de eforturi intense, colaboratorii lui Kennedy urmăreau cu îngrijorare rezultatele de la sediul lor. Oră după oră, situația se schimba. În zori, victoria zdrobitoare a lui Eisenhower la președinție era neîndoielnică și exista temerea că John Cabot Lodge avea să profite de acest curent. Dar Kennedy a înregistrat un succes răsunător, învingîndu-l pe Cabot Lodge cu peste 70 000 de voturi.

A „cumpărat" oare Joe Kennedy victoria repurtată de fiul său ? Multă lume înclina să răspundă în mod afirmativ. Cheltuielile lui Kennedy erau evaluate la mai multe milioane de dolari, cifră probabil foarte exagerată. Diferitele „comitete Kennedy", care funcționau independent de grupările alimentate de fondurile partidului democrat, au indicat că cifra oficială a cheltuielilor lor e ceva mai mică de 350 000 de dolari. Probabil că, în realitate, costul total al campaniei a depășit 500 000 de dolari. Cabot Lodge a indicat drept cifră oficială a cheltuielilor sale 59 000 de dolari și a beneficiat în mare măsură de milionul de dolari pe care partidul republican l-a pus la dispoziția statului Massachusetts.

Richard WHALEN

(Va urma)

reflector

AFRICA — O NOUĂ FURNIZOARE DE PETROL

Cerințele de petrol ale Europei occidentale sînt în continuă creștere. În 1960 intrau în rafinăriile țărilor vest-europene 181,4 milioane tone de țiței ; în 1966 cifra atinge 391,6 tone, ceea ce înseamnă o creștere de 116 la sută. Un recent raport al Comitetului special pentru petrol al Organizației de cooperare și dezvoltare economică menționează că, în 1960, Europa occidentală primea 160 milioane tone petrol brut din Orientul Mijlociu, 9 milioane tone din Africa (dintre care 8,1 milioane numai din Sahara). În 1966, cota parte a Orientului Mijlociu a ajuns la cifra de 227 milioane tone iar a Africii — la 112 milioane. (Această dezvoltare spectaculoasă se datorește sporirii masive a producției de petrol în Algeria și Libia).

S-au produs mutații și în ce privește participația diferitelor țări arabe furnizoare de petrol ale Europei occidentale ; de pildă, Arabia Saudită, a cărei producție a crescut cu 150 la sută în ultimii șase ani, și-a sporit considerabil exportul de petrol în țările vest-europene. Se așteaptă ca în cursul următorilor ani, creșterea producției în Algeria și Libia să ducă la sporirea procentului pe care-l deține petrolul african în totalul importurilor petroliere vest-europene. În același timp, țările africane — consideră revista „Jeune Afrique" — vor putea să-și contureze și mai precis cadrul juridic în care ele proiectează să exploateze resursele lor petroliere.

MĂSURI CONTRA „EXODULUI DE COMPETENȚE"

O comisie din cadrul Organizației Internaționale a Muncii a adoptat recent o serie de măsuri menite să împiedice „exodul de competențe" din țările în curs de dezvoltare spre țările dezvoltate. Printre altele, s-a preconizat ca fiece absolvent al unei facultăți să aibă obligația de a lucra o perioadă determinată în țara sa de origine, ameliorarea condițiilor de lucru și de salarizare, precum și o mai bună coordonare între învățămîntul superior și serviciile de folosire a brațelor de muncă.

UTILIZAREA PAȘNICĂ A SPAȚIULUI COSMIC

Prima mare conferință internațională asupra exploatării și utilizării spațiului cosmic se va reuni în acest an la Viena, între 14—27 august. Organizată de O.N.U., conferința va face bilanțul progreselor înregistrate în primii zece ani ai erei spațiale și va elabora un document internațional ce urmează să călăuzească activitatea statelor în acest domeniu. Ordinea de zi a conferinței cuprinde nouă puncte principale, printre care utilizarea sateliților : comunicații, meteorologie, geodezie, biologie și medicină, aplicații ale tehnologiei spațiale în industrie etc.

ATENA: în pregătirea unui referendum

Primul ministru grec, G. Papadopoulos, a anunțat că, la 1 septembrie, va avea loc un referendum cu privire la noua Constituție. În același timp, guvernul a dat publicității textul proiectului de Constituție.

Reținem atenția, în general, trei prevederi principale : numărul deputaților va fi redus, prerogativele regelui nu vor fi atinse, se va institui un tribunal constituțional care va putea dizolva partidele politice opuse guvernului.

Regimul se va numi „democrație liberală cu «coroană»", și nu — ca în actuala Constituție — „democrație regală".

Se consideră că în limbajul guvernamental aceasta ar însemna că monarhul va fi „supus voinței poporului", în intențiile regimului deslușindu-se, totuși, tendința de diminuare a puterii monarhice. Regelui i se rezervă însă vechile drepturi : poate numi sau revoca prim-miniștrii, poate dizolva parlamentul. El își păstrează, de asemenea, titlul de comandant șef al forțelor armate. Dar — se menționează în noul text constituțional — numirea în posturile militare importante se va face prin decret regal, numai la recomandarea statului major suprem al apărării. Încă o inovație : Consiliul de coroană, care nu există pînă acum decît în virtutea unei tradiții, intră în prevederile constituționale ; regele poate să-l convoace în cazuri excepționale.

Proiectul aduce serioase limitări libertăților individuale : „folosirea abuzivă a drepturilor individuale — se spune în text — cu scopul răsturnării principiilor regimului și sistemului în vigoare... este interzisă". Această interdicție se regăsește în articolele referitoare la libertatea presei, libertatea de asociere (nu se precizează dacă partidele politice intră în cadrul asocierilor) și libertatea întrunirilor (s-ar părea chiar și a celor care nu au caracter public).

După opinia observatorilor de la Atena, proiectul Constituției nu ar avea decît o „valoare indicativă", guvernul rezervîndu-și dreptul să redacteze, în lunile următoare, un text definitiv, probabil mult diferit de actualul.

În privința eventualei reveniri a regelui — nici o informație precisă. Cînd va reveni ? Înainte sau după referendum ? Care sînt condițiile reîntoarcerii sale ? Primul ministru Papadopoulos, în declarațiile făcute presei, e destul de echivoc : „regele — a spus el — va reveni atunci cînd, printr-un acord comun între suveran și guvern, vom considera revenirea lui utilă".

După părerea oficiosului „Estia", „reîntoarcerea regelui Constantin nu poate avea loc decît după primele alegeri generale, în momentul în care suveranul își va putea exersa funcțiile sale în acord cu noua Constituție". Același ziar consideră însă că „noua Constituție nu va intra, de fapt, în vigoare decît după alegerile generale ; iar acestea nu ar avea loc decît la unul sau doi ani după referendumul prin care se va ratifica Constituția".

În același timp, agențiile de presă, citînd surse din anturajul regal, în general bine informate, avansează ideea că suveranul n-ar avea nicidecum intenția să revină pe tron la simpla invitație a guvernului grec. Reîntoarcerea sa n-ar putea avea loc prin satisfacerea numai a condițiilor puse de colonei ; exilul regal — se afirmă — n-ar putea lua sfîrșit decît în cazul restabilirii „ordinii constituționale".

Procedura de revizuire a Constituției face obiectul unor aspre critici din partea foștilor lideri politici din Grecia. „Nici discuțiile constituționale și politice, nici exercitarea dreptului de vot — declara Ghiorghios Papandreu — nu sînt posibile sub un regim de dictatură. Ar fi o parodie".

„Un referendum — apreciază Panayotis Kanelopoulos, fostul premier și lider al U.N.R. — nu poate avea loc decît sub autoritatea unui guvern care să se bucure de încrederea marii majorități a națiunii", iar D. Papaspyru, deputat de centru, sublinia într-o declarație : „În calitate de ultim președinte al Camerei, am datoria să proclam că revizuirea Constituției nu va fi recunoscută de nimeni". „Crizele morale și politice care au zguduit țara — se arată într-o declarație comună semnată de Mavros, fostul guvernator al Băncii Naționale a Greciei și lider al Uniunii de Centru, de Ioannis Zigdis, fost ministru al industriei în guvernul Papandreu, și de Athanasios Kanelopoulos, membru în fostul guvern — nu proveneau din imperfecțiunea Constituției, ci din încălcarea vădită a literei și spiritului acestor dispoziții".

R. P.

Leandro CASTELLANI
Luciano GIGANTE

Wilhelm Heisenberg, interlocutorul lui Fermi în cadrul „schimbului de impresii" din august 1939. În anul acela, amîndoi începuseră să se gîndească la o eventuală utilizare militară a reacției în lanț

ISTORIA BOMBEI ATOMICE

(5)

Proiectul la start

„Probabil că am discutat despre fizica nucleară — recunoaște Heisenberg — și chiar despre descoperirea lui Otto Hahn : fisiunea nucleară. Dar dacă am vorbit cumva despre posibilitatea unei reacții în lanț, sînt sigur că tema nu a fost atinsă decît ca o problemă de fizică. Consecințele politice nu au fost luate niciodată în considerare ; în orice caz, eu aș fi preferat să le las deoparte, deoarece nu era cîtuși de puțin un subiect agreabil. Pe de altă parte, era cu totul prematur să se examineze aceste probleme în vara anului 1939. Nici măcar nu știam încă dacă reacția în lanț este posibilă".

Heisenberg și Goudsmit nu au putut totuși să ascundă că au fost deosebit de decepționați.

„N-am putut să aflăm absolut nimic — recunoaște Goudsmit — și nu știu nici dacă Heisenberg descoperise ceva din proiectele noastre de atunci. În acel moment, Fermi făcea o lucrare foarte interesantă la Universitatea Columbia".

„Am avut impresia — recunoaște Heisenberg — că anumiți fizicieni din S.U.A. se ocupau de reacția în lanț, dar nu mi-am dat seama că se gîndeau la implicații politice".

Un lucru este cert : în august 1939, Fermi, ca și Heisenberg, începuseră să se gîndească, fie și numai pe plan general și absolut teoretic, la o eventuală folosire militară a reacției în lanț. Au vorbit despre tot felul de lucruri, au făcut schimb de impresii asupra experiențelor lor, dar au ocolit în mod deliberat problema cea mai arzătoare căreia trebuie să-i facă față fizica atomică. Pe scurt, Fermi și Heisenberg se suspectau reciproc și, cînd Heisenberg a părăsit Ann Arbor, fiecare își păstrase suspiciunile.

Scrisoarea lui Einstein, cu acuzațiile ei precise, se afla încă în sertarul lui Sachs.

În august 1939, Heisenberg s-a înapoiat în Germania și a fost numit director al Institutului Kaiser Wilhelm din Berlin. În America nu spusese nici un cuvînt despre consecințele politice ale noilor descoperiri atomice : încrederea care unea odinioară familia savanților dispăruse. Căile fizicii atomice și ale politicii se încrucișaseră și această întîlnire își arăta primele efecte.

Cît despre fizicienii stabiliți în S.U.A., numirea lui Heisenberg în funcția de director a confirmat mai mult ca orice altceva temerile lor : era o dovadă evidentă că Heisenberg trecuse de partea nazismului. Deci Einstein nu se înșelase. Dar Heisenberg ne dă azi cu totul altă explicație : „M-am înapoiat în Germania în august 1939, fie și numai pentru a salva parțial știința germană și pentru a-i ajuta pe fizicienii din țara mea să supraviețuiască războiului și să facă față problemelor de după război, deoarece am avut totdeauna convingerea că Hitler și Germania vor fi înfrînți".

O dată cu numirea lui Heisenberg, Institutul Kaiser Wilhelm fusese rechiziționat de „Biroul armelor auxiliare". Reieșea deci că la Berlin se pregătea fabricarea bombei atomice : așa presupuneau fizicienii americani. „Mă tem ca această presupunere să nu fi fost complet greșită" — spune Heisenberg.

1 SEPTEMBRIE 1939 : SUBIECTUL DEVINE ACTUAL

La 1 septembrie 1939, ora 4,45 dimineața, trupele germane invadează Polonia. Londra și Parisul se alarmează, guvernele trăiesc momente febrile. La 3 septembrie, Marea Britanie și Franța declară război Germaniei.

Washington, octombrie 1939 : au trecut două luni de cînd Einstein a semnat apelul.

„În calitate de consilier al lui Roosevelt pentru probleme internaționale — povestește Alexander Sachs — știam că, exact în momentul în care era redactată scrisoarea, adică în luna august, președintele se străduia să organizeze o conferință pentru a-l convinge pe Hitler să renunțe la ideea războiului. În consecință, era foarte greu ca președintele să fie determinat să reexamineze o propunere respinsă anterior de comandamentul forțelor armate și în special de amiralul Hooper".

Dar în Europa izbucnise între timp războiul și situația se prezenta cu totul altfel. Președintele avea să acorde mai multă atenție unui subiect ca acela abordat în scrisoarea lui Einstein : pericolul unei arme germane și fabricarea unui instrument de război de natură să schimbe rezultatul unui eventual conflict. „Războiul a izbucnit la 3 septembrie — își amintește Sachs. În luna septembrie și în prima săptămînă a lunii octombrie, Roosevelt era prea absorbit de probleme de prioritate imediată și ar fi putut să refuze. Iată de ce am așteptat. Am găsit un moment propice la 11 octombrie deoarece în ajun fusesem asigurat că Congresul va vota legea de anulare a actului de neutralitate. L-am vizitat la Washington și i-am citit memorandumul meu care începea astfel : «De vreme ce proiectele dv. referitoare la anularea actului de neutralitate sînt gata să fie încununate de succes, îmi permit să cred că-mi veți oferi prilejul să vă prezint un document privitor la anumite lucrări ale unor fizicieni avînd o importanță de prim ordin pentru apărarea națională»".

La 11 octombrie 1939, Alexander Sachs a înmînat președintelui Roosevelt scrisoarea lui Einstein, la care alăturase un memoriu redactat de el însuși, ilustrînd și mai amplu încă temerile și suspiciunile fizicienilor stabiliți în S.U.A. cu privire la progresele atomice germane și subliniind necesitatea absolută de a se lua măsuri. Dar, la capătul unei zile de muncă intensă, Roosevelt era foarte obosit. Ca atare, a amînat întrevederea pentru dimineața următoare.

De data aceasta, Sachs a folosit o altă tactică și a început conversația printr-o anecdotă istorică. În cursul războaielor napoleoniene, un tînăr inventator, Fulton, i-a propus împăratului să construiască o flotă de nave cu abur, cu ajutorul căreia Napoleon ar fi putut să debarce în Anglia, chiar dacă vîntul i-ar fi fost potrivnic. Vase fără pînze ? Asta i s-a părut împăratului o absurditate. Lipsa de fier a lui Napoleon a salvat Anglia. Dacă am considera că nu este posibil să se fabrice o armă atomică, nu am face oare aceeași greșeală ?

„Această comparație — își amintește Sachs — l-a frapat și, așa cum am avut prilejul să declar în depoziția mea din 27 noiembrie 1947, în fața Comitetului senatorial, la sfîrșitul întrevederii noastre, președintele l-a chemat imediat pe secretarul însărcinat cu problemele ultrasecrete, generalul Watson, și i-a spus : «Trebuie să acționăm imediat».

Această hotărîre avea să constituie veriga de legătură dintre fizicieni și guvernul american.

Rutherford murise de doi ani, dar idealul său de pace și de colaborare loială părea mort de secole. Extinderea conflictului, tăcerea ce avea să se așternă între America și Europa nu vor face decît să sporească temerile și neînțelegerile. Hitler se lansase în macabra lui cavalcadă.

A DOUA SCRISOARE A LUI EINSTEIN

Ce rezultate a avut demersul lui Sachs ? „Am obținut un prim rezultat — povestește

Szilard. Președintele a acceptat ceea ce-i ceruse Einstein și anume : să constituie un comitet specializat. Comitetul era format din trei membri, în frunte cu Lyman Briggs, președintele Biroului de standardizare. Ceilalți membri ai comitetului consultativ al uraniului erau locotenent-colonelul Keith F. Adamson, reprezentantul Departamentului de artilerie al armatei, și maiorul Gilbert C. Hoover, reprezentantul Biroului de artilerie al marinei. La prima ședință, dr. Wigner, dr. Sachs și cu mine am făcut uz de toate mijloacele pentru a stîrni interesul guvernului. Dar rezultatele au fost destul de slabe".

Totuși, în ciuda tărăgănărilor, a întîrzierilor, a nenumăratelor dificultăți, proiectul american de fabricare a unei arme atomice a luat, în sfîrșit, startul. El era opera a cinci oameni : Albert Einstein, care semnase scrisoarea către președinte, Alexander Sachs, care i-o înmînase, și cei trei fizicieni care o concepuseră, o discutaseră și poate o redactaseră : Leo Szilard, Eugen Wigner și Edward Teller.

Prima ședință a Comitetului consultativ al uraniului, de care vorbește Szilard, a avut loc la 21 octombrie 1939 ; alături de Sachs, Szilard și Wigner, au asistat Fermi și Teller. La 1 noiembrie, Comitetul i-a trimis un raport lui Roosevelt. În raport se vorbea fără reticențe de producerea unei reacții în lanț din care s-ar putea obține o sursă de energie atomică și, în consecință, bombe cu care s-ar provoca distrugeri inimaginabile pe o rază considerabilă.

Dar fondurile atribuite pentru achiziționarea materialului indicat în raportul din 1 noiembrie se ridicau doar la 6 000 de dolari și nu au fost înregistrate decît la 20 februarie 1940. Acești 6 000 de dolari trebuiau să acopere cheltuielile unui an întreg de lucrări — „primul an critic", potrivit expresiei lui Arthur Compton, autorul cărții „Atomic Quest" („Căutarea atomică").

„Privind retrospectiv — afirmă Compton — este absolut evident că înființarea Comitetului consultativ al uraniului a întîrziat, în loc să grăbească, dezvoltarea cercetărilor atomice".

Problemele și preocupările lui Szilard, Wigner și Fermi erau departe de a fi fost rezolvate. La 20 februarie 1940, chiar în ziua în care fusese atribuită prima tranșă de 6 000 de dolari, Szilard și Sachs au considerat că este cazul ca Einstein să intervină din nou pentru a scoate proiectul din impasul în care se împotmolea, în ciuda Comitetului consultativ creat la cererea lui Roosevelt.

A doua scrisoare a lui Einstein, adresată de formă lui Sachs, dar destinată președintelui Roosevelt — forma și fondul ei fuseseră sugerate de Sachs — poartă data de 7 martie. Această scrisoare sublinia creșterea interesului manifestat în Germania față de uraniu. „Am aflat — scria Einstein — că aceste cercetări se desfășoară în cel mai mare secret și s-au extins la alt sector al Institutului Kaiser Wilhelm din Berlin... sub conducerea lui C. F. von Weizsäcker. Las la aprecierea dv. dacă este bine să comunicați președintelui această informație".

CELE 7 000 DE CUVINTE ALE LUI WILLIAM LAURENCE

Peste o săptămînă, Sachs se hotăra să înmîneze președintelui scrisoarea al cărei proiect fusese dictat de el, iar la 5 aprilie Roosevelt a propus o ședință lărgită a Comitetului consultativ al uraniului, la care el și-a exprimat dorința să asiste și Einstein. Briggs i-a trimis în mod oficial invitația lui Einstein, dar Einstein a răspuns : „Nu cred că voi putea asista la ședință".

De atunci, Einstein — pivotul acțiunii, atuul suprem care fusese folosit de savanți pentru a atrage atenția președintelui S.U.A. și a debloca fondurile necesare — nu avea să mai știe nimic despre cercetările atomice și despre dezvoltarea reacției în lanț, așa cum nu avea să fie pus la curent nici cu fabricarea unei arme de război pînă în momentul cînd, peste cinci ani, avea să citească în ziare că o bombă de o putere extraordinară a distrus Hiroșima. De acum înainte, între proiectul bombei și savant se interpune vălul secretului.

La 5 mai 1940, o săptămînă după ședința lărgită a Comitetului consultativ al uraniului, „The New York Times" publica un articol în care se evoca posibilitatea realizării unui nou exploziv de o putere excepțională. Era prima oară cînd americanul mijlociu auzea vorbindu-se de fisiune nucleară, de reacție în lanț și de bomba atomică. Autorul articolului era ziaristul William L. Laurence. «Am obținut primele mele informații la o conferință care avea loc la Universitatea Columbia din New York — relatează Laurence. Italianul Enrico Fermi și danezul Niels Bohr, doi dintre cei mai mari fizicieni de atunci, vorbiseră despre o nouă descoperire realizată în Germania. Atomul de uraniu putea fi scindat și, în cursul acestei sciziuni, din nucleu, inima atomului, era eliberată o cantitate uriașă de energie. L-am întrebat pe profesorul Fermi de ce ordin de mărime era această energie și, spre stupefacția mea, am aflat că putea să fie de trei milioane de ori mai mare decît cea a trinitroglicerinei, dacă e vorba să ne referim la un exploziv. L-am întrebat atunci dacă descoperirea putea fi folosită pentru a produce cel mai puternic exploziv din istorie. Mi-a răspuns :

— Teoretic da, dar pentru moment nu știm cum să procedăm.

— Cît timp va fi necesar ? l-am întrebat eu.

— Poate 25 de ani, poate 50.

— Poate că Hitler ne-o va lua înainte — i-am spus eu.

— Totul este posibil, a răspuns Fermi, dar mă îndoiesc.

Cîtva timp am reținut această idee. În consecință, pentru a atrage atenția lumii libere, am scris articolul din „New York Times", un material lung de peste 7 000 de cuvinte, care a apărut la 5 mai 1940. Cum nu speram că am reușit să zdruncin nepăsarea cercurilor responsabile din Washington, la 7 septembrie am publicat un nou articol în „Saturday Evening Post" sub titlul „Atomul capitulează". Am informat lumea liberă că marea descoperire era, în Italia, opera fizicianului Enrico Fermi și că fusese confirmată definitiv

Era 7 septembrie 1940. Imediat, guvernul ne-a cerut să nu mai vorbim și să nu mai scriem nimic despre bomba atomică, uraniu sau orice altă problemă de acest gen. În consecință, pînă în august 1945, cînd bomba atomică a fost prezentată lumii, nu au apărut decît cele două articole ale mele asupra acestui subiect. Timp de cinci ani, nici un rînd, nici cea mai mică aluzie la posibilitatea fabricării unei arme de acest gen».

MOMENTUL DUNKERQUE ȘI PEREGRINĂRILE „APEI GRELE"

21 mai 1940. Dunkerque : aproximativ 400 000 de soldați aveau să fie încercuiți de trupele hitleriste. Comandantul englez hotărăște să-și reîmbarce corpul expediționar. Flota de război și marina comercială britanică se angajează din plin. Retragerea de la Dunkerque durează nouă zile : materialul a 18 divizii este pierdut, dar 225 000 de englezi și 112 000 de francezi sînt transportați în Anglia. Franța este aproape învinsă și, în așteptarea dramei iminente, Parisul s-a golit. Trupele naziste se apropie fără să întîmpine rezistență.

La Paris, Frédéric Joliot și soția sa, Irène Curie, lucrau la un proiect de reactor nuclear cu apă grea. Se punea problema de a verifica în mod concret, pentru prima oară, dacă era posibil să se provoace și să se mențină reacția în lanț, prevăzută teoretic de Fermi, de Szilard și de Joliot însuși, prin bombardarea nucleelor atomului de uraniu cu neutroni încetiniți. Ca moderator al neutronilor, Joliot hotărîse să folosească deuteriul sau apa grea. În consecință, era indispensabil să dispună de un reactor, denumit și pilă atomică, pentru a exploata sub control energia nucleului. În Germania, Heisenberg și von Weizsäcker aveau să se consacre de asemenea construirii acestui reactor nuclear, ca și Fermi în Statele Unite.

Profund neliniștiți de înaintarea rapidă a trupelor germane, Joliot și colaboratorii săi, Kowarsky și von Halban, au hotărît să pună în siguranță apa grea și uraniul de care dispuneau. „La 16 mai — relatează Kowarsky — la Paris s-a aflat că germanii reușiseră să străpungă linia Maginot. Populația nu știa încă absolut nimic, dar guvernul hotărîse să evacueze lucrurile esențiale. Joliot a fost deci anunțat că trebuia să-și evacueze documentele și materialul secret. Von Halban a plecat la 17 mai cu ceea ce era mai prețios : apa grea, radiul și cîteva documente. A fost nevoit să facă mai multe călătorii. Eu am plecat la 5 iunie, după ce încărcasem majoritatea aparatelor științifice în patru camioane militare. M-am întîlnit cu Halban la Clermont-Ferrand, unde a venit și Joliot cu soția sa.

Pe atunci se credea că se va stabili un fel de front care va împărți Franța în două și, în această perspectivă, am început să ne instalăm laboratorul. Dar perspectiva nu s-a adeverit. La 16 iunie am primit ordin să plecăm la Bordeaux, de unde urma să pornim spre o destinație necunoscută. A doua zi am sosit cu materialul nostru la Bordeaux. Am fost puși la dispoziția lordului Suffolk, ofițer de legătură britanic. Acesta a rechiziționat o ambarcațiune — un șlep de cărbuni — pe care am încărcat tot materialul.

La Bordeaux se aflau vreo 50 de savanți francezi cu o parte a familiilor lor și cu o mulțime de materiale, diferite aparate, diamante artificiale și, printre altele, apa noastră grea. Joliot a hotărît ca el să rămînă în Franța, dar Halban și cu mine să plecăm. Călătoria de la Bordeaux în Anglia nu a fost lipsită de episoade periculoase. În imediata noastră apropiere, o navă lovită de o mină a explodat. Aviația germană a zburat de mai multe ori pe deasupra noastră, dar nu avea bombe, astfel încît nu ne-a făcut nici un rău. În cele din urmă, la 21 iunie, am sosit în Anglia".

(Va urma)

reflector

„TUNELUL ESTE O GROAPĂ FĂRĂ FUND"

După cum se relatează, generalul Westmoreland a cerut încă 200 000 de soldaţi americani — o majorare a efectivelor cu 40 la sută — pentru a „redobîndi iniţiativa" în Vietnam. Se pare că iluziile bătrînilor soldaţi nu mor niciodată. Evenimentele petrecute în ultimele şase săptămîni în Vietnam demonstrează neîndoielnic ceva şi anume : că politica de escaladare militară în Asia de sud-est, pe care preşedintele Johnson şi consilierii săi de la Pentagon o duc de peste trei ani, este zadarnică — ba chiar şi mai rău decît atît.

În repetate rînduri, generalul Westmoreland şi Comitetul mixt al şefilor de stat major au cerut şi au primit noi efective şi materiale, promiţînd de fiecare dată că „la capătul tunelului se întrevede lumina". În repetate rînduri s-a dovedit că nu aveau dreptate. A reieşit că tunelul este o groapă fără fund, care nu duce nicăieri. În loc de victorie, fiecare escaladare a dus la un nou impas, la un nivel mai ridicat de distrugere şi disperare şi la un cost mai ridicat pentru Statele Unite din punct de vedere al pierderilor de vieţi omeneşti, bani şi respect. Între timp, intensificarea activităţii militare în Vietnam a tins să submineze poziţia Washingtonului în lupta politică vitală care constituie miezul problemei din Vietnam ; ea a slăbit Statele Unite atît din punct de vedere intern cît şi în relaţiile lor externe. Fiecare escaladare a sporit riscul unei conflagraţii mondiale sinucigaşe.

Există toate motivele să ne temem că o nouă escaladare de genul aceleia propuse de generalul Westmoreland va crea pentru S.U.A. noi probleme de proporţii fără precedent, atît în ţară cît şi în străinătate. Efectul va fi îndepărtarea tratativelor, nu apropierea lor.

A sosit timpul să se renunţe la această politică falimentară. Un număr important de cetăţeni, membri ai Congresului şi chiar oficialităţi importante din cadrul Administraţiei încep să pună în sfîrşit întrebări serioase cu privire la „doctrina escaladării". În momentul de faţă, aceste întrebări trebuie să fie puse în mod insistent la toate nivelurile. Soarta naţiunii depinde de răspunsurile date.

(După **The New York Times**)

COSTUL RĂZBOIULUI DIN VIETNAM

Pentru continuarea războiului din Vietnam, guvernul S.U.A. prevede în cadrul bugetului pe anul fiscal 1968/1969 (calculat înaintea recentei ofensive a F.N.E.-ului) o sumă de 26,3 miliarde dolari. Pentru ansamblul cheltuielilor militare ale Statelor Unite s-au prevăzut 79,8 miliarde dolari, din totalul cheltuielilor bugetare de 186,1 miliarde dolari. Se constată deci că, din fiecare dolar bugetar, Administraţia Johnson şi-a propus să cheltuiască 43 cenţi pentru apărare şi, din aceştia, 14 cenţi în războiul din Vietnam. Cele 26,3 miliarde dolari prevăzute pentru cel de-al patrulea an al intervenţiei agresive a Statelor Unite în Vietnam, echivalează cu aproape totalul bunurilor produse şi al serviciilor prestate de argentinieni într-o perioadă de doi ani. Bugetul militar nord-american atinge astfel nivelul din perioada celui de-al doilea război mondial.

(După **Clarin** — Buenos Aires)

Newsweek
NEW YORK

Walter Lippmann

DESPRE „ÎNFRÎNGERE"

RĂZBOIUL din Vietnam a luat o întorsătură nefavorabilă. Cu totul pe neaşteptate se ridică în faţa noastră o întrebare care a fost înlăturată întotdeauna ca de neconceput şi absurdă : sîntem oare „înfrînţi" în Vietnam ? Însuşi faptul că o asemenea întrebare este formulată provoacă un şoc a cărui forţă începem s-o simţim şi ale cărui consecinţe sînt încă incalculabile.

Acest şoc este cu atît mai puternic cu cît a fost mai neaşteptat. Trei luni după ce generalul Westmoreland a venit în ţară toamna trecută, armata se află în defensivă. Trei luni după ce ambasadorul nostru de la Saigon a venit în ţară pentru a ne da asigurări, întregul program politic de la sate şi de la oraşe este în ruine. Trei luni după ce ni s-a spus că victoria este aproape, un ziar american de calitatea şi ponderea lui „The Wall Street Journal" declară : „Sîntem de părere că poporul american ar trebui să se pregătească să accepte, dacă nu a şi făcut-o, perspectiva ca întregul efort din Vietnam să fie condamnat."

Am fost întotdeauna de părere că războiul din Vietnam este de necîştigat. Astăzi problema cea mai spinoasă este dacă poporul nostru e pregătit să înţeleagă, în mod clar şi realist, diferenţa dintre eşecul acestei intervenţii şi o înfrîngere efectivă într-un război adevărat. Căci cuvîntul „înfrîngere" are un caracter exploziv şi trebuie folosit cu cea mai mare grijă. Acest cuvînt înşelător este acela care l-a atras pe preşedintele Johnson în mlaştină. Tocmai în scopul de a evita „înfrîngerea", preşedintele Johnson a escaladat şi a americanizat războiul civil vietnamez şi, dacă nu vom avea grijă, teama de „înfrîngere" l-ar putea atrage în alte campanii, cu alte arme.

În acest moment al istoriei noastre este deosebit de important să subliniem cu claritate deosebirea dintre eşecul unei politici şi înfrîngerea republicii. Statele Unite sînt o mare putere. Nu sînt însă o putere infailibilă, atotştiutoare şi atotputernică. Ea poate face şi face greşeli. Poate face încercări şi poate eşua. Poate avansa şi poate fi obligată apoi să dea înapoi. Nu este de loc de neconceput, dimpotrivă, este foarte de înţeles ca în întreaga noastră evoluţie istorică să facem unele greşeli. Vom face încercări şi vom da greş. Să ne ferim de demagogi, de idealiştii romantici şi de fanaticii care vor numi „înfrîngere" orice reprezintă mai puţin decît o victorie.

Nu există nici o cale de a se pune capăt războiului dacă condiţiile care reprezintă mai puţin decît dictatul unei capitulări necondiţionate vor fi considerate „înfrîngere". Dacă forţele americane nu pot părăsi Vietnamul pînă ce nu va exista certitudinea că la Saigon este instalat în mod permanent un guvern antichinez, anti-Hanoi, anticomunist, proamerican, înseamnă că nu vom fi niciodată în măsură să părăsim această ţară. Şi dacă nu o vom părăsi, războiul nu va lua sfîrşit niciodată.

Chiar dacă generalul Westmoreland ar fi pe cale să cîştige războiul, ar mai exista întreaga Asie de „pacificat" înainte ca noi să putem spune că „am cîştigat". Lyndon Johnson este de părere că duce un război limitat deoarece nu escaladează războiul atît de repede cît ar dori-o unii dintre generalii săi. Realitatea este că ţelurile războiului său sînt nelimitate : ele îmbrăţişează întreaga Asie. Deoarece ţelurile noastre sînt nelimitate, este sigur că vom fi „înfrînţi".

Continui să pun cuvîntul „înfrîngere" între ghilimele deoarece încerc să fac o deosebire între un eşec în Vietnam şi o înfrîngere naţională. Să ne imaginăm ce s-ar întîmpla, de exemplu, dacă am negocia o retragere treptată a forţelor noastre pe baza unor condiţii acceptate. Cea mai mare parte a armatei terestre s-ar întoarce în ţară. Marina şi aviaţia noastră ar continua să rămînă în Pacificul occidental, avînd baze pe teritoriile unor aliaţi care le acceptă. Să comparăm această situaţie cu o înfrîngere reală, ca aceea suferită de Reichul lui Hitler sau de Japonia imperială. Să ne gîndim la capitularea necondiţionată, la dezarmarea forţelor, la ocuparea teritoriului, la judecarea şi executarea liderilor din timpul războiului şi atunci, dacă devine avantajos să ne retragem forţele de pe teritoriul Asiei de sud-est, să încetăm a mai vorbi despre „înfrîngere".

Este de la sine înţeles că trebuie să acceptăm ideea că am făcut o greşeală şi este dureros să ne gîndim la ceea ce ne-a costat în oameni şi materiale. Prestigiul american, în ce priveşte con-

Blocada de la Khe Sanh e greu de străpuns chiar şi pentru avioanele americane, care constituie singurul mijloc de aprovizionare a miilor de puşcaşi marini încercuiţi de patrioţii sud-vietnamezi

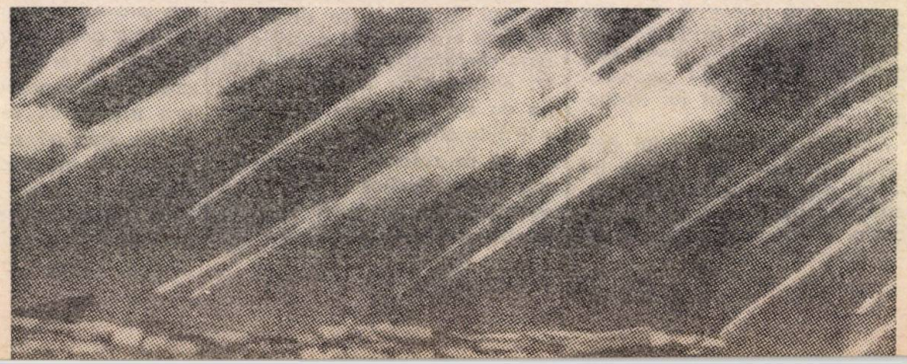

sideraţia faţă de înţelepciunea noastră şi respectul faţă de puterea noastră, va avea de suferit. De fapt, a şi suferit o lovitură.

Cît de mare va fi această lovitură depinde de graba şi claritatea cu care ne vom da seama că unitatea de măsură cu care vom măsura eşecul depinde de amploarea ţelurilor pe care le proclamăm. Dacă sîntem un poliţist mondial, înseamnă că am suferit un dezastru. Dar dacă sîntem doar o mare putere între alte puteri, fără nici un fel de iluzii de atotputernicie, am făcut doar o greşeală costisitoare, dar nu ireparabilă.

LE SOIR

BRUXELLES

Paul-Henri Spaak

CRIZA BELGIANĂ

SCRIU acest articol cu o melancolie născută din nelinişte. Belgia se zbate într-o criză a cărei gravitate nu poate fi subestimată. Problemele care i se pun fiind deseori de ordin psihologic şi sentimental, argumentele de înţelepciune şi de raţiune au puţină greutate pentru rezolvarea lor.

Între extremiştii care se ridică cu patimă unii împotriva celorlalţi, moderaţii par „trădători". Totuşi, continui să cred că ei reprezintă majoritatea în ţară. Greutatea constă în a-i uni şi a le da curajul să reziste extremiştilor din Flandra, Valonia şi de la Bruxelles.

Străinii ne privesc şi nu ne înţeleg. Pentru a înţelege ce anume se petrece, trebuie să examinăm succesiv reacţiile flamanzilor, valonilor şi bruxellezilor.

Flamanzii au fost multă vreme prost trataţi în Belgia. Pînă în 1914, nici administraţia, nici justiţia, nici învăţămîntul nu foloseau limba lor. A fost necesar ca ei să lupte pentru a-şi cuceri drepturile esenţiale. La revendicările lor administrative, lingvistice şi culturale se adăuga o problemă socială. În Flandra, flamanda era limba poporului ; franceza — cea a unei minorităţi nobile sau burgheze. Pe atunci, revolta flamanzilor era deci legitimă. Azi, este mai puţin explicabilă. Ei au obţinut ceea ce cereau. Învăţămîntul, justiţia, administraţia folosesc limba lor.

Dar această justiţie realizată nu pare să fi potolit spiritul lor revendicativ. Noua generaţie, cea care nu a cunoscut situaţia inadmisibilă din trecut, nu pare complet vindecată de vechile răni. Se poate crede că anumiţi tineri caută o revanşă sau contribuie la dezvoltarea unor complexe care nu mai au nici o justificare.

Incidentele petrecute la Louvain ilustrează această stare de spirit. Louvain, oraş flamand, are şansa extraordinară de a fi sediul uneia din cele mai celebre universităţi europene, centru intelectual care, de secole, iradiază strălucire în lume. Această universitate constituie unul din giuvaerele civilizaţiei noastre occidentale. Pentru orice om rezonabil, ideea ca universitatea să fie distrusă cu bună ştiinţă — sub pretextul că acolo 10 000 de tineri învaţă în limba franceză şi că, în consecinţă, în oraşul locuit de ei se menţine o anumită francofonie — pare de neînţeles.

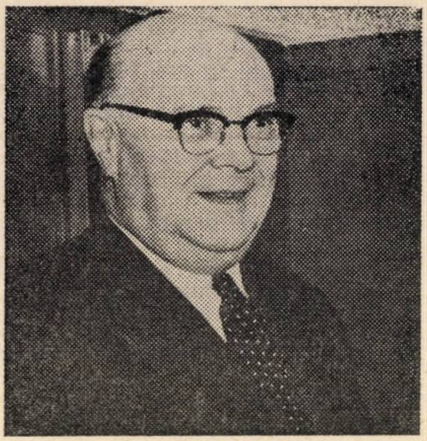

Paul-Henri Spaak

Prin ce anume integritatea Flandrei este ameninţată de această situaţie specială care nu se poate repeta nicăieri ?

Chiar în momentul în care adversarii lor de ieri înţeleg necesităţile bilingvismului şi se adaptează la ele, un anumit număr de flamanzi par să conteste realităţile acestei îmbogăţiri. Voinţa lor de a se păzi de orice influenţă franceză dovedeşte un sentiment de inferioritate şi o lipsă de încredere în propria lor cultură. Interesul lor evident este de a păstra un strîns contact cu un mare curent de civilizaţie care nu li se opune ci le lărgeşte orizontul intelectual şi posibilităţile materiale.

Evident, reacţia extremiştilor nu este rezonabilă şi forma pe care au dat-o revendicărilor lor : „Wallen buiten !" („Valonii afară !") conţine concomitent un element de ură şi dispreţ care provoacă revolta acelora cărora li se adresează, deoarece ei au contribuit la măreţia universităţii de unde se încearcă izgonirea lor.

Cazul valonilor este diferit. Ei au alte probleme. Integritatea francofonă a Valoniei nu este pusă sub semnul întrebării. Franceza domneşte acolo necontestată. Dar Valonia, care a fost multă vreme partea cea mai bogată a Belgiei, trece azi printr-o perioadă de declin economic. În Europa, aceasta nu constituie un fenomen izolat.

Dacă Valonia trece prin această perioadă de declin, aceasta se datorează unor cauze economice. Valonia a fost prosperă pe vremea cînd cărbunele era elementul esenţial al bogăţiei ei. Ea şi-a pierdut situaţia privilegiată de cînd industria minieră, în ciuda uriaşului efort depus pentru salvarea ei, îşi duce viaţa din greu. În ciuda tuturor fondurilor cheltuite pentru sprijinirea ei, nu s-au obţinut rezultate pozitive. Se poate pune întrebarea dacă a fost o politică înţeleaptă şi dacă n-ar fi fost mai bine ca sumele consacrate ei să fi fost investite pentru crearea de întreprinderi noi şi rentabile.

Realitatea economică de azi este evidentă : există o tendinţă de deplasare a industriilor importante spre mare. Valonii sînt pe drept cuvînt neliniştiţi de această tendinţă. Dar o asemenea situaţie nu este lipsită de remedii. Opera de reconversiune care se impune este posibilă. Dar nu în federalism, nu repliindu-se asupra ei înseşi, îşi va găsi Valonia salvarea. Dimpotrivă, ea trebuie s-o caute în cadrul unei politici economice de expansiune la nivel belgian şi, mai mult încă, la nivel european. Ea are nevoie de o infrastructură de drumuri şi căi navigabile pe măsura nevoilor ei. Are nevoie de mijloace de investiţii considerabile, pe care, izolată, nu şi le va putea procura niciodată.

Aceasta nu împiedică asigurarea autonomiei ei culturale, descentralizarea administraţiei, prea concentrată la Bruxelles, şi nici crearea de societăţi regionale de dezvoltare. Toate aceste măsuri pot fi bune dacă sînt luate în cadrul unei Belgii nu unitare, aşa cum prevedea Constituţia din 1830, ci unite.

Problemele ce se pun la Bruxelles sînt poate cel mai greu de rezolvat din cauza elementelor contradictorii care se înfruntă acolo. Bruxelles, oraş flamand din punct de vedere istoric, este locuit azi de o foarte mare majoritate de francofoni. Este, de asemenea, capitala unei ţări în care cei mai mulţi locuitori sînt flamanzi. Iată elementele care trebuie împăcate.

Bruxelles trebuie să primească pe toţi belgienii. În consecinţă, este necesar ca flamanzii care locuiesc sau care vin în oraş să se simtă absolut ca la ei acasă, fără nici un fel de restricţii sau dificultăţi. Dar bruxellezii sînt adepţi ai libertăţii lingvistice şi, în special, ai libertăţii capului de familie în materie de învăţămînt. Ei resping orice legi cu caracter de constrîngere. Această voinţă sănătoasă provoacă simpatie. Anumite compromisuri urmărite cu bună credinţă de guverne anterioare s-au dovedit a fi inaplicabile. Este necesar să se recunoască acest lucru şi să se renunţe la ele.

Regimul lingvistic special care se impune la Bruxelles trebuie să fie extins în mod rezonabil la anumite comune din periferia lui. Există minorităţi lingvistice care trebuie să fie apărate. Dacă nu depăşeşte limite rezonabile, o asemenea politică nu poate pune în pericol nici integritatea Flandrei, nici cea a Valoniei, şi va garanta anumite drepturi ale omului care se află la baza civilizaţiei noastre.

Bruxelles, primitor pentru flamanzi, respectuos faţă de limba şi tradiţiile lor, nu poate fi cucerit de ei. Orice încercare de acest gen provoacă tulburări grave şi este menită eşecului.

Iată, rezumate în mod schematic, poate cam prea schematic, problemele care se pun Belgiei îngrijorate. Ar fi fost necesar să fie rezolvate înainte de a se recurge la alegeri. Ar fi fost înţelept, dar se pare că este imposibil din punct de vedere politic. Regret, deoarece mă îndoiesc că Parlamentul, întrunit după cîteva săptămîni de campanie electorală în care se vor înfrunta atîtea patimi, va fi mai capabil să rezolve dificultăţile decît acela dizolvat.

Adevăratele probleme sînt cele economice şi sociale, dar o realitate împotriva căreia nu se poate face nimic pune pe primul plan problemele create de existenţa a două comunităţi şi a entităţii bruxelleze. Este un lucru regretabil, dar care nu poate fi ocolit. Prima sarcină a noului Parlament şi a

→

noului guvern va fi de a le rezolva nu una cîte una, ci toate împreună. Va trebui să li se acorde o prioritate absolută. Va trebui să se prezinte un ansamblu de soluţii pentru Louvain şi dezvoltarea universităţii ; pentru Bruxelles, reforma lingvistică şi extinderea ei ; pentru reforma Constituţiei şi apărarea minorităţii francofone ; pentru descentralizarea administrativă şi economică. Pentru a reuşi, moderaţii trebuie să se unească. Problema care se pune este dacă vor şti să sacrifice pentru moment — şi pentru binele general — cîteva din revendicările lor speciale ; dacă, pentru a salva esenţialul, vor şti să amîne pentru mai tîrziu înfăptuirea anumitor reforme mai puţin urgente.

Frontierele care despart pe moderaţi de extremişti nu mai sînt delimitate de partidele politice, aşa cum există ele. Iată de ce uniunea naţională a moderaţilor poate rezolva criza prin care trece Belgia. Vor putea ei oare s-o realizeze la timp ? Iată adevărata problemă.

L'EXPRESS

PARIS

Jean-Jacques Servan Schreiber

PROBLEME SPANIOLE

ÎN PLIN CLIMAT de interzicere a publicaţiilor liberale şi de înăsprire generală a regimului din Spania, în decurs de două zile s-au desfăşurat trei dialoguri publice, lungi, minuţioase. Martori au fost ziariştii francezi care se află împreună cu mine la Barcelona. Toate problemele economice şi politice, chiar şi cele mai arzătoare (libertatea de asociere sindicală, schimbarea instituţiilor), au fost abordate în mai multe rînduri.

Contrar Portugaliei care, pentru a asigura permanenţa dictaturii, a hotărît să rămînă o autarhie economică şi continuă să fie închisă pentru lumea modernă, de cîţiva ani Spania a pornit pe „calea Europei". Intensificînd schimburile comerciale cu lumea dinafară, deschizîndu-şi porţile pentru investiţiile străine, responsabilii economiei spaniole au permis ţării lor, după 25 de ani de stagnare, să se dezvolte într-un ritm superior aceluia al Italiei şi abia inferior aceluia al Japoniei.

Dar creşterea economică nu poate rămîne multă vreme o chestiune tehnică. Ea duce, foarte repede, la o ruptură cu obiceiuri, tradiţii, catehisme care îi sînt impuse de o societate politică prea conservatoare. În 1968, Spania se află deci în plină criză.

Criză economică, deoarece experienţa nu poate continua. Îngheţarea salariilor şi preţurilor, interzicerea dialogului şi negocierii în cadrul întreprinderii, persecutarea „comisiilor muncitoreşti" s-au abătut asupra întreprinderilor care se ridicau cu greutate la nivelul concurenţei internaţionale. Frînele, blocările care stînjenesc astfel cursul dezvoltării periclitează concomitent exporturile, investiţiile şi prefacerea industrială.

Criză politică, deoarece întreaga clasă conducătoare a descoperit că acum trebuie să aleagă şi că anul 1968 va fi probabil hotărîtor.

Spania burgheză se pronunţa pentru deschiderea spre Europa, se afla în căutarea unui nivel de trai mai ridicat ; ea ştie acum că această căutare nu poate fi despărţită de libertăţile politice elementare. Pînă şi conducătorii cei mai apolitici din economie ştiu azi că criteriile de pură rentabilitate impun negocierea, dialogul, contractul — fără de care schimbările extrem de rapide ale tehnologiei moderne devin insuportabile şi în curînd impracticabile.

După exact 30 de ani de la prăbuşirea rezistenţei republicane din Catalonia în faţa diviziilor franchiste, întreaga Spanie se află din nou la răscrucea istoriei. „Cei care îşi închipuie că ne vor determina să transformăm instituţiile noastre prin intermediul economiei europene, să nu-şi facă iluzii ; vom şti să zădărnicim calculele lor", a spus generalul Franco luna trecută Parlamentului spaniol.

Dar situaţia nu este chiar atît de simplă. Căci Franco, care nu este atît de mărginit, nu vrea nici să piardă „prilejul european". Ministrul lui de externe (care ocupă în mod solid această funcţie de zece ani) acţionează energic şi făţiş pentru asocierea Spaniei la Piaţa comună şi îşi exprimă în mod public regretul că Comisia de la Bruxelles nu a obţinut din partea celor şase ţări un mandat mai precis pentru a accelera negocierea. Cel puţin jumătate din miniştrii lui Franco caută ei înşişi toate mijloacele de a forţa pentru ţara lor „drumul Europei", conştienţi totuşi de transformarea internă pe care o va presupune acest lucru, transformare pe care par s-o dorească înainte ca Franco să părăsească scena, pentru a se produce cu cît mai puţine drame posibile.

Democraţii spanioli sînt îndemnaţi să se slujească de Europa ca instrument de eliberare şi datorită presiunii, resimţită în Spania ca şi în alte ţări, a puterii americane. Investiţiile industriale (în special trei centrale nucleare), bazele militare americane (printre care cea de la Rota pentru submarine atomice) au provocat în cele din urmă şi în Spania o creştere a conştiinţei şi o voinţă de autonomie.

În fiecare sector, preferinţa este acordată în principiu — din păcate, deseori, în fapt, ea nu se poate materializa — fuziunii cu societăţi franceze, vest-germane şi engleze. Dar boicotul de facto pe care autorităţile Comunităţii europene continuă să-l aplice Spaniei franchiste menţine economia spaniolă în starea de dependenţă faţă de S.U.A.

Claritatea, precizia, moderaţia cu care 2 000 de studenţi de la Facultatea din Barcelona au dezbătut cu noi aceste probleme ni s-au părut o dovadă de maturitate politică.

Dacă acţiunea europeană are un sens, care să nu fie doar îmbogăţirea materială, dovada ar constitui-o readucerea Spaniei la viaţa democrată.

Jean-Jacques Servan Schreiber (în picioare la tribună), directorul săptămînalului parizian „L'Express", la o întîlnire cu studenţi madrileni

THE OBSERVER

LONDRA

RHODESIA : RISCURI PE TERMEN LUNG

SPÎNZURÎNDU-I pe cei trei africani, regimul Smith a fost credincios esenţei sale. Nu hotărîrea guvernului de la Salisbury de a-i executa pe cei trei şi de a ignora acţiunea de graţiere a reginei este ceea ce ar trebui să provoace mirare, ci reacţia de surprindere dureroasă pe care a provocat-o în Anglia. E ca şi cum oamenii s-ar arăta miraţi descoperind că tigrii sînt carnivori şi nu vegetarieni. Într-adevăr, trebuie să spunem că hotărîrea regimului Smith de a-i spînzura pe cei trei bărbaţi a risipit perdeaua de fum a speranţelor vagi care au caracterizat atitudinile faţă de Rhodesia manifestate în Anglia.

Într-adevăr, problema nu implică natura precisă a crimelor pentru care cei trei oameni au fost condamnaţi şi nici argumentele legale în susţinerea apelu-

lui. Doi dintre cei trei au fost condamnaţi pentru o crimă politică, dar dacă ne gîndim bine, la aceasta ne putem aştepta atunci cînd o majoritate lipsită de putere constată că singura sa posibilitate de protest constă în violenţă. Repetăm că apelul nu se referea la sentinţe, ci la îndelungatul termen de aplicare a acestora şi la refuzul de a se permite celor condamnaţi să folosească pînă la capăt posibilităţile legale, prezentînd cazul lor Consiliului Privat din Londra.

Este de la sine înţeles că ceea ce Smith şi sprijinitorii săi doresc de fapt este recunoaşterea formală a puterii lor De aici şi folosirea celor trei africani ca o armă politică. Dar cu toate că Smith a reuşit să demonstreze că guvernul britanic este lipsit de orice putere în această situaţie, el a făcut acest lucru cu preţul de a face imposibilă, pentru oricare guvern din Anglia, recunoaşterea regimului său. El a dat o lovitură mitului care afirma că este rezonabil şi chiar dispus să ajungă la un acord cu Anglia.

Desigur, el a dorit să ajungă la un acord, dar numai în condiţiile stabilite de el. Nu a existat nici un fel de dificultate, în toată perioada de la declaraţia unilaterală de independenţă, de a se ajunge la un acord, cu condiţia să se fi acceptat continuarea guvernării Rhodesiei de către minoritatea albă. Desigur, el s-ar fi arătat dispus să înscrie într-un asemenea acord cîteva clauze liniştitoare ; dar nu a existat nici un semn că ar fi fost dispus să acorde o putere reală majorităţii africane, indiferent cînd. Şi tocmai această problemă este în joc.

Ar fi, poate, foarte comod să se argumenteze că deoarece Anglia nu poate scăpa de regimul Smith, ar face mai bine să se împace cu această situaţie. Dar acest raţionament este greu de susţinut cînd ne dăm seama că orice acord ar alinia Anglia la un regim care nu are numai un caracter făţiş rasist, dar şi explicit tiranic.

În ce situaţie se află deci guvernul britanic ? Este clar că Wilson — dacă nu doreşte să divizeze şi mai adînc partidul laburist — nu-şi poate permite acum să facă vreun gest conciliator faţă de regimul Smith. Politica sancţiunilor, aşa cum este aplicată astăzi, nu a reuşit să-l îngenunche pe Smith, aşa cum precizau cu exces de optimism miniştrii la începutul crizei. Chiar şi în această situaţie, politica sancţiunilor — cu toate slăbiciunile sale — a avut efectul pozitiv de a împiedica un succes desăvîrşit pentru regimul rebel şi a împiedicat ca el să fie recunoscut, fie chiar şi de o singură ţară. Dar guvernul poate face astăzi ceva mai bun decît să acţioneze ca şi cînd Rhodesia nu ar exista şi să spere că problema va fi rezolvată într-o zi, pretinzînd că o asemenea problemă este inexistentă ?

De fapt, Rhodesia nu este decît o parte a unei mult mai mari sfidări : aceea pe care o prezintă o minoritate albă care conduce o majoritate neagră pe toată întinderea de sud a Africii. Pe termen lung, aceasta este o situaţie care în mod clar nu poate fi suportată, este o situaţie de natură să explodeze în violenţă.

Ea reprezintă, de asemenea, o dramă ce va avea efecte care vor depăşi cu mult hotarele Africii. Într-adevăr, este o situaţie în care va fi imposibil oricui să adopte o poziţie de neutralitate. Oricine se va ţine deoparte va risca să fie acuzat că sprijină în mod pasiv regimurile existente. Din această cauză Anglia este implicată, fie că ne place sau nu, adînc implicată, datorită rolului său istoric de a fi participat la crearea actualului sistem.

Este vorba de o perspectivă pe termen lung. Pe termen scurt, guvernul britanic nu va fi probabil în măsură să facă prea mult. Dar Anglia poate contribui în mare măsură la un efort mai larg : şi anume aducînd problema în faţa O.N.U., nu într-o încercare de a complica problemele, ci într-o încercare pozitivă de a determina începerea unei campanii internaţionale mai efective. În special, s-ar putea cere O.N.U. să facă două lucruri.

În primul rînd, să lărgească actuala listă a sancţiunilor : incluzînd de exemplu nichelul şi făcînd mai dificile călătoriile în străinătate pentru rhodesieni. (De exemplu de ce B.O.A.C. continuă să mentină în funcţiune serviciul dintre Salisbury şi Londra ?) În al doilea rînd, prin crearea unui sistem mai eficace de supraveghere a sancţiunilor, răspundere care a revenit pînă acum numai Angliei. (În momentul de faţă, mulţi dintre cei care nu respectă sancţiunile sînt partenerii noştri comerciali, ceea ce face ca atribuţiile unui poliţist solitar să fie deosebit de dificile.) Ar trebui să se ceară O.N.U., pe baza unei rezoluţii a Consiliului de Securitate, să înfiinţeze un inspectorat al sancţiunilor, care să investigheze, să ceară explicaţii celor care încalcă hotărîrile.

Acest gen de politică nu va fi probabil uşor de aplicat şi nici nu va da rezultate grabnice. Dar într-o tot mai mare măsură el va crea o confruntare cu Africa de Sud şi Portugalia, ţări care susţin Rhodesia. S-ar putea chiar ca pînă la urmă să fie necesară aplicarea unei presiuni armate împotriva albilor fortificaţi.

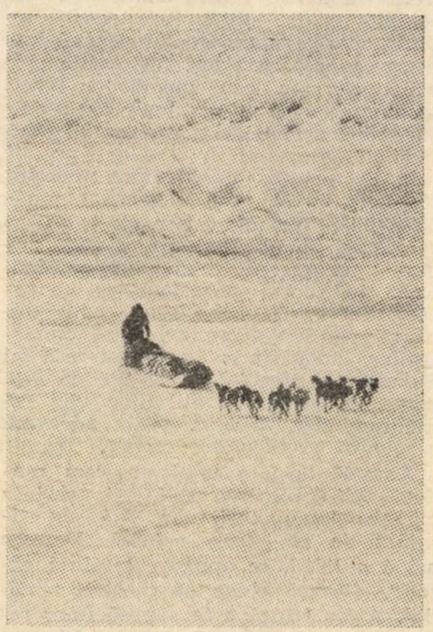

Cei patru membri ai expediţiei britanice peste Polul Nord îşi continuă temerara lor călătorie. De curînd, expediţia fusese blocată la 70 mile de Point Barrow (Alaska) din pricină că gheaţa plutitoare pe care călătoreau începuse să se spargă de jur împrejurul lor

Rinascita

ROMA

INDONEZIA : MECANISMUL „NOII ORDINI"

În urma unei călătorii în Indonezia, Philippe Gavi a publicat în revista „Rinascita" un reportaj în care se referă la unele aspecte ale evenimentelor desfăşurate în toamna anului 1965 ca şi la situaţia actuală din ţară. Reproducem fragmente din articolul său.

ACUM DOI ANI, între 300 000 şi 500 000 de comunişti au fost ucişi în Indonezia, în condiţii care încă nu au fost clarificate. Acum doi ani... Martorul ne descrie surîzînd politicos evenimentele care, între octombrie 1965 şi ianuarie 1966, au înecat în sînge Bojolali. Îi plac amănuntele şi nu ezită să reproducă gesturile călăilor. Fără să-şi dea seama, ne dezvăluie tot mecanismul unei maşini de ucis a cărei existenţă, „învingătorii din 1965, oamenii „noii ordini indoneziene", au negat-o : „Spre sfîrşitul lui octombrie, au sosit R.P.K.D.A. (trupele speciale de paraşutişti). Ne era frică de ei şi îi loveam cu pietre. Paraşutiştii au trebuit să ne explice că veniseră să ne ajute să luptăm împotriva comuniştilor. Ne-au instruit, ne-au învăţat să ucidem cu bastoane de cauciuc şi bete de bambus ascuţite. În general, paraşutiştii erau cei care ucideau. Uneori îi torturau mai întîi pentru a afla unde se ascundeau ceilalţi comunişti".

— Cine îi constrîngea ?

— „Paraşutiştii, militanţii N.U. (Nahdatul Ulama — partidul musulman ortodox). În toate serile, între orele 9 şi 10, în cimitirul de aici erau ucişi doi sau trei comunişti".

...În general, atît guvernul indonezian cît şi o anumită presă internaţională susţin că armata s-ar fi limitat să intervină împotriva conducătorilor comunişti, că nu ar fi participat, ba chiar ar fi încercat să controleze campania de genocid. În ciuda tuturor falsificărilor şi explicaţiilor magice, mărturiile protagoniştilor la evenimentele din 1965 dezmint declaraţiile de inocenţă ale „noii ordini".

...Numele companiilor R.P.K.D.A. impresionează : Drakula, Cobra... Fondată în 1957 de un fost elev al iezuiţilor, Ignazio Slamet Rijdi, R.P.K.D.A. se inspiră din tactica beretelor verzi americane : aceeaşi uniformă de camuflare, aceeaşi instrucţie, aceeaşi atitudine arogantă. Se întîmplă ca un şir de 100 de maşini să se întindă pe mulţi kilometri în spatele unui pluton de paraşutişti în marş. Cine ar îndrăzni să atingă susceptibilitatea acestor soldaţi depăşindu-i, cine ar îndrăzni să-i jignească pe aceşti paraşutişti care, prin cele 12 batalioane (circa 15 000 de oameni), constituie forţa de şoc a „noii ordini", pentru care au fost în parte un *deus ex machina ?* În Indonezia sînt văzuţi

→

pretutindeni în haine civile, în uniforme, însărcinați cu securitatea posturilor-cheie și cu protecția „celor mari" ai regimului, în fața Palatului președintelui Sukarno la Bogor, în anticamerele sediilor partidelor musulmane sau ale organizațiilor studențești.

Ca și majoritatea cadrelor R.P.K.D.A., și în general a oamenilor „puternici" indonezieni, generalul Soejono, comandantul șef al R.P.K.D.A., și aghiotantul său au studiat într-o școală militară americană. Proamericani convinși, adepți ai „teoriei dominoului" în Asia de sud-est, ei sînt susținătorii unei politici de dreapta ultra extremiste.

...Un fel de blestem continuă să planeze astăzi asupra insulei Bali și a centrului și estului Jawei. Pretutindeni locuri îngrădite cu sîrmă ghimpată, baricade, geamurile ferestrelor încă sparte. Apoi, steagurile „învingătorilor", monumentele în cinstea „învingătorilor", „învingătorii" care defilează pe străzi. Poveștile a mii de atrocități circulă din gură în gură. Dar aceste legende nu reușesc să te facă să uiți realitatea unei drame social-economice care stă la baza masacrelor din 1965, și fără îndoială a ciocnirilor de mîine.

Ne-am întîlnit cu Ali într-un sătuc în apropiere de Bojolali. Bucățica lui de pămînt neirigată nu ajunge pentru hrana familiei (are patru copii). Trebuie să muncească la un cuptor mic de fabricare a cărămizilor și în timpul perioadei de recoltare cîștigă 20 de rupii pe zi, plus mîncarea, muncind pe orezăriile țăranilor bogați (un dolar este egal cu 180 de rupii).

„Nu — admite el — viața mea nu este frumoasă. Mulți țărani sînt ca mine. Nu au pămînt sau au numai pămînt neirigat și trebuie să ceară de lucru altor proprietari".

Ali explică în felul lui problema fundamentală a Jawei și Bali: prea mulți locuitori, pămînt insuficient, muncă insuficientă și prea mulți privilegiați.

Mizeria este cumplită mai ales în regiunile neirigate, cu recoltă foarte slabă, și în special în masivul Gunung Kidul.

„Ne zbatem între viață și moarte" — ne spune directorul unei școli tehnice care cîștigă 300 de rupii pe lună, într-un sat de munte.

În acești munți, puțin fertili, mizeria continuă să crească. Aici se dezvoltă, izolată de o economie de schimb, o economie de subzistență. Rapoarte redactate de preoți denunță toate simptomele subdezvoltării: boli, nutriție proastă, subnutriție. Cîțiva militari, cîțiva negustori — în general musulmani ortodocși — domină în acești munți. Majoritatea tinerilor trebuie să coboare în cîmpie ca să găsească de lucru.

Problema se complică și mai mult în Jawa răsăriteană, unde existența moșierilor și a unor mari întinderi de pămînt aparținînd moscheilor agravează situația țăranilor înșetați de pămînt. La Surabaja, capitala Jawei răsăritene, am cunoscut un înalt funcționar care posedă peste 100 de hectare de pămînt, deși reforma agrară din 1960 îi permite numai 7,5. Este un hadji (a fost în pelerinaj la Mecca) și un militant al N.U. Problema agrară din Jawa răsăriteană coincide, de fapt, cu o problemă politico-religioasă: hadji-ii care posedă peste 100 de hectare, și moscheile se opun aplicării unei reforme agrare ce le-ar amenința interesele.

În consecință, peste 50 la sută din țăranii din Jawa centrală și răsăriteană nu posedă pămînt și trebuie să muncească în contul proprietarilor, în general, musulmani, pentru salarii infime. Pe lîngă aceasta, majoritatea celorlalți țărani primesc numai 20 la sută din recoltă, fie ca arendași, fie pentru că sînt datornici negustorilor sau proprietarilor musulmani. În sfîrșit, ei sînt victimele speculei negustorilor care cumpără produse agricole la prețuri foarte mici cu complicitatea funcționarilor corupți.

Multe fabrici au fost închise, altele lucrează cu 50 la sută din capacitatea de producție. Oficial nu există șomeri, în realitate, numeroși muncitori, care din punct de vedere oficial nu sînt șomeri, primesc salarii de subzistență în schimbul unor munci de hamali, poștași, vînzători ambulanți și pot fi considerați semișomeri. Numărul celor fără casă crește tot mai mult. Sînt peste 20 000 în Jawa centrală și 3 000 la Djodja. Periodic, poliția și armata fac razii și îi transportă pe cei fără casă în camioane cu destinații necunoscute.

...Militarii continuă și astăzi să denunțe „pericolul comunist". Periodic sînt înăbușite presupuse comploturi, sînt învinse presupuse grupuri înarmate. Denunțarea „pericolului comunist" slujește mai întîi de toate la justificarea uriașei forțe militare indoneziene și a abuzurilor sale de autoritate. În afară de aceasta, astfel este posibil să se treacă în umbră inerția autorităților pe plan economic și social. Peste tot domnește corupția.

După comuniști este rîndul militanților Partidului Național Indonezian să fie eliminați de pe scena politică. Începînd din 1966, adevărații „învingători" ai „noii ordini" (proprietarii musulmani, funcționarii superiori, militarii promovați în grade superioare) au trecut la atacul P.N.I., acuzîndu-l de complot pentru restaurarea „vechii ordini", ceea ce li se pare suficient să justifice „vînătoarea" lor. Sistematic „învingătorii" iau locul membrilor P.N.I. în funcțiile cele mai bănoase ale administrației, armatei sau economiei. Fără îndoială, din cînd în cînd se produc încă ciocniri, în general între tineretul P.N.I. și cel al partidelor musulmane.

Criticile cele mai aspre ale P.N.I. se referă la politica externă a „noii ordini": recurgerea la ajutoare occidentale, restituirea proprietăților confiscate. Pentru ei „noua ordine" înseamnă sfîrșitul luptei împotriva neocolonialiștilor, îndepărtarea de la putere a lui Sukarno și sfîrșitul P.N.I. Pe de altă parte, ei adoptă o atitudine vag romantică, dar, desigur, puțin adecvată rezolvării problemelor sociale.

Această lipsă a unui program realist explică slăbirea P.N.I. și ușurința cu care „învingătorii" din 1965 l-au eliminat de pe scena politică. Deja o aripă a P.N.I. se apropie de „învingători", dispusă chiar să dizolve partidul. Aripa stîngă este supusă unor represalii dure. Centrul „vegetează", este dispus să încheie compromisuri și poate că speră ca, jucînd pe cartea stîngii, să cîștige la alegerile amînate pentru 1969.

Noii „stăpîni" continuă să facă promisiuni care pînă acum nu au modificat cu nimic problemele de fiecare zi ale oamenilor muncii.

profil

Seewoosagur RAMGOOLAM

primul ministru al Insulei Mauriciu

Cu zece zile în urmă, la 12 martie 1968, în timp ce contratorpilorul britanic „Tartar" și contratorpilorul indian „Delhi", ancorate în golful Port-Louis, trăgeau treizeci și una de salve pentru a marca acordarea independenței Insulei Mauriciu, mulțimea adunată în centrul capitalei asista la înălțarea noului drapel al statului. Drumul spre independență al Insulei Mauriciu avea să fie hotărît de alegerile parlamentare din 1967, cînd majoritatea alegătorilor s-a pronunțat în favoarea candidaților Partidului independenței, care a obținut 39 de mandate din totalul de 62. Prin aceasta, Partidul mauritian, adept al „asocierii" insulei la Marea Britanie (vezi „Lumea" nr. 12) a fost înfrînt. Liderul Partidului independenței, Seewoosagur Ramgoolam, a fost numit prim-ministru și însărcinat cu formarea noului cabinet.

Născut la începutul acestui secol (1900), Seewoosagur Ramgoolam urmează școala primară la Colegiul regal din Insula Mauriciu, după care pleacă la Londra pentru a studia medicina. Înapoindu-se în insulă în 1935, Seewoosagur Ramgoolam împletește activitatea medicală cu cea administrativă. Consilier municipal între 1940—1953, membru al consiliului legislativ și executiv în 1948, primar al capitalei Port-Louis în 1958, ministru de finanțe între 1960—1961, lider al parlamentului în 1960, director al ziarului „Advance", Sir Seewoosagur Ramgoolam „se bucură de respectul tuturor comunităților care formează populația multirasială a Insulei Mauriciu" („The Times").

În cadrul unei conferințe de presă prilejuită de manifestările legate de acordarea independenței insulei, Seewoosagur Ramgoolam și-a anunțat intenția de a-și asuma, pe lîngă funcția de prim-ministru și pe aceea de ministru de interne și ministru al afacerilor externe. El a declarat că țara sa își va depune candidatura la Organizația Unității Africane (O.U.A.) („În realitate — a adăugat el — noi aparținem Africii"). Zilele trecute a fost prezentată Organizației Națiunilor Unite o cerere de primire a Insulei Mauriciu în organizație.

Insula Mauriciu, a subliniat primul ministru, este gata să coopereze cu toate țările prietene, din Est și din Vest, și să mențină în continuare aceleași legături strînse cu insulele vecine, Reunion și Madagascar.

R. D.

poșta redacției

EVALUĂRI DIFERITE

Vladimir Onofrei, Galați. Diferendul dintre Franța și N.A.T.O. în privința costului instalațiilor militare dezafectate de pe teritoriul francez nu a fost soluționat. N.A.T.O. apreciază de la 125 pînă la 200 de milioane de dolari cheltuielile necesitate de transferarea acestor instalații în afara hotarelor Franței. Se afirmă, de asemenea, că valoarea construcțiilor care vor rămîne în Franța este de peste un miliard de dolari. Guvernul francez ripostează că majoritatea acestor construcții nu-i sînt de folos și că reamenajarea terenurilor pe care sînt amplasate, spre a fi readuse în starea lor inițială, va costa o sumă echivalentă cu cea cerută drept compensație. S-a căzut în schimb de acord pentru răscumpărarea de către Franța a sediului Consiliului Ministerial N.A.T.O., situat la Paris, în Bois de Boulogne. Moderna clădire cu 800 de birouri pentru 2 000 de persoane și 12 săli mari de conferință va fi plătită cu 17,5 milioane de dolari (88 de milioane de franci). Se crede că va fi afectată Ministerului Educației Naționale. N.A.T.O. va folosi acești bani pentru construirea unui sediu permanent la Bruxelles.

PREJUDECĂȚILE DISPAR

Cristina Danciu, Turnu Măgurele. Căsătoria lui Rajiv Gandhi, fiul primului ministru al Indiei, cu tînăra italiană Sonia Marino nu a fost considerată în India un act neobișnuit, de natură să provoace proteste. Prejudecățile religioase și de castă au început să piardă din forță. Lucrurile s-au schimbat mult chiar în raport cu anul 1943, cînd hotărîrea Indirei Nehru (o hindusă) de a se căsători cu Feroze Gandhi (un parsi) stîrnise o furtună de proteste. După cum am arătat și cu alt prilej, Feroze Gandhi nu se înrudea cu Mahatma Gandhi care, după cum se știe, era el însuși hindus.

CAZUL SEJNA

Nicolae Ionașcu, comuna Tulgheș, județul Harghita. 1) Am extras datele solicitate de dv. în legătură cu cazul Jan Sejna din ziarul „Svobodne Slove" : În anul 1950 a fost încorporat în armată. Un an mai tîrziu a devenit ofițer activ, cu gradul de locotenent. După încă un an a fost numit locțiitor al instructorului politic într-o brigadă de geniu. Apoi, peste doi ani a dobîndit gradul de maior și funcția de locțiitor politic al comandantului trupelor de geniu. În 1956 a fost numit șef al secretariatului și secretar al colegiului militar de pe lîngă ministrul apărării naționale. Din anul 1964 și pînă în februarie 1968 a fost prim-secretar al comitetului de partid din Ministerul Apărării Naționale. Anul trecut, Sejna a fost avansat la gradul de general-maior. Din anul 1956, Sejna fusese neîntrerupt deputat pentru raionul Litomerice în Adunarea Națională, iar în ultimul timp, membru al Prezidiului Adunării Naționale. Într-un comunicat al procuraturii generale cehoslovace se arată că „Sejna este urmărit pentru activitate infracțională, de furt din avutul obștesc, precum și pentru abuz de putere în calitatea sa de reprezentant obștesc". Afacerea Sejna a fost declanșată la 21 februarie a.c., cînd procurorul general a trimis cancelariei Adunării Naționale o scrisoare în care cerea urmărirea penală și arestarea sa. La 27 februarie, Adunarea Națională și-a dat consimțămîntul pentru urmărirea penală a lui Sejna. Între timp, însă, Sejna, împreună cu fiul său în vîrstă de 18 ani, părăsise, la 25 februarie, teritoriul Cehoslovaciei, ajungînd, prin Ungaria și Iugoslavia, în Italia. De aici, la bordul unui avion american, a traversat oceanul, oprindu-se în S.U.A. Prezidiul Adunării Naționale a R. S. Cehoslovace a exclus din componența sa pe J. Sejna și a hotărît retragerea calității de deputat a acestuia. De asemenea, printr-un decret al președintelui republicii, lui Sejna i-au fost retrase gradul militar și toate distincțiile primite. Comuniștii de la Ministerul Apărării Naționale al R. S. Cehoslovace au declarat că J. Sejna nu mai este considerat membru al partidului încă din prima zi a demascării activității lui criminale. Guvernul cehoslovac a cerut autorităților S.U.A. extrădarea lui Jan Sejna, urmărit de organele competente ale R. S. Cehoslovace „pentru grave delicte penale, mai ales pentru delapidare, sustragere din bunurile statului socialist și abuz de funcție". Aceste delicte intră în categoria celor pentru care guvernul Statelor Unite, pe baza convenției de extrădare din 1925 existente între cele două țări, este obligat să predea persoanele urmărite. 2) În capitolul din nr. 10 al „Istoriei bombei atomice" nu este nici o greșeală : trupele americane au aflat din emisiunea în limba engleză a postului de radio Tokio despre respectiva deplasare a grupului 509. 3) În răspunsul publicat în nr. 9 ne-am referit la toți cei condamnați la moarte de Tribunalul de la Nürnberg. Este însă bine știut faptul că Goering a reușit să se sinucidă cu trei ore înaintea execuției, luînd cianură de potasiu. Himmler și Goebbels se sinuciseseră înainte de proces.

NUMELE UNOR STRĂZI

Cristea Maciu, București : Denumirile străzilor din București, la care vă referiți, au fost atribuite la 8 octombrie 1878, în onoarea ostașilor români care au luptat pentru independența țării. Decizia respectivă menționa următoarele schimbări : calea Mogoșoaiei să se numească Victoriei ; str. Herăstrău — Dorobanților ; str. Vergului — Călărașilor ; calea Tîrgoviștei — Griviței ; calea Craiovei — Rahovei ; calea Belvedere — Plevnei ; calea Spirei — 13 Septembrie ; str. Filaret — 11 iunie.

TOT DESPRE VERIFICAREA TEORIEI RELATIVITĂȚII

Îmi permit să fac unele completări la interesanta problemă ridicată de cititorul Dumitru Spiridon („Poșta redacției", „Lumea" nr. 11) privitoare la detectarea undelor gravifice : După cum se știe, conform teoriei relativității generalizate a lui Einstein, orice masă supusă unei accelerații emite unde de gravitație. Deși existența lor nu era pusă la îndoială, pînă de curînd nu exista un aparat care să le capteze și să le pună în evidență. Recent, profesorul Weber de la Universitatea din Maryland a reușit să construiască un astfel de dispozitiv. În esență, el se compune dintr-un cilindru de aluminiu lung de 1,50 m, cu diametrul de 60 cm. La trecerea unei unde de gravitație, conform teoriei relativității, lungimea cilindrului variază. Modificarea dimensiunilor sale e detectată și amplificată de un dispozitiv electric cu cuarț ce funcționează pe principiul piezoelectricității. Dispozitivul poate înregistra variații de lungime de ordinul 10^{-14} cm și e plasat într-o cameră vidată. Astfel au putut fi înregistrate, recent, opt evenimente gravifice ce se datoresc probabil unor fenomene cosmologice. Iată, deci, o nouă și evidentă confirmare a teoriei relativității. Vă rog să comunicați tovarășului D. Spiridon că-i stau la dispoziție și cu alte amănunte despre experiența de la Universitatea din Maryland. Recent, prof. Feinberg de la Universitatea din Columbia a lansat o interesantă ipoteză care, oricît ar părea de paradoxal, nu contravine teoriei relativității. E vorba de ipotetica existență în Univers a unor particule numite tachioni, ce se deplasează cu viteze mai mari decît viteza luminii. Deoarece tachionii au sarcină electrică, ei ar putea fi ușor detectați.

Valeriu NAUM
comuna Poiana Vărbilău, județul Prahova

Orice masă supusă accelerației, susținea Einstein, devine sursă de unde gravifice. Încercările savanților de a crea astfel de surse au rămas fără rezultat. Cosmosul le-a oferit însă supernovele sau stelele duble neutronice, generatori de mare putere de unde gravitaționale. În aparatul construit de profesorul Weber, undele gravifice, trecînd prin cilindru, îi schimbă dimensiunile, conform teoriei relativității generale (curbura spațiului se modifică în prezența unei mase gravifice). Cum variațiile lungimii cilindrului sînt foarte mici, prof. Weber și-a construit aparatul în așa fel încît să măsoare o variație de lungime de un milion de ori mai mică decît diametrul unui atom ! Pentru evitarea unor influențe nedorite, aparatul este introdus într-o cameră vidată prevăzută cu filtre acustice. Trebuie menționat faptul că evenimentele gravifice detectate de profesorul Weber sînt deocamdată de origine necunoscută. Să fie o explozie stelară ? Să fie alt fenomen cosmic ? De bună seamă însă că experiența din Maryland constituie un spectaculos salt înainte în elucidarea problemei gravitației.

Prof. Mircea TRIFU
București

Mulțumim ambilor cititori pentru contribuția lor. În legătură cu tachionii (de la cuvîntul grec „tachis", care înseamnă repede), trebuie să precizăm că existența lor este ipotetică. „Mă îndoiesc oarecum că în natură ar exista tachioni dar, fără îndoială, ei merită să fie căutați", a declarat prof. Gerald Feinberg. Fizicienii Michael Kreisler și Torsten Alväger, de la universitatea Princeton, sînt de aceeași părere cu el și, de aceea, au încercat de curînd următoarea experiență : au izolat o sursă de particule și au expus-o unui cîmp electric pentru a detecta eventual presupusele particule încă nedescoperite. Nu au obținut însă nici un rezultat. În cursul verii vor încerca din nou. După cum a arătat Feinberg, teoria sa nu intră în conflict cu teoria relativității deoarece Einstein a exclus vitezele mai mari decît cea a luminii numai pentru particulele accelerate pornind de la viteze mai mici. Tachionii însă — dacă există — ar avea de la origine o viteză mai mare, tinzînd spre o valoare infinită. De asemenea, în completarea răspunsului dat cititorului Dumitru Spiridon, reproducem schema experimentului realizat la Institutul tehnologic din Massachusetts.

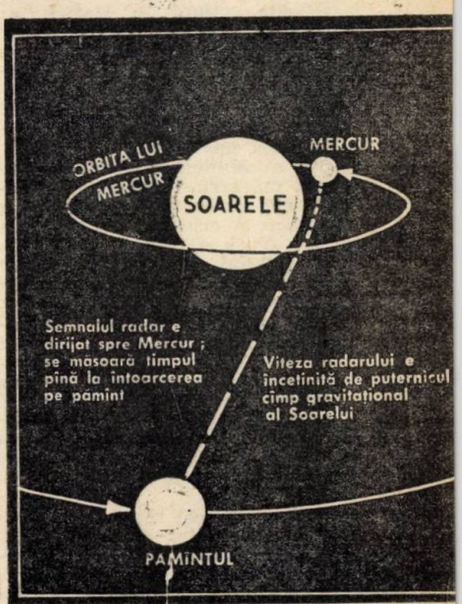

poșta redacției

PREȘEDINTELE INDONEZIEI

Victor Almășan, Oradea. Suharto mai are încă titlul de președinte ad interim al Indoneziei, pe care îl deține de la 11 martie 1966. Se presupune însă că astăzi, 21 martie, Congresul consultativ popular îi va îndeplini cererea exprimată la 11 martie 1968 de a fi desemnat președinte fără rezerva interimatului. (Parlamentul o aprobase anterior). De fapt, el fusese numit inițial pentru doi ani, în așteptarea alegerilor generale, care ar fi trebuit să aibă loc înainte de 5 iunie 1968. La 26 ianuarie, generalul Nasution, actualul președinte al Congresului consultativ, a anunțat că alegerile au fost amînate pentru 1969, urmînd să se elaboreze pînă atunci o nouă lege electorală. Așadar, după toate probabilitățile, la 28 martie, cînd urmează să facă o vizită oficială în Japonia, Suharto va fi deținătorul unui mandat prezidențial de cinci ani. Pentru toate celelalte relații despre Indonezia, vedeți articolul nostru din numărul precedent.

MAFIA ȘI KU KLUX KLANUL

Pantelie Boară, satul Gemeni, județul Mehedinți. Istoricul, evoluția și manifestările cele mai recente ale rasiștilor americani grupați în Ku Klux Klan au fost prezentate destul de amănunțit în revista noastră. Același lucru este valabil pentru Mafia siciliană și pentru sucursalele ei din Statele Unite. Putem adăuga doar, ca un răspuns la ultima dv. întrebare, că nu se cunoaște existența vreunor legături între Mafia și Ku Klux Klan. Mafia americană și cea siciliană lucrează însă mînă în mînă. La Palermo are loc procesul a 17 mafioți acuzați de trafic de stupefiante între Italia și S.U.A. Sînt judecați în absență și 7 membri ai Mafiei americane, printre care celebrul Joe Bananas. În Sicilia, cele mai recente acțiuni ale Mafiei au vizat și vizează în continuare exploatarea prin intimidare a celor sinistrați în urma catastrofalului cutremur din această iarnă ; sînt siliți prin amenințări să-și clădească noile locuințe pe terenuri aparținînd unor protejați ai Mafiei, să cumpere numai mărfurile vîndute de aceștia etc. În ce privește metodele Mafiei americane, poliția din New York a făcut cunoscut că, în ultimul an, cel puțin șase conducători de bande ale Mafiei au fost răpiți de bande adverse, care au obținut ca răscumpărare sume totalizînd 270 000 de dolari. Iată cum se desfășoară de obicei lucrurile : oameni înarmați pătrund cu forța în casa „victimei" și o iau cu ei. Alteori o răpesc în plină stradă. Apoi se trimite o scrisoare precizînd condițiile răscumpărării, „familiei", adică bandei conduse de cel răpit. În cel puțin unul dintre cazurile citate, victima a fost asasinată. Exasperați de modul în care li se aplică lor înșiși propriile lor procedee, gangsterii mafioți au început... să ceară protecția poliției. Procurorul districtului Manhattan a anunțat de curînd arestarea a două persoane implicate într-o asemenea afacere : un răpitor și un răpit. Săptămîna trecută, gangsterii rivali au împușcat mortal la New York pe unul dintre însoțitorii fiului lui Joe Bananas.

PROGRAMUL SPAȚIAL JAPONEZ

Mircea Baciu, Constanța. Programul spațial japonez nu a înregistrat pînă în prezent succese. S-au făcut trei încercări de a plasa un satelit pe orbită și toate trei au dat greș. Oamenii de știință japonezi speră totuși să lanseze primul satelit științific în cursul acestui an, iar primul satelit de telecomunicații — în 1973.

PRIM-MINIȘTRI AI ROMÂNIEI ÎN TRECUT

În legătură cu răspunsul dat cititorului Doru Radoslav din Timișoara despre primii miniștri ai României între 1862—1944 aș vrea să fac unele completări. Guvernul Alexandru Marghiloman a fost ultimul guvern condus de un reprezentant al partidului conservator. După căderea guvernului său, Alexandru Marghiloman a căutat să modifice și să reînnoiască programul partidului conservator, schimbîndu-i totodată denumirea în Partid conservator progresist. Marghiloman a fost acela care a încheiat preliminariile de la Buftea și pacea din 6 mai 1918 de la București. În 1908, Take Ionescu a înființat Partidul conservator democrat care, în 1905, a fuzionat cu gruparea filoantantistă Filipescu. Acest partid și-a schimbat denumirea în repetate rînduri. Al doilea guvern Vaida-Voievod a aparținut Partidului Național-Țărănist, partid care a luat ființă la 10 octombrie 1926 prin fuzionarea partidului țărănist condus de I. Mihalache (luase ființă la 5 decembrie 1918) cu partidul național român condus de I. Maniu (luase ființă în 1867). Guvernul condus de N. Iorga între 18 aprilie 1931—martie 1932 este cunoscut sub denumirea de guvernul Iorga-Argetoianu. Era un guvern de tehnicieni.

Laurențiu Gh. ȘTEFĂNESCU
student, Iași

Între guvernele României dinainte de primul război mondial, ar trebui amintit și „guvernul juriștilor", condus de C. Bosianu (din 1863), ca și guvernul liberal din 1907, condus de D. A. Sturza Scheianul. Mai ales ultimul este necesar să fie menționat întrucît a fost guvernul din timpul marilor răscoale țărănești. Referitor la perioada crizei economice din 1929—1933, trebuie menționat că la conducerea României s-au succedat în acest timp 10 guverne, dintre care 8 au fost ale partidului național-țărănist.

Lucian HERȘCOVICI
student, Iași

I. C. Popescu, Arad. Întrucît sînteți un vechi cititor și corespondent al revistei noastre, vă vom face cu plăcere serviciul solicitat.

Horia Dumitru, București. Considerentele care au determinat Elveția să nu adere la O.N.U. au fost expuse la „Poșta redacției" în nr. 17/1967.

C. N. Ștefănescu-Cerber, Galați. Nu sîntem în măsură să vă dăm relațiile cerute.

A. I. Izbașa, Lugoj. 1) Rezoluțiile Adunării Generale a O.N.U. nu au un caracter obligatoriu pentru statele membre. Organizația Națiunilor Unite nu are dreptul de a impune acțiuni care ar veni în contradicție cu suveranitatea statelor. 2) Procentul este, într-adevăr, nu 6 ci 0,6.

Cristian Bandu, București. Cuvîntul „pace" se traduce : în suedeză și norvegiană „fred" ; în portugheză „paz" ; în turcă „sulh" ; în greacă „irini" ; în arabă și urdu „salam" ; în hindi „shanti" ; în ebraică „șalom" ; în indoneziană, singaporeză și malayeză „damai" ; în guineză „hă-ping".

Petre Chelciov, Deta, județul Timiș. 1) Articolul „Paradoxurile alegerilor preliminare" din nr. 12/1968 enumera pe toți candidații posibili la președinția Statelor Unite. În momentul alegerilor vor exista, se crede, trei candidați : cel desemnat de convenția partidului democrat (Johnson ? Robert Kennedy ?), cel desemnat de convenția partidului republican (Nixon sau Rockefeller) și George Wallace, candidat independent. 2) Bulgaria are 8 334 000 de locuitori.

Nicolae Dragoș, Baia Mare. Studiind lucrarea lui V. I. Lenin „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" veți găsi răspuns la întrebările dv. privind originile, geneza și caracteristicile de bază ale imperialismului.

Virgil Pătru, București. În „The International Who's Who" — anuarul personalităților politice pe 1967, numele noului prim-ministru al Cambodgiei figurează exact așa cum a apărut și la noi : Samdech Penn-Nouth (Samdech fiind prenumele). Probabil că publicația la care vă referiți a greșit.

Dr. Ilie Leontea, Tg. Mureș. Sugestiile dv. sînt binevenite în măsura în care se referă la materiale inedite în limba română. Nu intenționăm însă să reproducem în revistă extrase din cărți traduse la noi. Pentru a vi le procura, vă sfătuim să vă adresați Anticariatului central din București.

Vasile Munteanu, comuna Cuvești, județul Arad. Am transmis reclamația dv. în legătură cu neprimirea abonamentului la revista „Lumea" celor ce răspund de difuzarea ei.

Gligore Novac, Lugoj. 1) O amplă prezentare a lui Rasputin a apărut în revista „Magazin istoric", nr. 4/1967 ; 2) Așa-zisa „prințesă Alexandra", supraviețuitoare a Romanovilor, s-a dovedit a fi o impostoare.

A. Moldovanu, Iași. În țările despre care ne întrebați, partidele comuniste activează în condiții de ilegalitate. Ca urmare nu se cunoaște numărul membrilor lor și, desigur, nu au reprezentanți în parlamentele respective.

Gh. Abăcioaie, Vaslui. Între cei doi oameni politici nu există legături de rudenie.

Ioan Petre Mladiu, Brăila. Pînă în prezent ancheta inițiată într-un mod atît de zgomotos de procurorul Jim Garrison nu a izbutit să dovedească nici un fapt concret legat de asasinarea președintelui Kennedy.

Dan Diaconescu, Craiova. Societatea vest-germană de transporturi aeriene se numește Lufthansa.

lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Combinatul de celuloză și hîrtie Brăila

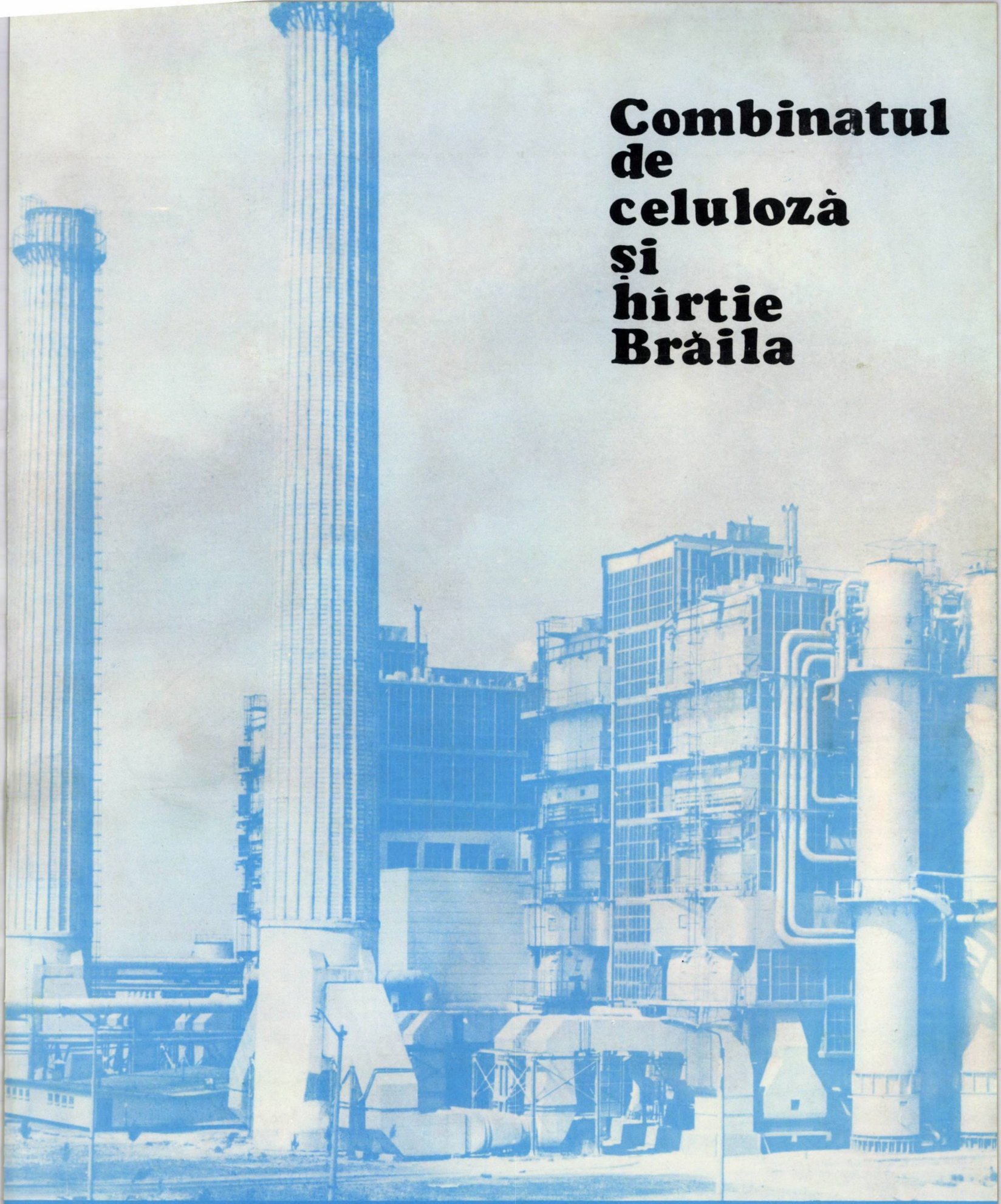

PRODUCE:

Celuloză chimică din stuf pentru celofibră

Celuloză papetară din stuf

Cartoane duplex-triplex

Produse cloro-sodice

UZINA DE STRUNGURI ARAD

str. Artileriei nr. 1

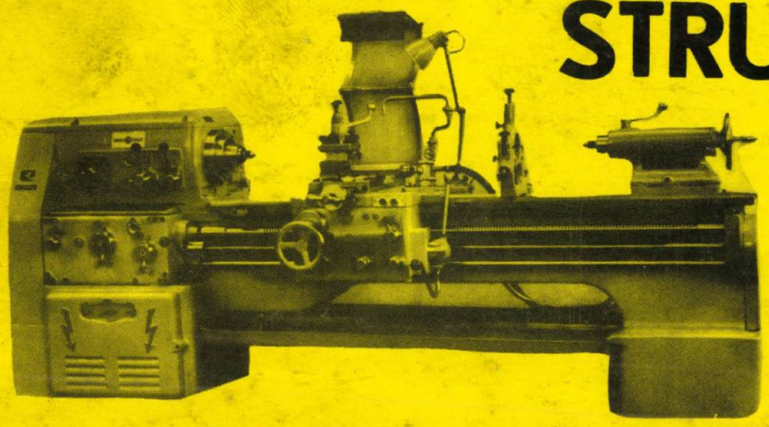

produce:

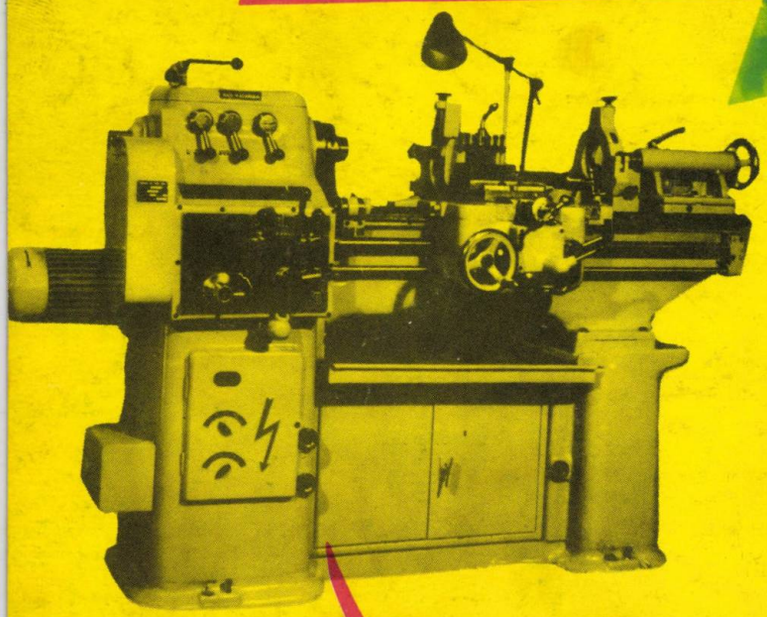

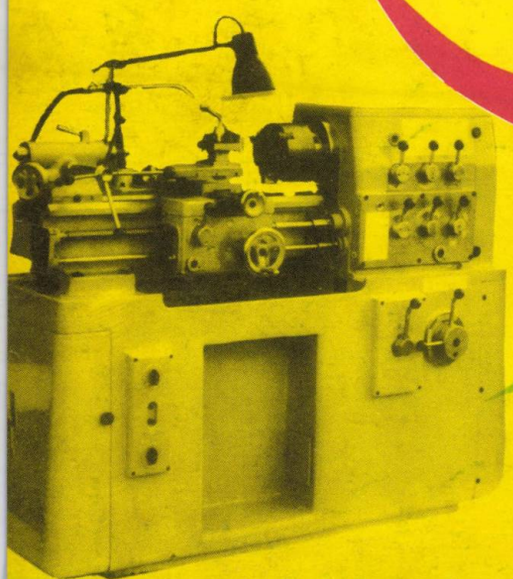

- Strunguri normale 250—320—400—630—800
- Strunguri revolver orizontal 25 şi 40
- Strunguri revolver vertical 25 şi 40

Lei 2

SOLIDARI CU VIETNAMUL EROIC

Demonstrație de stradă a studenților olandezi la Utrecht.

Pichete ale tineretului suedez pe treptele parlamentului din Stockholm

Manifestație a tineretului la Roma

SUOMI: zăpadă păduri metal

ANGOLA ÎN LUPTĂ

Istoria familiei Kennedy

14
joi, 28 martie 1968

lumea

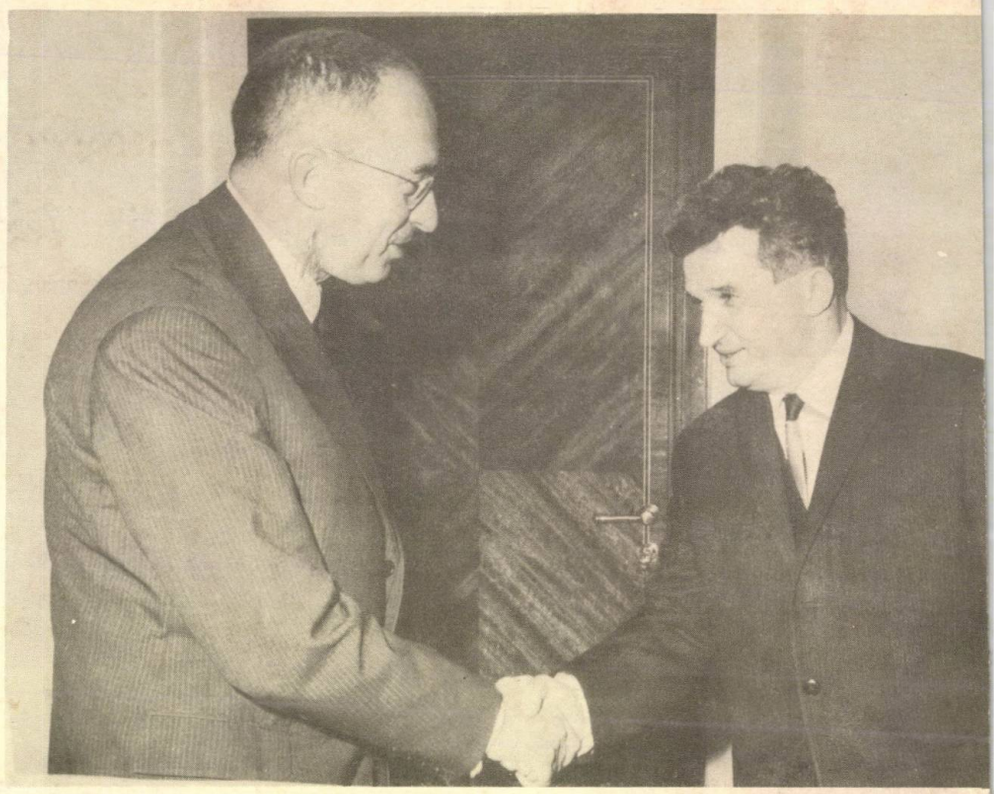

Primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de Stat, a secretarului de stat pentru afacerile externe al R.S.F. Iugoslavia, Marko Nikezici.

La Palatul Marii Adunări Naționale. Primirea de către președintele M.A.N., Ștefan Voitec, a delegației Comisiei legislative a Adunării Naționale Franceze, condusă de René Capitant, președintele comisiei.

La sosirea în Capitală, dr. Bruno Pittermann, membru în conducerea Partidului Socialist din Austria, președintele Internaționalei Socialiste, este întîmpinat de Ion Pas, președintele Institutului Român pentru relațiile culturale cu străinătatea.

lumea

Nr. 14 (231) 28 MARTIE 1968

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame

ARTICOLE ŞI CORESPONDENŢE

4 Permanenţe finlandeze. *George Seratin*
6 Corespondenţă din Stockholm. Cealaltă escaladă. *Ion Cârje*
7 Evenimentele din Orientul Mijlociu în dezbaterea Consiliului de Securitate. *Rodica Georgescu*
10 Cui slujeşte teoria „războaielor limitate". *Zamfir Brumaru*
12 Cehoslovacia. Continuă dezbaterea problemelor dezvoltării socialiste. *Corneliu Vlad*
13 Corespondenţă din Rio de Janeiro. „Nu e loc pentru indios..." *Luis Carlos de Oliveira.*
17 Codificarea dreptului tratatelor. *Gheorghe Săulescu şi dr. docent Alex. Bolintineanu.*
18 Grecia : Dileme economice. *M. Florian*
19 Iniţiative româneşti la U.N.E.S.C.O. *Valentin Lipatti*
23 Scriitori diplomaţi : Jean Giraudoux. *Victor Torynopol*

INTERVIURI

8 DR. AGOSTINHO NETO, *preşedintele Mişcării populare pentru eliberarea Angolei (M.P.L.A.)* : Angola în luptă pentru libertate.
9 RENÉ CAPITANT, *preşedintele Comisiei legislative a parlamentului francez* : Convergenţe româno-franceze.

REPORTAJ PE GLOB

15 Trei zile în Liban. *Costin Murgescu*

CONTRAPUNCT

27 *Art Buchwald* : Prietenul la nevoie se cunoaşte

LUMEA ÎN CĂRŢI ŞI REVISTE

22 Silviu Brucan : „Originile politicii americane". *Prof. univ. Tudor Popescu*

SERIALE

20 Kennedy : Cronica unei dinastii (4). *Richard Whalen*
24 Istoria bombei atomice (6). *Leandro Castellani şi Luciano Gigante*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 The Guardian, International Herald Tribune, Le Monde, Révolution Africaine, Siempre

PROFIL

30 MOHAMMED HADJI IBRAHIM EGAL, primul ministru al Republicii Somalia

POŞTA REDACŢIEI (31—32)

În acest număr

Convorbiri cu

dr. AGOSTINHO NETO

preşedintele Mişcării Populare de Eliberare din Angola

pag. 8

prof. RENE CAPITANT

preşedintele Comisiei legislative a Adunării Naţionale Franceze

pag. 9

Teoria „războaielor limitate" şi dilemele ei

pag. 10

De la trimisul nostru special

SUOMI :

DE LA GOLFUL FINIC LA CERCUL POLAR

pag. 4

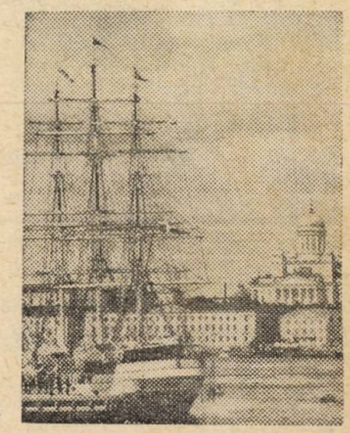

ISTORIA FAMILIEI KENNEDY

pag. 20

Serialul „Bomba A"

LABORATOARELE SECRETE

pag. 24

La rubrica „Puncte de vedere"

J. William Fulbright :

„Eliberarea de imperiu"

pag. 26

săptămîna

în telegrame

labé

DE-A LUNGUL SENEGALULUI

Principalul focar diplomatic african a fost, săptămîna aceasta, localitatea climaterică Labé din Guineea. Duminică, aici a fost semnat actul de naştere al unei noi organizaţii africane. Şefii de stat ai Senegalului, Mauritaniei, Maliului şi Guineei au hotărît crearea unui „subgrup regional" denumit, în mod oficial, Organizaţia Statelor Riverane ale Fluviului Senegal. Organizaţia ia locul Comitetului interstatal al riveranilor fluviului Senegal (dizolvat cu această ocazie); se apreciază că ea va oferi posibilităţi mai mari colaborării între cele patru ţări. Aria cooperării va depăşi cadrul bazinului fluviului Senegal cuprinzînd şi domeniile economic, social şi cultural. Bineînţeles, printre obiective figurează şi conceperea şi înfăptuirea unor planuri de valorificare a resurselor fluviului ce străbate cele patru ţări. Primul preşedinte al organizaţiei este şeful statului Guineea, Seku Ture; sediul secretariatului a fost stabilit la Dakar (Senegal). La cel mai înalt nivel, conferinţa organizaţiei se va întruni anual, la nivel ministerial, reuniunile vor avea loc cel puţin de două ori pe an. Teritoriul statelor care compun organizaţia însumează 2,6 milioane kmp; populaţia — 12,6 milioane locuitori.

washington

ÎN CULISELE „RAPORTULUI WARREN"

Unui ziarist de la „Saturday Evening Post", David Wise, i s-a permis accesul la documentele privitoare la 7 din cele 11 reuniuni secrete ale Comisiei Warren. În ultimul număr al publicaţiei sale, Wise a publicat din conţinutul acestor documente, pînă acum interzise publicului. Se revelă că mai mulţi membri ai comisiei, printre care şi Earl Warren, considerau că probele asupra traiectoriei gloanţelor care l-au atins pe John Kennedy nu erau „absolut convingătoare" şi conduc „la o confuzie totală". Comisia a încercat în zadar să obţină acces la fotografiile făcute în cursul autopsiei preşedintelui.

În California, unde-şi continuă turneul electoral, Robert Kennedy a fost asaltat cu întrebări de studenţii Universităţii din San Fernando, care doreau să ştie dacă, o dată ales preşedinte, ar face publice arhivele secrete privind asasinarea fratelui său. Senatorul s-a eschivat pentru început de la un răspuns; apoi a declarat că nu se îndoieşte de concluziile raportului Warren. „Este pentru prima oară cînd Kennedy s-a pronunţat în public asupra lucrărilor Comisiei Warren" — remarcă „France Presse". Robert Kennedy n-a precizat totuşi dacă ar consimţi ca arhivele secrete să fie puse la dispoziţia publicului.

djakarta

SOARTA LUI SUKARNO

În parlamentul indonezian s-au ridicat unele voci pentru accelerarea procesului de trădare a dr. Ahmed Sukarno în faţa justiţiei. Săptămîna trecută, preşedintele interimar Suharto declarase că dr. Sukarno este bolnav şi că va fi deferit justiţiei imediat ce starea sănătăţii sale îi va permite aceasta. De aceea, unii deputaţi au cerut ca el să fie supus unui nou examen medical, iar alţii au reproşat deschis lui Suharto că ar tărăgăna intenţionat clarificarea situaţiei fostului preşedinte. O deputată a declarat făţiş: „Puterile care i-au fost atribuite în urmă cu doi ani generalului Suharto, de către însuşi preşedintele Sukarno, ar putea fi interpretate ca o protecţie acordată la acea epocă generalului de către preşedintele demis". Problema puterilor generalului Suharto a fost de altfel unul din subiectele cele mai controversate ale recentei sesiuni a parlamentului. Generalul a cerut reconfirmarea puterilor care i-au fost atribuite, dar unii deputaţi au obiectat că el ar urma să piardă aceste puteri dacă ar deveni „preşedinte cu puteri depline".

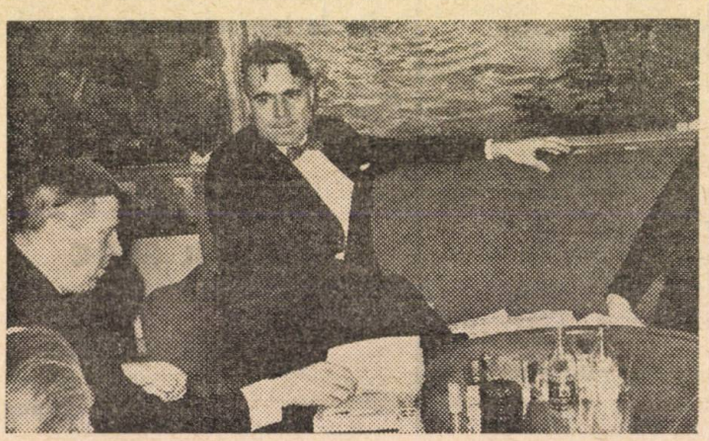

Noul premier finlandez, dr. Mauno Koivisto. În stînga, spicherul parlamentului, Johannes Virolainen

Campania electorală şi-a pus amprenta pe străzile Bruxelles-ului

londra

DIN NOU DEMISIONAR?

La începutul săptămînii deveneau tot mai consistente zvonurile privind retragerea lui George Brown şi din calitatea de lider adjunct al partidului laburist. După demisia din funcţia de şef al Foreign Office-ului, Brown s-a deplasat în circumscripţia sa electorală, Belper-Derbyshire, unde a avut prilejul să se asigure de sprijinul alegătorilor săi. Decizia în privinţa unei eventuale retrageri a lui Brown din conducerea partidului laburist nu poate să survină însă mai înainte ca el să aibă consultări cu prietenii săi apropiaţi din partid (ceea ce a şi făcut în ultimele zile). Dacă Brown lasă vacant postul de lider adjunct al partidului — opinează comentatorii — în mod paradoxal grijile premierului Wilson vor creşte. „Dl Wilson, a cărui popularitate este în scădere — consideră «France Presse» — nu ar putea de pildă să vadă, fără o oarecare neliniştе pentru viitorul său politic, o personalitate ca Roy Jenkins, ministrul de finanţe, a cărui stea e în plină creştere, ocupînd postul lui George Brown".

gibraltar

ÎNAPOI LA ANUL 1713...

O nouă rundă a convorbirilor anglo-spaniole privind viitorul Gibraltarului a eşuat la Madrid. Rezultatul n-a surprins cele două părţi: ele s-au aşezat la masa tratativelor fără a spera că aplanarea divergenţelor dintre ele ar putea înregistra cu acest prilej vreun progres. Dacă totuşi formalitatea negocierilor a avut loc, aceasta, — explică „Le Monde" — se datoreşte faptului că „se pare că nici unul din interlocutori nu a vrut să-şi asume responsabilitatea refuzării dialogului". La Madrid, după eşecul convorbirilor, guvernul a hotărît să aplice „progresiv şi scrupulos" toate prevederile articolului 10 al tratatului de la Utrecht privind Gibraltarul (încheiat în 1713). În ce ar consta efectele acestei măsuri? Între altele, în izolarea completă a Gibraltarului de Spania. (Articolul 10 prevede că „numita proprietate este ceda-

Paris. Convorbiri între premierul francez Georges Pompidou (primul din dreapta) și primul ministru al R. P. Ungare, Jenö Fock (al doilea din dreapta)

tă Marii Britanii fără a se asigura nici o comunicație pe pămînt cu regiunea care o înconjoară"). Guvernul spaniol, se consideră, intenționează să interzică orice traversare a frontierei dintre Spania și „stîncă". Ar fi afectat prin aceasta serios comerțul Gibraltarului, căci turismul reprezintă o bună parte din veniturile locuitorilor teritoriului.

lisabona

INCOMOD PENTRU REGIM

Măsurile împotriva fruntașilor politici antiguvernamentali continuă. Mario Soares, avocat la baroul din capitala Portugaliei și lider al opoziției, a fost arestat și apoi transportat cu avionul în insula Sao Tome din Atlantic. Un comunicat oficial anunță că Soares a fost deportat în vederea „asigurării ordinii publice și a securității instituțiilor". Mario Soares este apărătorul oficial al familiei Delgado ; generalul Humberto Delgado, unul din principalii oponenți ai regimului lui Salazar, a fost asasinat, în împrejurări încă neelucidate, cu cîțiva ani în urmă.

paris

CONVORBIRI UNGARO-FRANCEZE

În prima zi a săptămînii, la Paris a sosit în vizită oficială Jenö Fock, președintele Guvernului Revoluționar Muncitoresc-Țărănesc Ungar. La Hotel Matignon, reședința primului ministru francez, au început în aceeași zi convorbiri între Jenö Fock și Georges Pompidou, consacrate situației internaționale și unor probleme economice de interes comun (anunță agenția M.T.I.). Quay d'Orsay, sediul Ministerului Afacerilor Externe al Franței, a găzduit în aceeași zi o convorbire a șefilor diplomației din cele două țări — Janos Peter și Couve de Murville — în legătură cu relațiile bilaterale și cu probleme ale actualității internaționale. Programul vizitei include primirea lui Jenö Fock de către președintele Charles de Gaulle.

beirut

SCRUTIN ÎN TREI ETAPE

Duminică a început reînnoirea mandatelor Adunării Naționale Libaneze. Scrutinul parlamentar comportă trei etape, desfășurate în trei duminici succesive. După consumarea primului act, s-au impus cîteva constatări. Din 36 mandate disputate, 26 au revenit foștilor deputați, celelalte fiind atribuite unor noi candidați. Doi membri ai actualului guvern au fost înfrînți în circumscripțiile lor. „Dacă tendința aceasta se menține — transmitea «France Presse» — toate tradițiile parlamentare libaneze vor fi răsturnate". Încercînd să explice tendința de împrospătare a compoziției parlamentului, aceeași sursă arăta : „Camera libaneză nu a găzduit niciodată, în ultimii doi ani, o mare dezbatere asupra politicii interne sau externe ; unii deputați n-au luat niciodată cuvîntul ; reuniunile de lucru ale Adunării au fost rarisime". În ce privește atmosfera electorală, corespondenții de presă, care au asistat la scrutinul de duminică, remarcau : „Libanul a cunoscut cea mai calmă zi electorală din întreaga sa istorie. Nu s-au văzut pe străzile din Beirut și Tripoli tradiționalele cortegii de automobile arborînd portretele candidaților, care asurzeau odinioară cartierele cu lovituri de tobă".

lagos

REFLUX BIAFREZ

Pentru prima oară de la declanșarea secesiunii biafreze (30 mai 1967) trupele federale au traversat podul peste Niger în punctul care leagă localitățile Asaba și Onitsha. Guvernul central a anunțat că localitatea Onitsha, asediată de circa jumătate de an, a fost cucerită. (Biafrezii, ca de obicei, au dezmințit știrea). Trupele secesioniste izgonite din oraș și respinse în încercările lor de a reocupa vechile poziții, s-ar replia în direcția sud-vest, către Nnewi, localitatea natală a șefului biafrez, lt. Ojukwu. Ar fi iminentă și căderea altor importante centre de pe teritoriul Biafrei, consideră unele agenții de presă. Între ele, Umuahia, actuala capitală provizorie a lui Ojukwu și, mai importantă, localitatea Port Hartcourt — principala bază de împrospătare a secesioniștilor (luptele se desfășurau zilele trecute la circa 125 km de oraș). Inițiativa trupelor federale este evidentă pe toate fronturile ; cu toate acestea, este puțin plauzibil ca luptele să ia sfîrșit cu o victorie decisivă a armatei guvernului central, pînă la 31 martie, așa cum preconizase cu cîteva luni în urmă șeful statului nigerian, generalul Gowon.

ciudad de panama

DOI PREȘEDINȚI

Vreme de cîteva zile, Republica Panama a avut doi președinți : Marco Aurelio Robles și Max Delvalle (fostul vicepreședinte al țării). Robles fusese învinuit că în mod neloial s-a folosit de avantajele funcției de președinte al țării pentru a-l ajuta în campania electorală pe candidatul propriului său partid la funcția prezidențială. La un moment dat, Robles acceptase să se încline în fața verdictului pe care-l va adopta în privința acțiunilor sale Adunarea Națională, dar cînd aceasta i-a invalidat mandatul prezidențial, el a refuzat să se supună voinței parlamentului. Robles a continuat să exercite prerogativele prezidențiale la reședința oficială a șefului statului păzită de elemente ale gărzii naționale care i-au rămas fidele. Max Delvalle, investit de parlament ca președinte provizoriu, anunța concomitent că „sediul oficial al președinției va fi, pentru moment, clădirea parlamentului". Fiecare din cele două tabere dispune de un post de radio și de o stație de televiziune ; un „război al undelor" s-a dezlănțuit între partizanii celor doi oameni politici. Rămîne de văzut dacă încercarea de forțe va afecta asupra desfășurării, la termenul fixat (12 mai), a alegerilor prezidențiale.

Max Delvalle (dreapta) depune jurămîntul în calitate de președinte al Republicii Panama. Dar Marco Robles, președintele demis de Adunarea Națională, refuză să cedeze funcția

De la trimisul nostru, George Serafin

permanențe finlandeze

Cît de fidel reflectă o capitală realitatea tipică a unei țări sau autenticitatea a ceea ce numim, din rațiuni de comodă simplificare, sufletul unui popor? Răspunsurile la această întrebare n-au întrunit niciodată un punct de vedere unanim. Helsinki s-a eschivat cu binevenită prudență de la testul la care ne pregăteam să-l supunem: într-adevăr, orașul ne-a oferit — pentru început — ospitalitatea unui singur matineu duminical a cărui surpriză a constituit-o participarea noastră la agonia prematură a unui anotimp ce nu putea evoca decît cu un cert efort de imaginație fabuloasa „feerie a iernii finlandeze".

Ușoara dezamăgire de-a întîlni un oraș, fără echivoc frumos, dar asemănător altor zeci sau poate sute de orașe europene, a avut din fericire o existență limitată la răstimpul unei dimineți. Iar cînd ne-am reîntors după patru zile de contacte cu locuri și oameni aflați în extremitatea opusă a țării, Helsinki ne-a găsit pregătiți pentru o înțelegere mai adîncă a ceea ce înseamnă Suomi, țara Kalevalei.

ZĂPADA

La peste 800 de kilometri nord de golful Finlandei, lîngă Cercul Polar, se află Rovaniemi. Pentru o Super-Carravellă, distanța e derizorie. Pentru călători veniți din centrul sau sudul Europei, ea înseamnă pătrunderea în lumea de basm a nordului, a legendarei țări a soarelui de miez-de-noapte, a aurorei boreale, a marilor fluvii și curentelor repezi, vatra laponilor și a turmelor de reni. Este, mai ales, împărăția absolută a zăpezii. Aici, la Cercul Polar, imaculată, scînteietoare și nesfîrșită, ea domnește șapte luni din an, supunîndu-și total celelalte elemente ale naturii. În cîmpie, căreia îi multiplică spațiile la infinit, zăpada reverberează 90 la sută din razele unui soare de-o strălucire uluitoare, expurgată de orice urmă de impuritate atmosferică. În pădure, în sălbatica, imensa pădure laponă ea îmbracă fiecare trunchi, fiecare creangă în grele eșarfe de mătase albă, transformînd coniferele în modeléuri bizare, semețe uneori, grotești alteori, stranii statui populînd o lume ireală, tăcută, încremenită. Și peste tot, o liniște de vrajă. „Numai liniștea e măreață, restul e slăbiciune". A trăit oare Alfred de Vigny această liniște de iarnă polară atunci cînd a spus această frază? Ne aflam cinci oameni în inima unei asemenea păduri și nu ne dam seama de amuțirea ce ne-a cuprins. Eram însă cu toții stăpîniți de dorința unei fluidificări totale, pentru a nu ne mai putea simți sîngele pulsînd în vine, pentru a nu fi deranjați de propria noastră respirație, pentru a ne putea integra desăvîrșit în această tăcere, a deveni unul din elementele ei inefabile.

Un claxon nervos al mașinii aflată la mică distanță ne întoarce la realitățile sfîrșitului de secol XX. Șoseaua ne readuce pe itinerarii șerpuinde, cînd prin luminișuri, cînd prin pădure deasă, cînd paralel cu un mare fluviu înghețat, la reședința noastră nordică: hotelul „Polar" din Rovaniemi. Orașul e capitala Laponiei, nu a laponilor. Odinioară, e mult de-atunci, ei străbăteau cu turmele de reni întinderile întregului continent finic. Colonizarea ținuturilor lor de către finlandezi i-a împins tot mai spre nord, mereu nomazi dar mereu mai puțini, pînă ce au ajuns să fie astăzi sub 3 000 de oameni, locuind în cătune de cabane, ocupîndu-se în continuare cu creșterea renilor și pescuitul, dar îndreptîndu-se în același timp tot mai frecvent spre noile șantiere forestiere sau ale hidrocentralelor; copiii lor învață în școlile finlandeze, radioul și televiziunea îi aduc tot mai intens în circuitul vieții moderne ce se instalează în Laponia, regiune cuprinzînd o treime din teritoriul țării. O treime din teritoriu, dar cu o populație de numai 200 000 de oameni. Deci, 5 la sută din numărul total al locuitorilor țării. Ei sînt însă pionierii nordului, cei cărora li se datorează aducerea la viață a unor bogății minerale neexploatate, împînzirea regiunii cu șosele moderne, transformarea în energie electrică a forței apelor, ridicarea străvechii îndeletniciri a exploatării lemnului la rangul unei moderne și intensive industrii forestiere. Rovaniemi, cu cei 27 000 locuitori, este o foarte veche așezare pe care urgia ultimului război mondial a distrus-o în întregime. Sub conducerea arhitectului de reputație mondială, Alvar Alto, orașul a fost refăcut și adaptat, prin construcțiile sale, obiectivului său principal: primul centru turistic al nordului țării.

Afluența în mare număr a turiștilor în orice sezon al anului a contribuit și la dezvoltarea sa ca important punct comercial, legat printr-o densă rețea de drumuri moderne și linii ferate sau aeriene cu toate unghiurile țării.

PĂDUREA

Zăpada, oricît de suveran ar marca ea viața în nordul Finlandei, este supusă legii anotimpurilor și capriciilor meteorologice. Permanentă, însoțind omul din leagăn pînă la moarte, este pădurea. Ea acoperă 22 milioane de hectare, cifră depășită în Europa doar de către Uniunea Sovietică și Suedia. Cu mulți, foarte mulți ani în urmă, țara era o singură și nesfîrșită pădure, întretăiată de ape, lacuri și rîuri. Dar numărul locuitorilor a crescut și o dată cu el nevoia de noi terenuri pentru agricultură, orașe și așezări rurale, drumuri, căi ferate, parcuri, spații pentru întreprinderi și alte numeroase semne ale unei civilizații în impetuos progres. În vremurile de altădată, proverbul cu cea mai largă răspîndire în Finlanda era: „Babele prevestesc întotdeauna sfîrșitul lumii, iar moșii, sfîrșitul pădurilor". Pădurea a cedat, constrînsă, din spațiu, dar și-a menținut cu perseverență un loc vital în economia țării. Copacul principal este pinul, care dă 43 la sută din producția de cherestea, urmat de brad cu 37 la sută și alte tipuri de lemn, mesteacănul în special, pentru rest.

Pe măsură ce noi fabrici de cherestea își ridicau coșurile spre cer, iar brațele de muncă erau atrase tot mai intens spre exploatările forestiere, pe măsură ce activitatea din porturi era tot mai larg concentrată în exportul lemnului și al produselor sale, devenea tot mai evident că axul întregii economii a țării îl reprezintă industria forestieră. Au intervenit, firește, perioadele de depresiune și războaiele care aduceau fie stagnare, fie regres, dar o dată cu depășirea lor se producea un nou salt nu numai în cantitatea producției, dar și în calitatea acesteia. Astfel, între anii 1960—1966 producția de celuloză a crescut cu 80 la sută, iar cea de hîrtie și cartoane s-a dublat. Aceasta presupune, firește, o intensă exploatare a pădurilor și riscul unei reduceri a fondului forestier. Pentru finlandezi pădurea este însă aur. Orice suprafață, cît de mică, fie că aparține statului (aproximativ 60 la sută) sau particularilor (40 la sută), este imediat replantată cu lemn de aceeași esență, un control riguros urmărind nu numai plantarea de noi puieți ci și condițiile de dezvoltare a acestora.

O imagine elocventă a ceea ce reprezintă lemnul în economia finlandeză ne-a oferit-o călătoria la Kemi, oraș de 30 000 de locuitori situat la capătul golfului Botnic, în vecinătatea imediată a revărsării în mare a fluviului ce poartă numele orașului. Am vizitat aici fabrica de celuloză și hîrtie „Veitsiluoto", întreprindere în continuu proces de modernizare, cu un înalt grad de automatizare; apele fluviului Kemi aduc aici de pe distanțe de sute de kilometri 60 la sută din lemnul ce urmează să fie prelucrat, circa 2 milioane m.c. anual. Întreprinderea dispune de instalații portuare proprii și chiar de cargouri destinate transportului, în special a hîrtiei, spre alte țări. În general, produsele din lemn continuă să reprezinte 68 la sută din volumul total al exporturilor finlandeze. Pentru a ridica însă capacitatea competitivă a produselor sale, necesitate tot mai puternic resimțită în condițiile concurenței pe piața mondială, Finlanda pune un accent mereu sporit pe calitatea și raritatea produselor sale din lemn.

Experiența sa în materie a fost unul din factorii favorizanți și ai dezvoltării unei noi industrii pentru export, aceea a mașinilor și agregatelor necesare producției de hîrtie. Dar cu aceasta intrăm în etapa cea mai modernă a economiei finlandeze: dezvoltarea industriei metalurgice.

METALUL

Subsolul finlandez nu este prea generos în bogății minerale. Această situație nu a descurajat însă Finlanda în eforturile sale spre dezvoltarea unei industrii metalurgice moderne, adap-

tată cu chibzuință atît nevoilor și posibilităților reale ale țării, cît și particularitățile sale economico-sociale. Fierul este aproape total absent în inventarul minereurilor finlandeze. El este importat din Suedia, America de Sud și Africa. În schimb, lucrurile stau mult mai bine în domeniul metalelor neferoase. În materie de cupru și nichel, Finlanda este principalul producător în Europa occidentală și una din cele mai mari exportatoare de concentrat de zinc. Asiduele cercetări și prospectări geologice ce se efectuează în ultimii ani prevăd un viitor prosper zăcămintelor de cobalt și crom.

Relativ tînăra industrie metalurgică a Finlandei are în vedere două obiective esențiale : creșterea producției și ridicarea gradului de prelucrare. În ambele domenii, rezultatele sînt încurajatoare. Producția de fontă a depășit 1 milion de tone pe an, iar oțelurile speciale au devenit produse extrem de solicitate de industria de automobile a Suediei și de uzinele de mașini agricole daneze. Rezultatele cele mai apreciate sînt considerate în Finlanda cele dobîndite în construcția de mașini pentru fabricile de hîrtie, destinate în special exporturilor, și

Între ape și păduri — elemente primordiale ale peisajului finlandez — apar noi construcții industriale

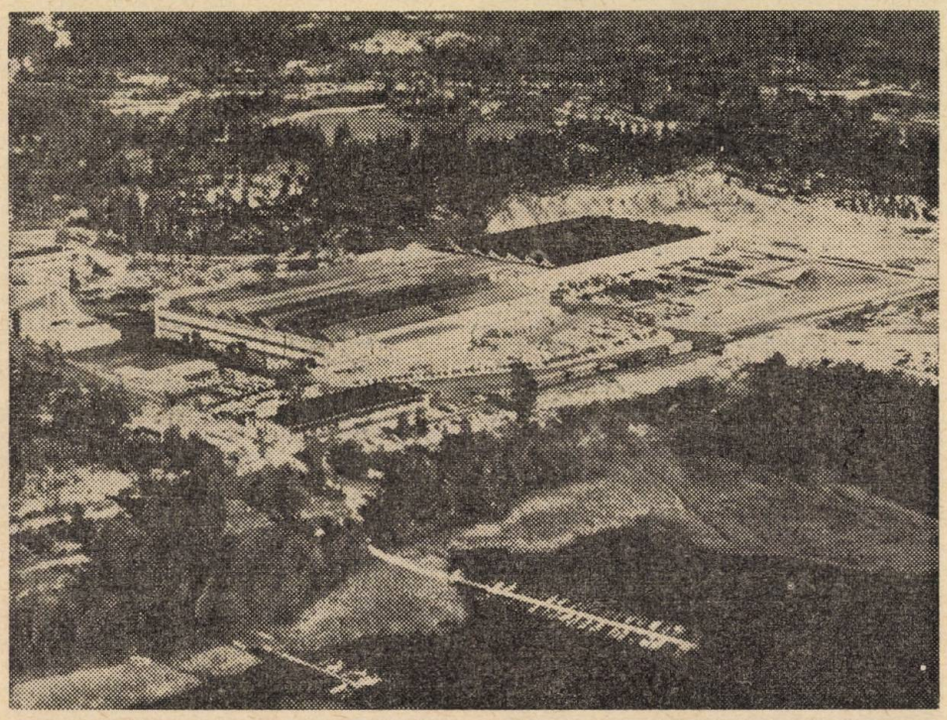

în construcțiile navale. Dezvoltarea acestora din urmă se datorează în bună măsură unei particularități geografice a țării : lungimea litoralului său, existența a numeroase arhipelaguri, fiorduri și golfuri au constituit dintotdeauna un stimulent pentru dezvoltarea transportului marin. Cele 11 șantiere navale, cîte există în momentul de față, produc cargouri și vase-cisternă de 30 pînă la 35 mii tone, aceste tipuri constituind de altfel grosul producției. Finlanda s-a specializat însă în construcția spărgătoarelor de gheață, solicitate de numeroase țări, printre care Suedia, Norvegia, Marea Britanie, U.R.S.S., Statele Unite. Spărgătoarele de gheață finlandeze de tip polar, de 22 000 H.P., sînt cele mai mari nave diesel-electrice de acest fel care au fost

La Rovaniemi, aproape de Cercul Polar, renii te întîmpină încă de la aeroport

vreodată construite. Nave frigorifice, ferry-boaturi și vase de pescuit se includ de asemenea în profilul șantierelor navale finlandeze. Industria electrotehnică ține pasul îndeaproape, producînd cabluri electrice și telefonice, mașini electrice și transformatoare într-o gamă foarte largă. În general, fiece an ce trece adaugă industriei metalului noi sarcini dar și noi izbînzi, orientînd ansamblul economiei spre o dezvoltare tot mai armonioasă și echilibrată.

■

Părăseam Finlanda într-un moment politic special : demisia fostului premier Paasio și negocieri strînse între partide în vederea depășirii impasului. Telegramele recente anunțau clarificarea situației. Cu oarecare întîrziere, pronosticurile au fost confirmate : Mauno Koivisto, desemnat de Partidul social-democrat pentru formarea noului guvern finlandez, a alcătuit după trei săptămîni de consultări echipa sa guvernamentală. Coaliția și-a păstrat fizionomia, baza largă a noului cabinet întregindu-se chiar prin încredințarea unui portofoliu ministerial partidului popular suedez, ceea ce ridică la cinci numărul partidelor reprezentate în guvern. La rîndul ei, distribuirea mandatelor păstrează configurația anterioară și anume : Partidul social-democrat — 6 portofolii ; Partidul de centru — 5 portofolii ; Uniunea democrată a poporului finlandez (în frunte cu Partidul comunist) — 3 ; iar Uniunea social-democratică a muncitorilor și micilor fermieri — 1 portofoliu, la care se adaugă portofoliul încredințat partidului popular suedez.

Noul premier își va vedea fără îndoială solicitate preocupările în special în domeniul economiei țării. Competența sa în această problemă (a fost în trecut ministru al finanțelor și director al băncii finlandeze) este considerată ca un element de natură să favorizeze dezvoltarea țării într-o direcție pozitivă.

Cercurile politice finlandeze salută cu mare satisfacție, reflectînd în acest fel sentimentul predominant în țară, menținerea actualei orientări externe a Finlandei. De altfel, ministrul de externe, Karjalainen, își păstrează în continuare funcția. Vocația Finlandei pentru o largă și fructuoasă colaborare internațională va putea deci constitui și în viitor un element constructiv în peisajul politic european și va fi în măsură să confere și pe mai departe dezvoltării interne avantajele firești de care s-a bucurat și pînă acum.

Helsinki. Pe cheiurile portului

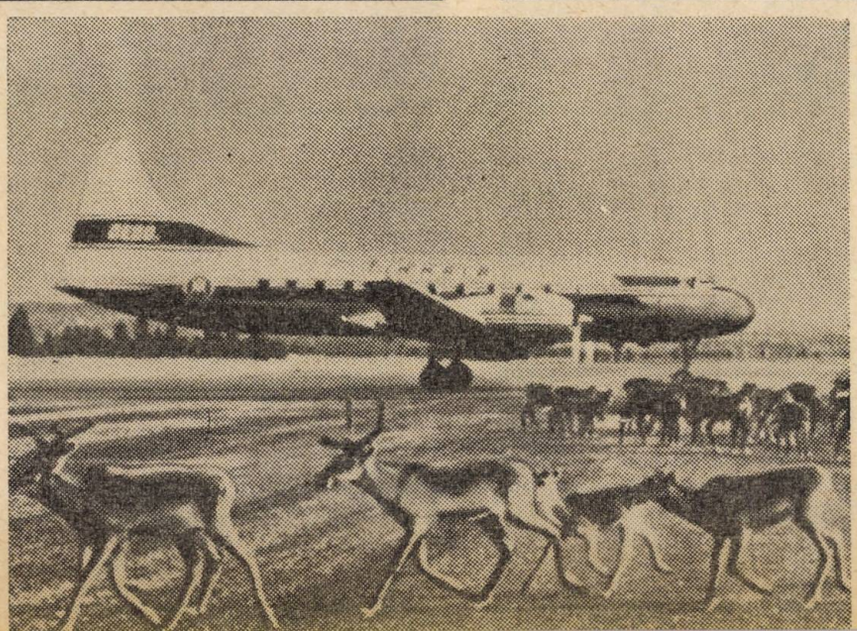

Corespondență din Stockholm de la Ion Cârje

Cealaltă escaladă

În zilele de 23 și 24 martie a avut loc în capitala Suediei Reuniunea consultativă extraordinară pentru Vietnam, organizată de Comitetul internațional de legătură al Conferinței de la Stockholm asupra Vietnamului.

New York. Demonstranții cer: „Puneți capăt războiului din Vietnam!", „Aduceți trupele acasă!"

Reuniunea de la Stockholm a fost caracterizată de unii delegați ca o treaptă nouă a „celeilalte escalade" — escalada internațională a acțiunilor energice și a protestelor hotărîte, de tot mai largă amploare, împotriva agresiunii americane în Vietnam. Intensificării acestei mișcări, sporirii eficienței „celeilalte escalade", le-au fost consacrate lucrările Reuniunii, la care au participat peste 120 de delegați, observatori și invitați.

Interesul pentru această conferință a fost marcat atît prin amploarea participării (organizatorii prevăzuseră doar 50 de delegați), cît și prin prezența unor personalități marcante ca profesorul Gunnar Myrdal, Isabelle Blume, dr. Martin Niemoeller, lordul Brockway, deputatul italian Carlo Galluzzi și prof. Giorgio La Pira, prof. Yoshitaro Hirano, profesorul american William C. Davidon, Scott Nearing, prof. Evgheni Feodorov. Reuniunea a salutat cu profundă satisfacție participarea la lucrări a reprezentanților Vietnamului — Nguyen Than Le, din partea Comitetului Păcii din R.D. Vietnam, și Tran Van Tu, din partea Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud. Dezbaterile generale — care au constituit punctul central al ordinii de zi — și textele aprobate în final au evidențiat faptul că Reuniunea a fost conectată la consensul internațional crescînd în favoarea rezolvării problemei vietnameze conform aspirațiilor și intereselor fundamentale ale poporului vietnamez, intereselor păcii și securității întregii omeniri. Lucrările au subliniat caracterul urgent al rezolvării problemei vietnameze, explicat prin daunele incalculabile pe care intervenția americană le provoacă poporului vietnamez, prin gravele prejudicii pe care le aduce climatului politic internațional, prin amenințările pe care agresiunea și escaladarea ei le aduc păcii mondiale. Dezbaterile au reafirmat înalta prețuire internațională, stima și admirația profundă de care se bucură lupta eroică a Vietnamului pentru libertate și independență. Apelul adresat poporului vietnamez, aprobat cu prelungite și emoționante ovații, exprimă solidaritatea și admirația participanților și a organizațiilor pe care ei le reprezintă pentru lupta eroică a întregului popor vietnamez împotriva agresiunii americane.

Înalta prețuire față de Vietnam a fost exprimată și prin unele emoționante manifestații spontane: ori de cîte ori a luat cuvîntul delegatul R.D. Vietnam sau delegatul Frontului Național de Eliberare, întreaga sală s-a ridicat în picioare ovaționînd prelung, iar fiecare cuvîntare a reprezentanților vietnamezi a fost subliniată cu furtunoase aplauze.

Lucrările Reuniunii au evidențiat însemnătatea ajutorului frățesc acordat de țările socialiste pentru lupta victorioasă a poporului vietnamez împotriva invadatorilor. Au fost citate exemple ale ajutorului deplin — material, politic, moral și diplomatic — acordat de popoarele frățești Vietnamului eroic.

Un accent deosebit a fost pus în cursul dezbaterilor, ca și în apelul adresat poporului american, de către participanții la Reuniune, asupra înaltei răspunderi a opiniei publice americane față de războiul din Vietnam. Prof. Myrdal și Davidon s-au referit pe larg la modificările produse în ultima vreme în opinia publică americană față de războiul din Vietnam, la modificările care s-au relevat în Senat, la accentele noi din presă, la atitudinea studenților americani, la faptul că efectele acestui război sînt vizibile în toate domeniile de activitate ale Americii. Subliniind că un recent sondaj Gallup a arătat că 69 la sută din americani sprijină retragerea trupelor americane din Vietnam și dreptul vietnamezilor de a-și rezolva singuri problemele, prof. Davidon a evocat „cealaltă Americă", America protestelor împotriva războiului din Vietnam, care nu trebuie confundată cu cercurile ce sprijină acest război. Ideea aceasta a fost subliniată și de prof. Myrdal, care a spus că nu trebuie declanșată o ură generală împotriva Americii, ci acțiuni și proteste împotriva Administrației și a cercurilor influente care o sprijină.

În context s-a vorbit, de asemenea, despre răspunderea opiniei publice din unele țări aliate ale Statelor Unite, care sprijină acțiunea lor în Vietnam. Lordul Brockway spunea în acest sens că „dacă guvernul britanic nu s-a desolidarizat încă de politica oficială americană în Vietnam, în schimb Conferința laburistă a sindicatelor, Consiliul britanic al bisericilor și alte organizații politice condamnă războiul din Vietnam".

Reuniunea a scos în evidență intensificarea atît pe orizontală, cît și pe verticală, a protestelor împotriva războiului din Vietnam, pentru încetarea lui imediată și respectarea dreptului poporului vietnamez de a-și organiza viața potrivit propriei sale voințe. Au fost amintite în acest sens marile manifestații din țara-gazdă împotriva politicii Administrației Johnson. Prof. Myrdal sublinia că opinia suedeză fundamentală este că americanii trebuie să înceteze bombardamentele, să înceapă tratative, să recunoască Frontul Național de Eliberare. Poporul suedez, a spus el, sprijină atitudinea guvernului Erlander în această problemă. Bertil Svahnström, președintele Comitetului internațional de legătură, a subliniat însemnătatea manifestațiilor din februarie, de solidaritate cu lupta poporului vietnamez, la care a participat și ministrul Olof Palme.

Amploarea protestelor mondiale a fost evocată pe larg de delegații japonezi, italieni, vest-germani și din alte țări. A fost reținută expunerea lui Silas Cerqueira, delegat al Mișcării pentru pace din Portugalia, care a menționat că, chiar în condițiile dictaturii salazariste, în Portugalia au loc, în ultima vreme, manifestații tot mai insistente împotriva războiului din Vietnam. La 17 ianuarie, a spus Cerqueira, sute de studenți au manifestat la Porto împotriva vizitei ambasadorului american la această universitate prestigioasă, în ciuda represaliilor crude ale poliției. A doua zi, cînd într-un ziar salazarist se reafirma sprijinul guvernului față de politica S.U.A., a avut loc o mare manifestație studențească în fața Ambasadei americane din Lisabona.

Reuniunea a scos în evidență lărgirea bazelor mișcării împotriva războiului din Vietnam, faptul că cercuri tot mai largi ale opiniei publice, partide politice, organizații obștești, asociații culturale, congregații, se aliniază uriașului curent de opinie în favoarea încetării războiului din Vietnam.

S-a evidențiat posibilitatea diversificării mijloacelor și a formelor de activitate pentru rezolvarea justă a problemei vietnameze. Prof. Suzuki a subliniat că lupta împotriva intervenției în Vietnam se desfășoară strîns legat de lupta împotriva bazelor americane de pe teritoriul Japoniei și îndeosebi pentru modificarea statutului Okinawei, important

punct de sprijin al acestei intervenții.

În cadrul Reuniunii s-a subliniat necesitatea ca, în diferite conferințe internaționale, să fie abordată și problema Vietnamului, care afectează cele mai variate domenii ale vieții internaționale. S-a exprimat în acest sens părerea că Congresul Mondial al Drepturilor Omului, de la Teheran, ar trebui să acorde cea mai mare importanță respectării dreptului poporului vietnamez la libertate, independență și pace. S-a anunțat de asemenea că reuniunea medicilor, care va avea loc la Paris, Conferința consacrată războiului chimic și bacteriologic (Londra), ca și Conferința de la Wellington consacrată problemelor Asiei de sud-est, vor acorda o atenție primordială implicațiilor războiului din Vietnam.

Documentul principal al reuniunii îl constituie Rezoluția reuniunii consultative extraordinare care, condamnînd intervenția americană în Vietnam, denunță pericolele pentru pace pe care ea le comportă, adresează un apel către „toți oamenii, toate popoarele care aspiră la pace, libertate și dreptate, să ceară în acest moment ca Statele Unite să pună capăt războiului lor împotriva Vietnamului". În rezoluție se spune :

„Noi lansăm un apel solemn bărbaților și femeilor din lumea întreagă, să întreprindă o acțiune comună pentru a cere :

Încetarea definitivă și necondiționată a bombardamentelor S.U.A. și altor acte de război împotriva R.D. Vietnam, în scopul de a fi create condiții favorabile pentru convorbiri grabnice între R.D. Vietnam și S.U.A. asupra chestiunilor privind reglementarea problemei vietnameze pe baza acordurilor de la Geneva, potrivit declarației făcute la 27 ianuarie 1967 de către ministrul afacerilor externe al R.D. Vietnam și precizată în declarațiile sale din 29 decembrie 1967 și 8 februarie 1968.

Să fie retrase trupele S.U.A. și ale sateliților lor din Vietnamul de sud. Poporul din Vietnamul de sud să fie lăsat să rezolve propriile sale probleme pe baza programului politic al Frontului Național de Eliberare, fără intervenție străină.

Respectarea dreptului întregului popor vietnamez de a-și rezolva propriile sale probleme fără intervenție străină.

Noi facem un apel către toți bărbații și toate femeile, toate organizațiile, toate parlamentele, toate guvernele să întărească sprijinul lor față de lupta justă și eroică a poporului vietnamez pentru independență, libertate și pace. Noi facem apel la poporul american să-și intensifice lupta și să ceară ca forțele americane să fie readuse în S.U.A.

Noi facem apel către aliații S.U.A. să se detașeze de politica războinică a guvernului S.U.A. și să conlucreze cu toate guvernele și cu «cealaltă Americă» ce aspiră la pace, independență și dreptate pentru Vietnam.

Cauza dreaptă a poporului vietnamez, care este de asemenea cauza tuturor popoarelor, va învinge !".

După cum mi-au declarat reprezentantul R. D. Vietnam și reprezentantul Frontului Național de Eliberare, ei consideră Reuniunea de la Stockholm ca un ajutor prețios acordat Vietnamului eroic, ca o încurajare a tuturor forțelor decise să acționeze cu și mai multă vigoare pentru a se pune capăt războiului nedrept din Vietnam.

Stockholm, 26 martie

Evenimentele din Orientul Mijlociu în dezbaterea Consiliului de Securitate

Recentele acțiuni armate dintre Izrael și Iordania din ziua de 21 martie, ca și dezbaterea lor în Consiliul de Securitate au pus din nou într-o lumină dramatică primejdia pe care o reprezintă instabilitatea situației din Orientul Apropiat.

Adoptarea în Consiliul de Securitate a unei rezoluții cu privire la atacul forțelor izraeliene pe teritoriul iordanian, prin vot unanim — element care îi conferă o netăgăduită importanță — a intervenit, duminică 24 martie, după îndelungi și dificile negocieri pentru realizarea unui text cît mai larg acceptabil. Rezoluția „condamnă acțiunea militară lansată de Izrael cu violarea flagrantă a Cartei Națiunilor Unite și a rezoluțiilor privitoare la încetarea focului" și cere Izraelului să renunțe la acte sau activități contravenind rezoluției 237 (din 22 noiembrie 1967). În același timp, rezoluția deplînge „toate incidentele violente survenite cu violarea încetării focului și declară că asemenea acțiuni de represalii militare și alte violări grave ale încetării focului nu pot fi tolerate și că Consiliul de Securitate ar avea de studiat dispoziții noi și mai eficace prevăzute de Cartă pentru a evita repetarea unor asemenea acte".

Discuțiile pentru redactarea unui text, care a fost în cele din urmă aprobat în unanimitate, au fost anevoioase și datorită faptului că, încă de la început, lucrările din Consiliul de Securitate au depășit incidentul propriu-zis pentru a se ocupa de ansamblul conflictului izraeliano-arab, atît în stadiul lui actual, cît și în geneza și evoluția lui. „Faptul că această operațiune a fost prezentată ca o acțiune de represalii — sublinia Armand Bérard, delegatul Franței — nu micșorează răspunderea guvernului care a ordonat-o ; nu putem admite ca, așa cum a afirmat reprezentantul Izraelului, un stat să-și aroge dreptul de a-și face singur și cu brutalitate dreptate". Reprezentantul Marii Britanii, lordul Caradon, a insistat asupra necesității de a se merge dincolo de aceste evenimente, cerînd Consiliului să adreseze un apel „în vederea încetării tuturor violențelor în Orientul Apropiat". „Obiectivul nostru, a spus el, a urmărit să scăpăm din cercul vicios al violenței. Ceea ce s-a întîmplat (la 21 martie) nu a fost un incident izolat ; el se încadrează într-un șir de evenimente a căror origine este destul de veche. Mulți dintre noi și-au dat seama că era esențial să se arate limpede că nu se va accepta nici o violență. Numai scăpînd din acest cerc vicios putem avea o speranță de viitor". Deplîngînd violențele desfășurate în regiune, delegatul Braziliei a cerut, la rîndul său, Consiliului să avertizeze cele două țări despre primejdia implicată de folosirea forței. Chiar și reprezentantul S.U.A., Arthur Goldberg, a declarat că acțiunile militare izraeliene constituie un act de represalii care nu poate contribui la securitatea Izraelului și a cărui amploare este disproporționată față de incidentele care l-au precedat.

În cercurile politice izraeliene se declară că rezoluția din Consiliul de Securitate este „cea mai puțin rea cu putință" în actualele împrejurări. La Tel Aviv se subliniază că nu trebuie ignorată aluzia cu privire la eventuale sancțiuni cuprinsă în rezoluția Consiliului de Securitate.

La Amman, hotărîrea Consiliului de Securitate a fost primită cu satisfacție, premierul iordanian Talhouni subliniind între altele că „ea se ridică împotriva folosirii forței".

Pe planul diplomației arabe, recentele evenimente au accelerat acțiunile pentru convocarea unei reuniuni arabe la nivel înalt. Adeptul cel mai fervent al convocării de urgență a unei asemenea reuniuni este regele Hussein al Iordaniei. Chiar în ziua de 21 martie el a lansat un apel țărilor arabe pentru întrunirea în conferință a tuturor șefilor de stat arabi, subliniind „că nu există nici un motiv de natură să împiedice convocarea ei chiar la ora actuală". Presa arabă anunță că pînă în prezent mai multe capitale arabe au răspuns pozitiv cererii regelui Hussein și anume : R.A.U., Irak, Liban, Kuweit, Sudan, Libia, Maroc, Republica Arabă Yemen și Republica Populară a Yemenului de Sud. Arabia Saudită și Siria au refuzat să participe la întrunire, iar Tunisia nu a răspuns încă apelului.

Evenimentele desfășurate săptămîna trecută în regiunea Orientului Apropiat au produs o nouă și legitimă îngrijorare. Menținerea încordării și ivirea în continuare a unei serii de conflicte locale au evidențiat, o dată în plus, că recurgerea la forță nu numai că nu poate aduce o soluție viabilă unor probleme în litigiu, dar adaugă noi elemente de natură să agraveze și să cronicizeze o situație și așa destul de complicată. De aceea, se impune cu și mai mare necesitate depunerea unor eforturi pentru crearea condițiilor de abordare a problemelor Orientului Apropiat în esența lor, explorarea unor soluții a căror eficiență și durabilitate să fie întemeiate numai pe respectarea intereselor tuturor statelor din această zonă. Aceasta nu se poate realiza decît prin retragerea trupelor din teritoriile ocupate prin forță, prin soluționarea pașnică a problemelor litigioase în beneficiul aspirațiilor și intereselor popoarelor din regiune.

Rodica GEORGESCU

interviul nostru

Dr. AGOSTINHO NETO

preşedintele
Mişcării Populare
pentru Eliberarea Angolei
(M.P.L.A.)

ANGOLA în lupta pentru libertate

Cu prilejul vizitei în ţara noastră, în fruntea unei delegaţii a Mişcării Populare pentru Eliberarea Angolei, dr. Agostinho Neto, preşedintele M.P.L.A., a avut amabilitatea să răspundă întrebărilor redactorului nostru Rodica Dumitrescu. În cursul convorbirii, dr. Neto a expus diferite aspecte ale problemei angoleze şi succesele obţinute de M.P.L.A. în lupta pentru eliberarea ţării.

Pentru început, vă rugăm, domnule preşedinte, să evocaţi cîteva momente mai importante din istoria poporului angolez.

În istoria poporului angolez se pot distinge două aspecte importante : dominaţia străină şi rezistenţa faţă de această dominaţie. Este o istorie marcată de momente dramatice care au demonstrat totala lipsă de umanitate a sclavagismului ; printre acestea, transportarea locuitorilor continentului african în America şi transformarea lor în sclavi. Această migraţiune forţată (s poate nimerit să amintesc aici similitudinea culturii anumitor popoare latino-americane cu cultura africană) a avut grave repercusiuni asupra nivelului demografic al Angolei... Dar poporul angolez a rezistat dominaţiei străine. Luptele locale conduse de şefi ai diverselor grupări etnice au demonstrat voinţa unui popor de a trăi liber. Populaţiile cuanhama, libolos, dembos au luptat cu arma în mînă împotriva colonialiştilor portughezi.

Etapa actuală este decisivă în istoria poporului angolez, decisivă în ce priveşte lupta de eliberare de sub dominaţia colonială, pentru că poporul nostru se află astăzi strîns unit în această luptă, sub conducerea M.P.L.A. Data de 4 februarie 1961 rămîne o dată marcantă a istoriei noastre moderne. Cînd un grup de militanţi ai M.P.L.A. au atacat închisorile din Luanda, pentru a-i elibera pe tovarăşii încarceraţi, ei ştiau că din acea clipă aveau să sacrifice totul pentru cauza independenţei poporului.

Aţi vorbit de rezistenţa poporului angolez faţă de dominaţia colonială. Vă rugăm să prezentaţi cititorilor români cîteva aspecte ale acestei lupte eroice.

Mişcarea Populară pentru Eliberarea Angolei a organizat acţiuni pe patru fronturi, sub lozincile „Toţi luptătorii în interior", „Să generalizăm lupta armată". Militanţii organizaţiilor noastre, urmaţi de întregul popor, desfăşoară o muncă eroică pentru realizarea practică a scopurilor fixate de Mişcare. Iniţial, nu dispuneam decît de un stoc limitat de arme. Populaţia se refugia în apropierea taberelor de partizani. Într-o zi, o patrulă portugheză a descoperit una din aceste tabere. Se aflau acolo numai doi partizani, care se căldau. Unul dintre ei a fost ucis de o rafală de mitralieră. Celălalt, fără a-şi pierde sîngele rece, şi-a luat mitraliera, şi, aruncîndu-se la pămînt, a tras : a ucis şapte duşmani. Bătălia a fost cîştigată, tabăra salvată.

Populaţia satelor strategice, bărbaţi, femei şi copii se alătură mereu taberelor de partizani, căutînd libertatea în pădurile protejate de forţele armate ale M.P.L.A. Un grup de 150 de locuitori din regiunea Cuando a părăsit unul din aceste sate. Portughezii, descoperindu-le ascunzătoarea, i-au silit să se mute într-un sat înconjurat cu sîrmă ghimpată. Acolo au folosit metode psiho-sociale, cum le numesc ei : au dat prizonierilor bani, vin, îmbrăcăminte, le-au făcut promisiuni. Aceştia au primit totul în tăcere. Ziua următoare, armele, banii, veşmintele şi tot ceea ce le dăduseră duşmanii se aflau în mîinile comandantului de detaşament al M.P.L.A. Prizonierii fugiseră, omorîndu-i pe paznicii portughezi.

Exemple de curaj sînt numeroase ; aş mai aminti numai cum de şapte ani, populaţia din nord rezistă fără întăriri dinafară, fără alimente, fără medicamente. Femeile se ascund cînd avioanele de recunoaştere inamice zboară deasupra regiunii pentru ca, imediat după aceea, să-şi continue muncile agricole. Copiii de 14—15 ani sînt şi ei vajnici luptători. Curajul şi eroismul rezidă în setea de independenţă, impregnată în sufletul şi carnea fiecărui individ.

Cu fiecare an creşte numărul zonelor eliberate de sub controlul dominaţiei portugheze. În ce constă activitatea de construcţie şi organizatorică a M.P.L.A. în zonele eliberate ?

M.P.L.A. este un front larg de luptă căruia i se alătură cele mai diverse pături ale societăţii. El se bazează însă pe lucrătorii agricoli, care constituie majoritatea populaţiei angoleze. Organul suprem al Mişcării este Congresul, al cărui Comitet Executiv este răspunzător de îndeplinirea hotărîrilor între congrese. Trebuie să subliniez că, în ciuda condiţiilor grele, M.P.L.A. a organizat ţinerea unei Conferinţe naţionale şi pregăteşte lucrările Congresului în interiorul ţării. Organismele de bază ale M.P.L.A. sînt comitetele de acţiune şi grupele. Mişcarea noastră nu se sprijină însă numai pe acestea, ci şi pe organizaţiile de masă : organizaţia femeilor (O.M.A.), organizaţia de tineret, sindicatele, grupele de partizani.

În zonele controlate de M.P.L.A. am început să instaurăm organe ale puterii populare, însărcinate cu administrarea zonelor şi cu aplicarea hotărîrilor Mişcării. Tot ele răspund şi de educaţia maselor, de asistenţa medicală, producţie, comerţ etc. Un aspect esenţial al activităţii noastre îl reprezintă formarea cadrelor politico-militare necesare în faza actuală a luptei noastre. În cadrul centrelor de instrucţie revoluţionară tinerii luptători sînt pregătiţi nu numai fizic ci şi moral pentru combaterea tribalismului, a rasismului, pentru înţelegerea pericolului aliaţei imperialiste, al neocolonialismului. Transferul sediului M.P.L.A. în interiorul ţării reprezintă o garanţie pentru aplicarea adecvată a liniei Mişcării Populare pentru Eliberarea Angolei.

Presa internaţională relatează pe larg despre alianţa reacţionară a regimurilor de la Lisabona, Pretoria şi Salisbury. Ce ne puteţi spune în legătură cu această alianţă ?

Într-adevăr, fasciştii şi rasiştii din Africa australă visează să-şi perpetueze dominaţia asupra popoarelor din această parte a continentului african. Ei îşi acordă reciproc ajutor politic, diplomatic şi material. Cel mai periculos regim este fără îndoială cel din Africa de sud care posedă un potenţial de bogăţie şi război ce nu poate fi desconsiderat. Africa de sud face eforturi pentru

lărgirea influenței sale nefaste asupra țărilor africane ; astfel, prin crearea unei piețe comune africane regimul sud-african dorește să-și extindă dominația economică asupra vecinilor săi și a țărilor africane în general. Sîntem convinși însă că toate asemenea manevre ale Africii de sud vor eșua. În același timp, trebuie să ținem seama de potențialul său militar care reprezintă un pericol efectiv pentru Angola și Mozambic. Un ajutor concret financiar și tehnic, economic și politic a fost dat Portugaliei. Este de asemenea foarte probabil că imperialismul mondial îi acordă Africii de sud sprijin în exersarea rolului său de jandarm al Africii, pentru înăbușirea mișcărilor revoluționare africane.

Ce reprezintă pentru mișcarea de eliberare națională din Angola solidaritatea manifestată de continentul african, de cercurile progresiste din întreaga lume ?

În lupta noastră, internaționalizată prin ajutorul pe care N.A.T.O. și aliații Africii australe îl dau Portugaliei, nu putem rămîne indiferenți la ajutorul pe care alte popoare și organizații progresiste se oferă să ni-l dea. Dacă solidaritatea africană nu este încă destul de închegată, se poate totuși afirma că au fost făcut pași importanți pe calea lichidării colonialismului. M-aș referi aici la Comitetul de eliberare a Africii, organism specializat al Organizației Unității Africane care acordă un ajutor efectiv țărilor ce luptă pentru independență. Țările socialiste în general și toate forțele anticolonialiste din lume ne dau un sprijin crescînd ; fără ajutorul politic, diplomatic și material care ni se dă, lupta noastră ar fi mult mai grea.

Activitatea dv. multilaterală de tizician, poet și om politic este cunoscută și apreciată în mod deosebit. Ce credeți despre menirea scriitorului în societatea contemporană și, legat de aceasta, cum îmbinați prestigioasa dv. activitate literară cu aceea de participant efectiv, de luptător pentru eliberarea Angolei de sub dominația colonială ?

Dacă în Angola a existat într-o perioadă o mare mișcare literară la care am participat, ea se datorează unui grup de intelectuali care au căutat să fie interpreții sentimentelor poporului. Încătușat de condițiile represiunii coloniale, poporul angolez avea nevoie de cele mai variate forme pentru a-și exprima revolta. Mi-am îndeplinit, alături de acești intelectuali, o îndatorire cetățenească. Poezia m-a ajutat în îndeplinirea acestei sarcini. Și cred că rolul artiștilor, scriitorilor din țara noastră în exprimarea și interpretarea problemelor, sentimentelor, dorințelor celor mai profunde ale poporului nostru va crește necontenit. Oamenii noștri de litere și arte vor lupta prin și cu toate mijloacele lor pentru eliberarea completă a Angolei.

interviul nostru

Convergențe româno–franceze

RENÉ CAPITANT

președintele Comisiei legislative a Parlamentului francez

Săptămîna trecută, țara noastră a fost vizitată de o delegație a Comisiei legislative a Adunării Naționale franceze. La solicitarea revistei „Lumea", dl René Capitant, conducătorul delegației, președintele Comisiei legislative a Parlamentului francez, a acordat un interviu colaboratorului nostru Aurel Zamfirescu.

— Ce părere aveți despre dezvoltarea relațiilor dintre Franța și România ?

— Acordurile încheiate între cele două țări se aplică cu succes. Atît în domeniul cultural cît și în alte domenii, țările noastre au legături foarte strînse, au tradiții comune. În consecință, pot fi încheiate acorduri foarte largi. Cred că în această direcție există o dorință comună, atît din partea guvernului francez, cît și din partea guvernului român. Dar ceea ce vreau să subliniez este că între cele două țări există o convergență din punct de vedere diplomatic, și acest lucru are o importanță capitală. Noi vrem, ca Europa să se dezvolte pe bază de națiuni egale, independente, care să colaboreze între ele.

— Cum apreciați apropiata vizită a președintelui de Gaulle în România ?

— Consider că vizita generalului de Gaulle va constitui un eveniment foarte important. Ea va fi un fel de „revelator" care va scoate în evidență, în mod public, în fața întregii lumi, o situație existentă în prezent. Este vorba în special de prietenia dintre Franța și România. Înrudirea dintre pozițiile noastre politice față de marile probleme internaționale se va manifesta cu multă vigoare, într-o manieră fără îndoială emoționantă pentru cei ce vor participa la acest eveniment. Vizita va avea, firește, un răsunet în întreaga lume, un ecou favorabil nu numai asupra destinelor celor două țări ci și asupra evoluției internaționale, servind cauzei progresului și păcii.

Personalitate marcantă a vieții științifice și politice franceze, René Capitant s-a născut în anul 1901 în localitatea La Tronche (Isère). După ce a predat o vreme la Facultatea de drept din Strasbourg, René Capitant este în prezent profesor agregat la Facultatea de Drept din Paris și deputat în parlament din partea „Uniunii Democrate pentru a V-a Republică". În 1962 a devenit președintele Comisiei legislative a Adunării Naționale franceze.

— Care este opinia dumneavoastră cu privire la actuala dispută monetară interoccidentală ?

— Pînă acum, dolarul a servit drept monedă internațională, dar această monedă era și un instrument al politicii americane, astfel că, prin intermediul ei, guvernul american exercita o hegemonie cu totul inadmisibilă. Franța protestează de multă vreme împotriva unei asemenea situații și cere stabilirea unei monede internaționale care să fie aurul sau o altă monedă, cu condiția ca aceasta să nu depindă de bunul plac sau de politica unei anumite puteri.

— Ce părere aveți despre îndeplinirea prevederilor Tratatului de la Geneva din 1954 cu privire la Indochina ?

— În ce privește respectarea acordurilor de la Geneva din 1954, părerea mea este foarte clară. Aceste acorduri interziceau oricărei puteri străine să întrețină unități armate pe teritoriul Vietnamului. Or, nu mai este necesar să vă spun că astăzi peste jumătate de milion de soldați americani se află în Vietnam. Prezența lor acolo reprezintă în mod evident o violare a acordurilor de la Geneva. În același timp, merită subliniat faptul că în Vietnamul de sud nu există în fond o altă armată decît cea americană. Evident, o serie de țări ajută Vietnamul ; dar una este să ajuți o țară atacată și alta este să trimiți un corp expediționar de 500 000 de oameni pe teritoriul ei. În consecință, problema răspunderii în Vietnam este cît se poate de clară. Americanii se află acolo contrar oricăror norme ale dreptului internațional și, așa cum le-a cerut-o și generalul de Gaulle în repetate rînduri, ei nu au altceva de făcut decît să se retragă. Dacă nu o vor face, vor rămîne în situația celor ce încalcă dreptul internațional și vor fi în cele din urmă pedepsiți. Ei pot provoca distrugeri în Vietnam, ei pot să facă această țară să sufere, dar n-o pot cuceri. Și, într-o zi sau alta, dificultățile se vor înmulți într-o măsură atît de mare pentru ei încît vor fi obligați să plece. După cum au declarat în repetate rînduri Ho Și Min și Fam Van Dong, cu cît americanii vor rămîne mai mult în Vietnam, cu cît vor escalada mai mult conflictul, cu atît vor cădea mai de sus.

— Cum apreciați evoluția viitoare a relațiilor politice în cadrul Pieței comune ?

— În prezent, industriașii și comercianții francezi se pregătesc în vederea marii competiții economice pe care vor trebui să o înfrunte. De data aceasta ei vor trebui să facă față acestei înfruntări fără nici un ajutor vamal. Pe plan diplomatic, însă, nu există încă o piață comună, nu există încă o „comunitate diplomatică". În consecință, Franța își păstrează întreaga libertate de acțiune. Fără îndoială, ei i se va cere să facă parte dintr-o comunitate politică, dar Franța nu va accepta acest lucru decît dacă o asemenea comunitate va respecta principiile fundamentale ale diplomației noastre. Și, probabil, ați remarcat că Franța a reușit să influențeze în mod simțitor orientarea celorlalte state membre ale Pieței comune, chiar a R. F. a Germaniei, unde o evoluție s-a produs în mod incontestabil în ultimul an. Nu vreau să spun că diplomația vest-germană s-a alăturat celei franceze, dar ea s-a apropiat totuși în mod foarte sensibil de diplomația țării noastre. Și cred că acest lucru este în interesul general al Europei.

Cui slujește teoria „războaielor limitate"

Zamfir Brumaru

Poate oare exista securitate deplină, destindere reală și de durată a încordării internaționale într-o zonă a lumii și, concomitent, război, înrăutățirea relațiilor între țări, în altă zonă geografică? Imensa majoritate a omenirii răspunde în mod firesc cu un **nu** categoric.

Există însă persoane, cercuri politice și mai ales militare care, chiar dacă nu neagă complet influența dăunătoare a războaielor locale asupra relațiilor internaționale și a securității altor state, susțin că această influență ar putea fi atenuată și îngrădită prin menținerea războiului în anumite limite. Printre acestea se numără în primul rînd adepții așa-ziselor „războaie limitate".

Ideile despre războaiele „limitate" — teritorial, în timp sau din punct de vedere a tipurilor de arme folosite — s-au închegat într-o doctrină și au fost integrate în strategia militară a S.U.A. în perioada în care s-a produs falimentul monopolului nuclear al acestei țări și, ca urmare, a avut loc o nouă și substanțială deplasare a raportului de forțe pe arena mondială în defavoarea imperialismului. Ele au căpătat treptat o pondere tot mai mare și au început să fie puse în practică în mod sistematic deoarece a devenit clar că, în condițiile în care S.U.A. nu mai dispun de superioritate în domeniul armei nucleare, strategia „ripostei masive" și-a pierdut baza și utilitatea, iar un război global, nuclear echivalează cu o sinucidere pentru ambele părți în conflict. „Într-un asemenea război n-ar exista învingător", spunea generalul american Maxwel D. Taylor, cunoscut ca unul din teoreticienii războaielor „limitate". „Riposta masivă" — scrie un autor vest-german — este „o încercare de a speria dușmanul cu o armă sinucigașă. Un cinic ar spune: cine trage primul, moare al doilea".

Strategii americani au fost puși în fața problemei: cum să se evite războiul nuclear global și în același timp să se urmărească în continuare țelurile imperialismului — înăbușirea mișcării de eliberare națională, a mișcării comuniste și muncitorești, lovirea sistemului socialist mondial, recucerirea pozițiilor pierdute de imperialism, menținerea dominației sale în lume. Soluția imperialistă nu putea fi, evident, renunțarea la folosirea forței, a războiului ca instrument al politicii. Cercurile imperialiste nu se pot împăca în nici un fel cu o situație internațională în care ar domni pacea generală. Nu numai pentru că sînt în joc importante interese ale unor trusturi producătoare de armament. Henry A. Kissinger, considerat părintele teoriei războaielor „limitate", afirmă că, „după consolidarea definitivă a păcii, evenimentele pot evolua numai în direcția destrămării ordinii internaționale" (citește: în direcția zdruncinării poziției dominante a S.U.A.).

Căutările pentru a găsi o ieșire din dilemă au dat naștere unei puzderii de teze, teorii, propuneri privind războaie „mici", „limitate", „locale", „de intervenție", „antiguerilla", cu sau fără folosirea armei nucleare tactice etc. Au început să fie fabricate argumente care să demonstreze că dușmanul trebuie reținut nu numai prin amenințarea cu războiul total ci cu o formă mai „posibilă" de război și anume cu războiul „limitat". Se încearcă acreditarea ideii că dacă în zilele noastre războiul global nu mai este „normal", în schimb cel limitat este un instrument „normal" al politicii, fiind totodată mai „suportabil" tocmai pentru că are anumite limite. Unul din susținătorii acestor concepții, Robert E. Osgood, consideră că numai un asemenea război „poate feri S.U.A. de a ajunge în situația în care să trebuiască să aleagă între războiul nelimitat, adică nuclear, o rezistență fără rezultate sau renunțarea totală la orice rezistență".

Pentru a justifica războaiele locale de intervenție împotriva luptelor armate de eliberare națională, unii nu se sfiesc să pună între acestea semnul egalității deși, după cea mai elementară logică, ele se deosebesc ca de la cer la pămînt, atît prin cauze cît și prin scopuri.

Pentru a liniști opinia publică, teoreticienii imperialiști încearcă să demonstreze ceea ce nu se poate demonstra, anume că există posibilități de a „limita" războaiele. Unii se referă la limite provenind din „natura situației" în care părțile nu posedă mijloace de a lărgi războiul, de a-l transforma într-un război general, nuclear (de pildă războiul purtat de Franța împotriva Algeriei). Alții, dîndu-și seama că limitarea nu depinde numai de una din părțile aflate în conflict, vorbesc despre posibilitatea „acțiunii conștiente" a ambelor părți de a stabili limite, mai ales în ce privește folosirea anumitor tipuri de arme. Se propun chiar tratative între părți cu privire la limitarea anumitor arme, nebombardarea unor orașe, a unor baze strategice care nu sprijină operațiunile tactice etc. Se ia în considerare și posibilitatea unui consens tacit care ar proveni din reținerea de a lărgi peste măsură cadrul conflictului de teama unor distrugeri uriașe, a unor consecințe catastrofale.

Toate aceste „argumente" nu sînt de fapt decît ipoteze, prezumpții speculative care urmăresc să minimalizeze pericolul războaielor „limitate" pentru securitatea și pacea generală, să slăbească vigilența popoarelor, să frîneze lupta împotriva agresiunilor imperialiste. Ele sînt, de altfel, infirmate de logica militară și de faptele istoriei. Este semnificativ că nici unul din militarii și politicienii americani care, din motive tactice, susțin necesitatea „limitării" războaielor, n-a fost în stare să stabilească exact limitele maxime peste care nu trebuia sau nu trebuie trecut în unul sau altul din războaiele, agresiunile și intervențiile organizate direct sau indirect de S.U.A. sau alte puteri imperialiste în Vietnam, Coreea, Laos, Cambodgia, Indonezia, în Orientul Apropiat și Mijlociu, în Congo, Angola, Mozambic, în Cuba, Republica Dominicană și alte țări din America Latină etc.

În afară de sfaturi generale, nici unul din ei n-a putut elabora măsuri concrete care să asigure respectarea diferitelor limitări preconizate. În schimb, siliți de logica războiului, de realități mulți recunosc că, dincolo de vagi „posibilități" și probabilități, nu există **nici o siguranță** pentru menținerea unui război în limitele sperate sau calculate fie unilateral, fie prin consens tacit sau chiar printr-o înțelegere între părți. „Limitarea" războiului nu depinde numai de intențiile uneia sau alteia dintre părțile beligerante și uneori nici chiar de dorințele ambelor părți, ci și de atitudinea altor țări — aliate sau nu — de contextul internațional și de mulți alți factori obiectivi și subiectivi adeseori greu de controlat și de stăpînit.

În literatura de specialitate se subliniază că orice armată tinde spre eficiența maximă a operațiunilor militare; dacă țelul „limitat" nu este atins într-un anumit timp, cu anumite mijloace, se aruncă în joc mijloace mai multe și mai eficace; dacă țelul limitat este atins ușor, se urmărește un alt țel mai mare; la fel, teritoriul limitat pe care se desfășoară războiul, se extinde în funcție de necesitățile operațiunilor militare; deoarece operațiunile militare se desfășoară cu o mare rapiditate, nu se poate prevedea evoluția evenimentelor și deoarece trebuie ținut cont de posibilitatea schimbărilor bruște în situația de pe front, nici o parte beligerantă nu acceptă să fie înfrîntă înainte de a fi folosit toate posibilitățile; pot fi comise greșeli și pot interveni defecțiuni de ordin tehnic (vezi cazul bombardierelor americane cu încărcătură nucleară prăbușite în Spania și Groenlanda) sau luate hotărîri pripite, nechibzuite, iresponsabile etc. Asemenea factori sînt de natură să ducă la depășirea „limitelor", la extinderea conflictului, chiar într-un război purtat cu arme tradiționale; cu atît mai mult într-un război nuclear, în care, după cum arată și H. Kissinger, „nu mai este posibilă de fapt nici un fel de «limitare»".

Iată de ce posibilitatea „localizării" și în general a „limitării" conflictelor militare este **foarte iluzorie** în timp ce este **foarte reală** primejdia ca un război „limitat" să se extindă, antrenînd tot mai mulți militari și civili, tot

mai numeroase țări, armament tot mai masiv și mai distrugător, amenințînd pacea lumii.

Cea mai actuală și mai elocventă dovadă în această direcție este războiul agresiv al S.U.A. în Vietnam. Începută în 1956 sub forma sprijinirii regimului de la Saigon prin consilieri, fonduri și armament, intervenția S.U.A. s-a transformat într-o agresiune militară directă a S.U.A. împotriva poporului vietnamez. An de an a crescut numărul trupelor intervenționiste : 9 000 de oameni în 1962, efectivele lor au ajuns succesiv la 16 500 (decembrie 1965), 72 000 (iulie 1965), 165 700 (noiembrie 1965), 331 000 (1966), 464 000 (iulie 1967), 478 000 (decembrie 1967). La acestea se adaugă încă 10 500, trimiși nu de mult pe baza hotărîrii luate de președintele Johnson în urma marii ofensive a forțelor patriotice sud-vietnameze. După cum se știe, recent, generalul Westmoreland (care a fost recent schimbat din postul său) a cerut trimiterea de noi trupe. Concomitent, S.U.A. au făcut eforturi pentru a transforma intervenția lor într-un război de coaliție, antrenînd participarea unor trupe sud-coreene, australiene, neozeelandeze, tailandeze, filipineze etc., care totalizează peste 61 000 de oameni. Teritoriul și apele acestor și altor țări sînt folosite de S.U.A. drept baze pentru navele și avioanele de război, drept depozite de armament. Depășind cu mult cele mai optimiste limite de timp scontate de S.U.A., operațiunile militare în Vietnam se desfășoară de aproape 12 ani și nimeni nu poate stabili pînă cînd vor continua. De la luptele pe teritoriul Vietnamului de sud, S.U.A. au trecut la bombardarea R. D. Vietnam ; invocînd pretextul așa-zisului „drept de urmărire", ele încalcă teritoriul Cambodgiei ; este violat spațiul aerian al R. P. Chineze.

S.U.A. au alocat pentru acest război sume uriașe, ajungînd să anunțe pentru anul bugetar următor cifra record de 26,3 miliarde dolari. O creștere neîntreruptă are loc în ce privește cantitatea armamentului de diferite tipuri și a altor materiale de război folosite. În ultimul timp, după grelele lovituri date de forțele patriotice, s-au făcut auzite în S.U.A. voci care au cerut și folosirea armei nucleare. De altfel, după cum se știe, în războiul din Vietnam este aplicată faimoasa teorie a „escaladării" care constă în fond în depășirea treptată a anumitor limite inițiale pînă la punctul în care ele nu mai pot, practic, exista. Cele 44 de grade ale escaladării stabilite în schema lui Herman Kahn (directorul institutului Hoodson din centrul de cercetări speciale ale forțelor aeriene americane) înfățișează o creștere treptată a acțiunilor, pornind de la simpla agravare a situației internaționale la conflagrația nucleară mondială.

Războiul din Vietnam este unul din cele mai clasice exemple care demonstrează adevărul că un război local poate deveni cea mai importantă și mai arzătoare problemă internațională, de soluționarea căreia ajunge să depindă securitatea și pacea nu numai a țărilor limitrofe, nu numai a țărilor din Asia, ci și a celor din Europa, Africa, America.

Să amintim de încă un război „local", diferit în anumite privințe de cel din Vietnam. Este vorba de conflictul izraelo-arab. Caracterul local, limitat în timp, al operațiunilor militare masive din iunie 1967 a fost, se poate spune, într-un raport invers proporțional cu efectul negativ produs asupra atmosferei internaționale : îngrijorare în toată lumea ; măsuri militare a țărilor apropiate și mai îndepărtate de locul conflictului ; sesiune extraordinară a Adunării Generale a O.N.U., discuții aprinse în Consiliul de Securitate etc. Din păcate, conflictul nu este încă rezolvat. Ciocniri militare de mai mică anvergură au loc în continuare destul de des și nu există nici o garanție că ele nu se vor intensifica, ascuțind și mai mult primejdia pe care o constituie pentru pacea în Orientul Apropiat și în lumea întreagă.

Popoarele nu au uitat extrema tensiune internațională provocată prin invazia organizată în 1961 de S.U.A. în Cuba socialistă și prin evenimentele ce i-au urmat. Nu numai asupra țărilor continentului american, ci a tuturor țărilor lumii a planat atunci iminența primejdie a declanșării unui război nuclear.

Deși războiul împotriva R. P. D. Coreene s-a terminat oficial de mult, S.U.A. au continuat provocările împotriva acestei țări, așa cum o dovedesc incursiunile armate lîngă linia de armistițiu și acțiunile vaselor-spion de-a lungul coastelor (vezi cazul „Pueblo").

E adevărat că nici unul din războaiele locale care au avut loc în perioada postbelică nu s-a transformat într-un al treilea război mondial — dar aproape fiecare în parte și mai ales toate la un loc au menținut permanent pericolul izbucnirii unui asemenea război. Ele au împiedicat sau îngreunat rezolvarea pe cale pașnică a unor probleme litigioase dintre state, au anihilat sau frînat unele progrese făcute pe drumul destinderii și înțelegerii, au înveninat — cu intensitate variată, dar continuu — relațiile internaționale, au generat nesiguranță, suspiciune, psihoză de război, au alimentat din plin cursa nebunească a înarmărilor, au contribuit la stocarea unor imense cantități de armament, inclusiv nuclear, la menținerea și lărgirea bazelor militare pe teritorii străine, creînd astfel terenul propice unei conflagrații generalizate. Dacă o nouă conflagrație mondială a putut fi preîntîmpinată pînă în prezent, aceasta se datorește nu calculelor și acțiunilor „limitative" întreprinse de cercurile imperialiste, ci, în primul rînd, luptei forțelor progresului și păcii. Potențialul militar al țărilor socialiste, politica lor de pace, lupta antiimperialistă a țărilor în curs de dezvoltare, acțiunile organizațiilor și păturilor sociale democratice, în frunte cu clasa muncitoare, din țările capitaliste au constituit și constituie o uriașă forță de reținere a celor mai extremiste cercuri imperialiste.

Apărarea păcii — cauză vitală a popoarelor, a omenirii întregi — cere din partea acestor forțe acțiuni energice, unite împotriva oricăror războaie agresive, fie ele „mici", „locale" și „limitate", fie ele între mari puteri, între o mare putere și țări mici sau între țări mici sau mijlocii. Problema esențială este evitarea, prevenirea acestor conflicte armate. O dată izbucnite, toate eforturile se cer depuse pentru încetarea lor imediată, iar pînă la încetarea lor, pentru împiedicarea prelungirii și extinderii lor. Are o mare importanță ca un conflict militar local să fie stins nu pur și simplu ca un incendiu oarecare, ci să se determine luarea unor măsuri temeinice care să ducă la rezolvarea urmărilor și mai ales a cauzelor sale în așa fel încît el să nu mai poată reizbucni.

Faptele arată că, pe de o parte lichidarea unui război local într-un continent influențează pozitiv — după cum declanșarea și continuarea lui influențează extrem de negativ — atmosfera internațională generală. Pe de altă parte înrăutățirea climatului internațional într-o zonă a lumii defavorizează sau blochează reglementarea diferitelor probleme litigioase din alte continente, după cum normalizarea relațiilor dintre state, măsurile pentru înfăptuirea securității în zona respectivă înlesnesc căutarea și găsirea unor soluții corespunzătoare terminării sau prevenirii unui conflict local într-o altă regiune a globului. Luarea în considerare a acestor interdependențe, corespunzînd complexelor condiții actuale ale vieții internaționale, are o mare însemnătate în lupta împotriva războaielor.

În condițiile de azi, una din direcțiile de luptă împotriva agresiunilor „limitate", directe și indirecte, ale imperialismului, împotriva tendințelor hegemonice ale acestuia, a vechiului și noului colonialism, este determinarea tuturor statelor de a accepta și aplica în relațiile internaționale principiile respectării suveranității și independenței statelor, dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, neamestecului în treburile interne ale altor state. Lupta pe care unele popoare sînt nevoite s-o ducă cu arma în mînă pentru a se elibera de sub jugul străin și a-și cuceri independența sau pentru a-și apăra ființa națională și a-și menține neatîrnarea este o cauză pe care forțele progresiste o susțin și trebuie s-o sprijine tocmai pentru că ea este dreaptă și slujește eliminării surselor războaielor. Militînd neobosit, consecvent, pentru înrădăcinarea principiilor amintite, a normelor de etică și de drept internațional, România subliniază că fiecare stat, mare sau mic, poate și trebuie să-și aducă în această direcție contribuția.

În lupta împotriva războaielor locale, supraaprecierea forțelor agresive, atitudinea fatalistă și pasivistă față de ele ar fi tot atît de greșite ca subaprecierea primejdiei pe care o reprezintă ele pentru pacea generală și ca subestimarea posibilităților de a le lichida. Cu cît vor fi mai unite forțele progresiste, iubitoare de pace din fiecare țară, frontul antiimperialist mondial, cu atît vor fi mai numeroase și mai eficiente posibilitățile și mijloacele lor politice, diplomatice, morale și materiale de a acționa pentru a preîntîmpina generalizarea unui război local sau pentru a-i pune capăt.

In Cehoslovacia

Continuă dezbaterea problemelor dezvoltării socialiste

În aceste zile — perioadă imediat premergătoare întrunirii Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist din Cehoslovacia — bogata activitate politică desfășurată de comuniști, de întreaga societate cehoslovacă, largul schimb de opinii asupra unor probleme majore ale dezvoltării socialiste a țării continuă. „Actuala mișcare de renaștere — aprecia Prezidiul C.C. al P.C.C., întrunit în ședință la 21 martie — reprezintă o mare forță creatoare capabilă să înlăture nu numai lipsurile trecutului, dar să și folosească tot ce este pozitiv, ceea ce s-a obținut pînă în prezent și prin noi măsuri să acționeze spre folosul patriei socialiste". Prezidiul C.C. al P.C.C. aprecia : „Caracterul general al procesului de renaștere în societatea cehoslovacă nu se caracterizează nici pe departe prin unele tendințe și abateri extremiste, prin manifestări locale ale unor sentimente nesocialiste". În continuare, Prezidiul C.C. al P.C. din Cehoslovacia subliniază că „va respinge orice încercări îndreptate spre slăbirea și divizarea tendințelor progresiste socialiste. Prezidiul declară din nou că democratizarea despre care este vorba presupune o democrație cu un caracter evident socialist".

În cadrul ședinței din 21 martie, relatează agenția CTK, Prezidiul C.C. al P.C.C. a aprobat proiectul programului de acțiune al partidului, pregătit timp de trei luni, cu participarea a sute de specialiști, sub conducerea membrilor și membrilor supleanți ai Comitetului Central ca material pentru plenara din martie a C.C. al P.C. din Cehoslovacia. Prezidiul a hotărît să recomande Comitetului Central ca acest program de acțiuni să fie adoptat ca platformă pentru activitatea politică și organizatorică a partidului și comuniștilor în organele de stat și economice și în organizațiile obștești, la soluționarea problemelor actuale ale societății, la coeziunea tuturor forțelor sociale constructive, pentru activitatea pozitivă și în explicarea politicii partidului în etapa actuală, ca platformă permanent deschisă pentru inițiativa mișcării progresiste.

În întreaga țară dezbaterea problemelor esențiale ale dezvoltării Cehoslovaciei socialiste evoluează sub semnul hotărîrilor adoptate în cadrul plenarelor din decembrie și ianuarie ale C.C. al P.C.C., în spiritul cuvîntării ținute la Brno de tovarășul Alexander Dubcek, prim-secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia. Deschizînd o întîlnire a tineretului cu vechi membri ai partidului și cu reprezentanți de seamă ai vieții publice, ministrul economiei apelor, Josef Smrkovsky, arăta, relatează „Mlada Fronta", că în următoarele zile „va fi prezentat probabil spre discuția întregii țări programul de acțiune al Partidului Comunist din Cehoslovacia".

La 21 martie, Prezidiul C.C. al P.C. din Cehoslovacia a satisfăcut cererea tovarășului A. Novotny privind eliberarea sa din funcția de președinte al Republicii ; datorită stării sănătății sale, A. Novotny, în vîrstă de 64 de ani, va ieși la pensie. Prezidiul C.C. al P.C. din Cehoslovacia, relatează agenția CTK, a discutat situația politică creată în ultimul timp, în legătură cu apelurile ca tovarășul A. Novotny să renunțe la funcția de președinte al Republicii, și a adoptat hotărîrea de mai sus. Știrea demisiei a fost publicată de „Rude Pravo" sub titlul „Democratizarea noastră are un expresiv caracter socialist" ; După ce se referă la următoarea plenară din martie a C.C. al P.G. din Cehoslovacia, care va dezbate „programul concret de schimbări structurale ale societății noastre", în continuare articolul subliniază că în activitatea politică din ultima vreme s-au remarcat o serie de oameni politici ale căror cuvîntări au găsit înțelegere la sute de mii de cetățeni. „Partidul se poate mîndri pe drept cuvînt că aceștia sînt, în primul rînd, comuniști. Cu asemenea oameni, partidul va putea să joace rolul de hegemon, să fie forța conducătoare a societății, nu pentru că acest rol el îl va stabili printr-un decret în constituție, ci pentru că prin politica sa, politica comuniștilor cîștigă încrederea majorității absolute a populației".

La Praga, s-a anunțat că guvernul R.S. Cehoslovace (care, în urma demisiei președintelui Republicii îndeplinește funcțiile acestuia) a hotărît să convoace sesiunea Adunării Naționale.

Activitatea politică amplă din această săptămînă reliefează din nou rolul conducător al Partidului Comunist din Cehoslovacia în cadrul procesului pe care-l cunoaște în prezent întreaga societate cehoslovacă. „Atmosfera procesului de democratizare din Cehoslovacia, al cărui impuls l-a dat nucleul revoluționar progresist sănătos din Comitetul Central al P.C. din Cehoslovacia, se va menține întotdeauna" — a spus într-o cuvîntare televizată Cestmir Cisar, căruia i-a fost încredințată conducerea secției de știință, învățămînt și cultură de pe lîngă C.C. al P.C. din Cehoslovacia. C. Cisar a subliniat că garanțiile acestui proces constau în primul rînd în interesul manifestat față de acest proces atît de membrii de partid cît și de toate păturile populației țării. „Astăzi în Cehoslovacia — a declarat el — se ivește o nouă mare unitate, unitatea comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, a întregului tineret, unitatea pentru elaborarea unui nou program de activitate, a unei noi politici a acestei țări".

■

Aspecte ale politicii externe a R.S. Cehoslovace au continuat să facă în ultimele zile obiectul unor articole și declarații reproduse de ziare și agenția CTK, transmise la posturile de radio sau la televiziune. În ziarul „Lidova Demokracie" a apărut un articol al lui Iosef Zednik, deputat în Adunarea Națională, în care, între altele, se scrie : „Trecutul ne-a învățat că prietenia, alianța cu toate țările socialiste trebuie să rămînă elementul central al politicii externe cehoslovace. Ceea ce leagă țările socialiste este incomparabil mai important decît deosebirile lor de opinii. În condițiile existenței mai multor state socialiste și a unor mari diferențe în evoluția lor istorică, economică și socială, deosebirile privind formele de rezolvare și metodele folosite în construcția noii societăți sînt o necesitate obiectivă a progresului material și spiritual al fiecărei țări și a înaintării victorioase a întregii societăți socialiste. Deosebirile de vederi nu ar trebui în nici un caz să împiedice dezvoltarea relațiilor, a prieteniei, respectului și înțelegerii reciproce dintre statele socialiste". Într-un interviu, J. Pudlak, prim-adjunct al ministrului afacerilor externe, relatează CTK, a subliniat între altele, că Cehoslovacia nu abordează problema relațiilor cu R.F.G. în mod „pasiv, neconstructiv sau dogmatic" și a amintit că anul trecut R.S. Cehoslovacă și R.F.G. au semnat două acorduri — acordul comercial și acordul privind schimbul de reprezentanțe comerciale.

În legătură cu poziția Cehoslovaciei față de situația din Orientul Apropiat, J. Pudlak a spus : „Noi ne-am pronunțat și ne pronunțăm pentru soluționarea politică a acestei probleme. Noi n-am contestat niciodată dreptul la existență al Izraelului și nu-l contestăm, însă noi am contestat și vom contesta dreptul la agresiune".

■

Cursul evenimentelor din Cehoslovacia socialistă, reflectat pe larg în ziare, la radio și televiziune și în materialele transmise de agenția CTK, adunările de partid, întrunirile oamenilor muncii, diferite alte manifestări care au loc în aceste zile la Praga și pe întregul teritoriu al țării pun în evidență ecoul profund al hotărîrilor adoptate de conducerea P.C.C., hotărîrea membrilor de partid, a întregului popor cehoslovac, de a milita cu energie pentru propășirea patriei lor, pentru dezvoltarea și întărirea societății socialiste în R. S. Cehoslovacă.

Corneliu VLAD

Indieni din Amazonia

Corespondenţă din Rio de Janeiro

„Nu e loc pentru indios...“

Luis Carlos de Oliveira
redactor la „Jornal do Brasil“

Un raport în 20 de volume, care cîntăreşte 100 kg, cuprinzînd mărturii despre acţiunea de genocid întreprinsă de ani de zile împotriva unor triburi primitive de membrii Serviciului de protecţie a indienilor (S.P.I.) însărcinaţi să îngrijească de soarta lor, a fost dat publicităţii cu o săptămînă în urmă, în Brazilia. Guvernul brazilian a anunţat că este hotărît să facă lumină în acest scandal şi să-i judece pe cei 134 de funcţionari ai S.P.I. acuzaţi de genocid.

În corespondenţa primită de la Rio de Janeiro, ziaristul Luis Carlos de Oliveira relatează părerile a trei reputaţi indianişti despre situaţia indienilor din Brazilia.

Din punct de vedere civil, indianul este comparat în codul civil brazilian cu persoanele mai mari de 16 şi mai mici de 21 de ani. Neavînd protecţia guvernelor, indienii sînt pe cale de dispariţie astăzi. Din 2 000 000, cîţi erau în ţară în epoca descoperirilor geografice, au rămas maximum 80 000 care, pentru a supravieţui, luptă cu foamea, bolile şi, mai ales, luptă cu omul alb.

Medicul Noel Nutels, profund cunoscător al problemelor indiene, afirma : „În societatea braziliană nu există loc pentru indieni. Nicăieri nu este prevăzută participarea lor la viaţa socială a ţării. Fie că trăiesc în parcul naţional *Xingu*, în sărăcia şi cultura lor primitivă, sau răspîndiţi în interiorul Braziliei, ei sînt ameninţaţi să dispară într-un viitor apropiat“.

Antropologii sînt în general de părere că primul contact al omului alb cu indianul a fost factorul ce a condiţionat relaţiile viitoare dintre cele două rase. Profesorul Roberto Cardoso Oliveira, director al Secţiei de antropologie a Muzeului Naţional, consideră că relaţiile dintre albi şi indieni au fost marcate încă de la început de spolierea populaţiei indiene prin acapararea pămînturilor şi, apoi, şi a vieţilor indienilor.

Primele contacte ale albilor cu indienii au fost condiţionate de doi factori : expansiunea societăţii braziliene şi stadiul de cultură la care ajunsese societatea indiană. Profesorul Roberto Oliveira afirmă că agresivitatea indianului nu este decît o reacţie la agresivitatea care s-a manifestat faţă de el. El aminteşte în acest sens „pacificarea“, în 1946, a indienilor *xavantes* (diferite triburi diferenţiate din punct de vedere lingvistic din Sao Paulo, Goias şi Mato Grosso).

Societatea naţională în expansiune — spunea profesorul Oliveira — găsea în *xavantes* un obstacol în calea pătrunderii ei în această zonă, căci aceştia, cunoscuţi vînători, reprezentau o serioasă ameninţare. De aici, necesitatea de a-i pacifica şi transfera în alte regiuni. Un caz recent — consideră prof. Roberto Oliveira — este cel al tribului *pacaá* (trib situat la izvoarele rîului Juruena, în Mato Grosso) ai cărui locuitori, mitraliaţi de „întreprinzătorii“ emigranţi, au devenit atît de slabi şi puţini la număr, încît în timpul pacificării din 1960 făcută de S.P.I. (Serviço de Proteçao aos Indios) nici măcar n-au mai luptat pentru apărarea pămînturilor lor. Mai tîrziu, o mare parte din această populaţie a fost decimată de pojar. S.P.I. trebuie să-l pacifice pe indian şi să-i garanteze — deşi o face în mod precar — o parcelă din teritoriul său tradiţional. După aceea, S.P.I. nu mai ştie cum să-l ajute pe indian.

Se pare totuşi că o nouă orientare se conturează printre cei ce şi-au asumat răspunderea în legătură cu politica indianistă. Conform noii orientări, cele 120 de „posturi indiene“ existente în ţară, vor fi convertite în întreprinderi menite să accelereze ritmul producţiei şi să fiscalizeze vînzările în aşa-numitul „venit indigen“. Fără a intra în amănunte în privinţa caracterului acestor relaţii, este evident că indianul, stăpîn legitim al pămîntului pe care-l ocupă, este spoliat de dreptul său de a hotărî asupra organizării propriei economii. Mentalitatea întreprinderilor nu admite economia de subzistenţă ca o lege a activităţii productive, fiind preocupată să obţină beneficii cît mai mari. Se impune astfel indianului un sistem de producţie care urmăreşte creşterea profiturilor.

Cele mai aspre critici la adresa instituirii „venitului indigen“ se referă la propria organizare a economiei indiene, deoarece indianul nu ajunge să beneficieze din plin de rezultatele vînzării producţiei sale, din moment ce acest „venit indigen“ e destinat să suplimenteze bugetul federal. Acesta este folosit fie pentru asistenţa dată altor triburi (dintre care multe nu produc nimic pentru economie), fie pentru lărgirea şi perfecţionarea serviciului administrativ şi tehnic din inspectoratele regionale sau din conducerea S.P.I. „Venitul indigen“ a devenit şi un permanent izvor de corupţie, creînd condiţii favorabile pentru însuşirea în mod arbitrar a unor fonduri şi resurse.

Pentru medicul Noel Nutels, problema indiană nu are soluţii deoarece — spune el — cei care vor să se ocupe cu protejarea indienilor nu sînt animaţi de idealism sau principii filozofice. Persoane calificate trebuie să dea asistenţă indienilor şi nu cei ce aşteaptă să primească pentru aceasta compensaţii.

— Indianul, domnule Nutels, de ce dispare ?

— Indianul dispare din cauza conse-

→

cinţelor actualei structuri economice — îmi răspunde el. Boala şi carabina sînt numai instrumentele care se pun în funcţiune pentru a omorî pe indian ; ceea ce îl omoară este nedreptatea, lăcomia de pămînturi, invazia aşa-numitei civilizaţii, care le transmite aceste boli şi le ucide propria lor cultură.

Cei ce îi „pacifică" pe indienii care trăiesc încă în epoca de piatră vor să le impună o tehnologie pentru care omenirii i-au trebuit secole ca s-o creeze. Civilizaţia ajunge pînă la urmă la aceşti indieni care progresează şi se poate prevedea într-un viitor nu tocmai apropiat egalitatea cu omul alb sau cel puţin cu omul incult al civilizaţiei noastre.

— Se vorbeşte mult de slaba rezistenţă a indienilor faţă de bolile aşazise comune pentru omul alb — continuă dr. Nutels — dar uităm că reacţia noastră la aceste boli a fost obţinută după secole de contagiune directă. În acelaşi timp indienii posedă calităţi inexistente la omul alb : posibilitatea de a simţi vînatul după miros, posibilitatea de a se adapta la mediu fără a se proteja împotriva frigului, umezelii sau căldurii.

În parcul naţional Xingu trăiesc azi aproximativ 1 500 de indieni între care grupurile *camaiura* (trib care trăieşte în regiunea izvoarelor rîului Xingu), *trumai* (indieni de pe cursul superior al rîului Xingu) care învaţă tehnica albilor conform necesităţilor de moment. Pentru a exemplifica, dr. Noel Nutels citează cazul toporului care fără a aduce prejudicii culturii primitive a acestor grupuri, ajută munca şi determină o evoluţie mai accelerată decît a omului alb.

Prof. Roberto Laraia citează cifre pentru a demonstra procesul de dispariţie a rasei indiene.

În 1956, conform statisticilor prezentate de Darcy Ribeiro într-o carte publicată mai tîrziu, trăiau pe marginea dreaptă a regiunii locuite de *tocántis* (trib de indieni din Pará) 180 indieni *gaviao*. Expediţii ajunse în această regiune au provocat diverse conflicte. Rezultatul : în 1961 rămăseseră în regiune numai 24 de indieni. Iar indienii *xavantes* — continuă prof. Laraia — pot fi consideraţi aproape dispăruţi. Dispariţia acestui popor poate fi legată de înaintarea păstorilor ce s-au instalat în nordul Bahiei. Pentru a pătrunde în interiorul ţării şi pe pămînturile indienilor *xavantes* aceştia s-au folosit de arme, decimîndu-i pe indieni, aproape în întregime.

În Espirito Santo — în apropiere de Minas — continuă d-sa —, trăiau *botocudos*, (trib întîlnit în Minas Gerais. Espirito Santo şi Bahia). Astăzi, cei 6 supravieţuitori ai acestui trib s-au alăturat tribului *Maxacali*, ce trăieşte pe malurile rîului Jequitinhona.

Principalele date publicate — concheie prof. Roberto Laraia — arată că existau în Brazilia 52 de grupuri *tupi*. În 1956, data ultimei statistici complete, rămăseseră doar 24 de grupuri.

Transferarea serviciilor S.P.I. în sfera Ministerului de Interne a fost „destul de favorabil" primită de indianişti, şi se crede chiar că anchetele, altădată înăbuşite, nu vor putea fi închise din moment ce „latifundiarii care au destulă influenţă în Ministerul Agriculturii, căruia îi era subordonat S.P.I., nu mai pot influenţa alt minister".

Ceea ce este mai important şi mai urgent — a încheiat prof. Roberto Oliveira — sînt măsurile de însănătoşire care trebuie luate pentru a evita corupţia funcţionarilor şi a administraţiei.

GENOCID

Sînt dureroase, revoltătoare faptele pe care le conţine raportul prezentat recent de Jader Figeiredo ministrului pentru problemele interne, generalul Albuquerque Lima, în legătură cu crimele comise de agenţii fostului Serviciu pentru protecţia indienilor (S.P.I.). Astfel de atrocităţi au figurat pînă acum în 154 de procese anterioare, care s-au terminat prin nepedepsirea celor vinovaţi. Dar, cele cuprinse în recentul raport trimis ministrului întrec orice imaginaţie despre cruzimea umană. Cine a citit rezumatul raportului nu va putea să nu facă o paralelă între genocidul din Amazonia şi exterminările în masă ale naziştilor. Raportul subliniază faptul că cele mai feroce atrocităţi împotriva indienilor brazilieni s-au comis în perioada guvernării lui Castelo Branco, cînd funcţia de director al S.P.I. a fost exercitată de maiorul de aviaţie Luis V. Neves. Sub conducerea sa a avut loc exterminarea completă a unor triburi, folosindu-se în acest scop criminal inoculări de variolă, ploi de exploziv lansat din avioane etc.

În statul Bahia, indienii Patachó au fost lichidaţi prin răspîndirea în masă a pestei albe. În statul Maranhao, indienii din tribul Cinta Larga (Centura lungă) au fost ucişi cu dinamită lansată din avioane militare, supravieţuitorii fiind apoi mitraliaţi. Din acest masacru au reuşit să scape cu viaţă numai o femeie cu un copil, care apoi au fost prinşi. Copilul a fost împuşcat, iar mama lui, după ce a fost legată de crengile unui arbore, a fost tăiată cu cuţitul în două. Pentru ce au avut loc aceste crime de genocid, săvîrşite împotriva indienilor de agenţii unui institut creat tocmai pentru a-i ocroti ? Asemenea acte barbare vor să-i silească pe indieni să cedeze pămînturile lor moşierilor, aşa cum s-a întîmplat în Rondonia. Punîndu-se în serviciul întreprinderilor care se ocupă cu vînzarea ilegală de terenuri, anumiţi funcţionari ai S.P.I. au servit latifundiarii dornici de a-şi extinde proprietăţile ; i-au servit, de asemenea, pe cei care jefuiesc bogăţiile naturale ale Braziliei în complicitate cu străinii. Agenţii S.P.I. au acţionat sub imperiul corupţiei pînă la sînge şi moarte. Ca recompensă, pentru crimele sale, maiorul L. V. Neves s-a ales cu un milion de cruzeiros noi (circa 360 000 dolari).

Naţiunea braziliană are în faţă toate crimele brutale menţionate de raportul sus-amintit. Instituirea unor noi comisii de anchetă ar putea fi interpretată ca o tentativă de acoperire a infamului genocid şi a celor care l-au comis. Această bănuială trebuie să fie rapid înlăturată. Naţiunea aşteaptă de la generalul Albuquerque Lima să-şi îndeplinească îndatoririle sale, dînd pe mîna justiţiei pe călăii care au comis asemenea atrocităţi de distrugere în masă a indienilor brazilieni.

(După **Correio da Manha**)

reflector

LASERUL NR. 1

Locul întîi pe lista celor mai importante aparate ştiinţifice realizate în 1967 pe plan mondial este deţinut de noul laser construit de Compania Generală de Electricitate din Franţa, cel mai puternic din cîte există astăzi în lume. Performanţele sale : emite impulsiuni luminoase de 50 de miliarde de waţi în declanşări succesive de ordinul unei miliardime părţi dintr-o secundă ; cîmpul electric astfel produs e de 135 000 de Volţi, iar luminiscenţa întrece de două ori pe aceea a soarelui cînd se află la zenit.

CEAIUL ÎN LUME

În ultimii douăzeci de ani, producţia mondială de ceai s-a dublat. Aceasta înseamnă, implicit, şi dublarea consumului, media actuală pe cap de locuitor fiind de 350 de grame anual. Cele mai mari producţii le înregistrează : India, Ceylonul şi R.P. Chineză. În fruntea ţărilor importatoare se menţine permanent Anglia. Cei mai mari consumatori de ceai din lume (în ordine) sînt : englezii irlandezii, neozeelandezii, australienii, tunisienii, marocanii, canadienii şi olandezii. Printre ţările cu cel mai redus consum de ceai se află şi Franţa (doar 50 de grame pe an de fiecare locuitor).

RECORDURI

Pînă anul trecut, recordul mondial pentru donatorii de sînge era deţinut de canadianul J. Bergeron : 106 litri „livraţi" benevol, în decurs de douăzeci de ani. Recent însă, competiţia tacită desfăşurată pe toate meridianele a suit pe locul întîi un nou lider — bulgarul Kostadin Ivanov din Plovdiv. Acesta şi-a început „cariera" de donator la vîrsta de 26 de ani. Astăzi are 48 iar fişele sale, ţinute în evidenţa Institutului „Pirogov" din Sofia, menţionează cifra noului record mondial : 137 de litri de sînge donaţi cu regularitate timp de 22 de ani.

Între femeile bulgare, recordmena de specialitate este Velicia Apostolova, din oraşelul Karjali, cu 84 litri de sînge.

MUNŢI SUB GHEŢURILE ANTARCTICE

În cursul unei expediţii la „Polul inaccesibilităţii", seismologi sovietici au descoperit un lanţ de munţi sub gheţurile Antarcticei. Piscurile acestor munţi ating între 500 şi 1 300 de metri ; stratul de gheaţă în această regiune are o grosime între 1 800 şi 3 000 de metri.

„GEOGRAFIA POPULARIZARII ŞTIINŢEI"

În cadrul unei recente reuniuni organizate la Varşovia sub auspiciile U.N.E.S.C.O., a fost creată Uniunea Internaţională a ziariştilor ştiinţifici. Noua uniune şi-a elaborat un plan de acţiune imediată. Între alte sarcini, el prevede o anchetă despre „geografia popularizării ştiinţei", în cadrul căreia va fi analizată răspîndirea pe plan mondial a informaţiei ştiinţifice prin intermediul presei şi al altor mijloace.